

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

***YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE İSTANBUL
(İSTANBUL TURKISH FOR FOREIGNERS COURSE BOOK) VE YEDİ İKLİM
ORTA SEVİYE DERS KİTAPLARININ
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ***

Filiz ÖRDEK

YÜKSEK LİSANS

ADANA / 2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

***YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE İSTANBUL*
(İSTANBUL TURKISH FOR FOREIGNERS COURSE BOOK) VE YEDİ İKLİM
ORTA SEVİYE DERS KİTAPLARININ
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Filiz ÖRDEK

YÜKSEK LİSANS

**Danışman: Muna YÜCEOL ÖZEZEN
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ömer TUĞRUL KARA
Jüri Üyesi: Doç.Dr. Şirvan KALSIN**

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN

(Danışman)

Üye: Doç. Dr. Ömer TUĞRUL KARA

Üye: Doç.Dr. Şirvan KALSIN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

/2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

29/ 05/2019

Filiz ÖRDEK

ÖZET

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE İSTANBUL
(İSTANBUL TURKISH FOR FOREIGNERS COURSE BOOK) VE YEDİ İKLİM
ORTA SEVİYE DERS KİTAPLARININ
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Filiz ÖRDEK

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tex Danışmanı: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN

Mayıs 2019, 128sayfa

Bu çalışmada, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi okutmanları tarafından hazırlanan, İstanbul Üniversitesi ile Çukurova Üniversitesi TÖMER’de (Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi) okutulan *İstanbul* ile Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan *Yedi İklim* orta seviye Türkçe öğretimi ders kitapları kültür öğeleri açısından incelenmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Bu ders kitapları *A1-A2 (Temel)*, *B1-B2 (Orta)* ve *C1 +(İleri)* seviyelerinden oluşmaktadır. İncelediğimiz Türkçe öğretim setleri; AODÇ (Avrupa Ortak Dil Çerçevesi) kriterlerince belirlenmiş, dil düzeylerine uygun biçimde düzenlenmiş, iletişim ve öğrenen odaklı yaklaşıma göre yapılandırılmıştır.

Çalışmamızda sözü edilen ders kitaplarında Türk toplumunun ve kültürünün temel ve önemli özelliklerinin yansıtıldığı kültürel etkileşim, kültür aktarımı, çeşitli kültür öğeleri ve metinlerdeki kültürel bilgi içerikleri ile kültür kodları üzerinde durulmuştur. Çalışmada amaç, adı geçen yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kültürel değerlerimizin tespitini yapmak ardından bazı değerlendirme ve önerilerde bulunmaktır.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları, kültür kodları, dil-kültür ilişkisi, toplumdilbilim.

ABSTRACT**INVESTIGATING INTERMEDIATE LEVEL TURKISH TEACHING
COURSEBOOKS FOR FOREIGNERS *İSTANBUL AND YEDİ İKLİM* IN
TERMS OF CULTURE TRANSFER****Filiz ÖRDEK**

**Master Thesis, Department of
Supervisor: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN
May 2019, 128 pages**

In this study, two intermediate level Turkish teaching coursebooks, namely, *İstanbul* and *Yedi İklim* were examined in terms of culture items and the findings were evaluated. *İstanbul* was written by Istanbul University Language Center instructors and it is already used as a coursebook at Çukurova University, TÖMER (Teaching Turkish as a Foreign Language and Research Center). The second book *Yedi İklim* was prepared by Yunus Emre Institute. The books selected for the research are composed of A1-A2 (Basic), B1-B2 (Intermediate) and C1 +(Advanced) levels. The book series that we examined were designed according to the appropriate language levels based on Common European Language Framework (CEFR) criteria and constructed according to communicative and student-centered approaches.

In our study, we mainly focused on cultural interaction, cultural transfer, various culture items and culture codes delivered in the books by which the main important features of Turkish society and culture are presented. The aim of the study is to find out our cultural values instantiated in the books which are used to teach Turkish as a foreign language, evaluate them and suggesting some ideas for further studies..

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, coursebooks for teaching Turkish as a foreign language, culture codes, language-culture relationship, sociolinguistics

ÖN SÖZ

Teknoloji ve kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte farklı ülkelere, farklı kültürlerden, farklı dillerden insanlar eğitim, iş, kültür, turizm, özel hayat, prestij elde etme kaygısıyla ya da ilgi dolayısıyla yabancı dil öğrenmektedirler. Çünkü insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsur dildir. Farklı kültürler arasında iletişimi sağlayan en önemli unsur ise yabancı dildir. Yabancı bir dil öğrenilirken öğrenilen dilin kültürünün de öğrenilmesi, öğrencinin kendi kültürel değerleri yanında yabancı kültürel değerler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar.

Çok dillilik ve çok kültürlülüğün önemli hale geldiği günümüzde, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sadece Türkçe dil bilgisi kurallarının verilmesi, kavratılması yeterli değildir. Bunun için yabancı dil öğrencisinin dil öğrenimi süresince hedef dili kullananların sosyal ve kültürel yapısını, değer yargılarını, duyuş ve düşünüş tarzını belirli ölçülerde tanıması ve kaynak kültür ile yansıtılan hedef kültür arasında denge kurması sağlanmalıdır. Bu da hedef kültür ile kaynak kültürün sentezlenmesi sonucu oluşan ortak kültür ile mümkündür.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Kâşgarlı Mahmud'un 11. yüzyılda Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazdığı *Dîvân u Lugât'it-Türk*'ten günümüze kadar yapılan çeşitli çalışmalarla devam etmektedir. Özellikle son otuz yıl içinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Türkiye'nin coğrafi ve jeopolitik konumu dolayısıyla büyük bir gelişme göstermiştir. Uluslararası ilişkilerin de etkisiyle birçok kurum, kuruluş ve üniversite bu alanda çeşitli çalışmalar başlatmıştır. Bu kurum, kuruluş ve üniversiteler tarafından sürekli gelişen öğretim stratejileri, yöntemler ve teknikler ışığında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği ile yaşanan ekonomik, sosyal, siyasî, askerî, kültür, turizm, eğitim, hukuk v.b. alanlardaki ilişkiler yabancıların Türkçe öğrenme ihtiyaçlarını arttırmıştır. Bu ihtiyaçlar, çeşitli çalışmaların gerekliliğini doğurmuştur. Çalışmamız, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan bazı ders kitaplarındaki metinlerin kültür aktarımı açısından incelenmesi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabı yazarlarına bir katkıda bulunabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın oluşumunda bana destek olan daha da önemlisi beni yüreklendiren değerli tez danışmanım Prof. Dr. Muna Yüceol Özezen'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın oluşumunda bilgi ve tecrübesini paylaşarak bana destek olan Başkent Üniversitesi'nden Sayın Yard. Doç. Dr. Erol Barın'a sonsuz teşekkürler.

Bu çalışmayı hazırlamamda ve bu günlere gelmemde büyük emekleri olan annem Naciye Ördek'e, babam Nasır Ördek'e, abim Uzm. Dr. Eser Ördek'e ve çalışmanın bilgisayar ortamında şekillendirilmesinde katkıları olan arkadaşlarıma teşekkürlerimi borç bilirim.

Ayrıca SYL-2019 11400 nolu çalışmamı destekleyen Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Birimi'ne teşekkür ederim.



Filiz ÖRDEK
ADANA 2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ETİK BEYANI.....	iv
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
GÖRSELLER DİZİNİ	xiii

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Konu.....	2
1.2. Problem.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil ve Kültür Etkileşimi.....	8
2.1.1. Dil	8
2.1.2. Kültür	10
2.1.3. Dil- Kültür İlişkisi.....	11
2.1.4. Dil-Kültür İlişkisinde Yabancı Dilin Önemi	12
2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı	13
2.2.1. Yabancı Dil Öğretiminin Kültür Bağlamındaki Amacı	13
2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kültürel Öğeler	15
2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı	16

2.3.1. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Kültür Aktarımının Yöntemleri	17
2.3.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Metin Türleri ve Kültür Aktarımı	19
2.4. Türk Kültür Politikası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	20
2.4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihi ve Bugünü	22
2.4.2. İlgili Araştırmalar	25

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem	28
3.2. Verilerin Toplanması	29
3.3. Verilerin Analizi	30

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2 Ders Kitapları'ndaki Kültürel Asıl ve Yan Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu	35
4.1.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri.....	35
4.1.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz.....	40
4.1.3. Coğrafya.....	42
4.1.4. Devlet.....	44
4.1.5. Dil	44
4.1.6. Din	46
4.1.7. Edebiyat / Sanat	47
4.1.8. Ev.....	49
4.1.9. Halk Kültürü	50
4.1.10. İşler / Meslekler	50
4.1.11. Moda	51
4.1.12. Müzik.....	52
4.1.13. Özel Günler.....	54
4.1.14. Psikoloji	55
4.1.15. Sağlık / Spor.....	56
4.1.16. Tarih.....	57

4.1.17. Temizlik	58
4.1.18. Yiyecekler / İçecekler / Tatlılar	58
4.1.19. Zaman	60
4.2. Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları'ndaki Kültürel Asıl ve Yan	
Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu	65
4.2.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri.....	65
4.2.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	66
4.2.3. Coğrafya.....	67
4.2.4. Devlet.....	68
4.2.5. Dil	72
4.2.6. Din	75
4.2.7. Edebiyat / Sanat	77
4.2.8. Ev	86
4.2.9. Halk Kültürü	86
4.2.10. İşler / Meslekler	92
4.2.11. Müzik.....	94
4.2.12. Özel Günler.....	94
4.2.13. Sağlık / Spor.....	96
4.2.14. Tarih.....	97
4.2.15. Temizlik	99
4.2.16. Yiyecekler / İçecekler	99
4.2.17. Zaman	99
4.3. Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları'nda Kullanılan Kalıp İfadeler	
.....	99

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	103
5.2. Öneriler	109
KAYNAKÇA	112
EKLER	117
ÖZ GEÇMİŞ	128

KISALTMALAR

ADÖÇ	: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı
ADP	: Avrupa Dil Portfolyosu
AODÇ	: Avrupa Ortak Dil Çerçevesi
Bk.	: Bakınız
BÜ	: Boğaziçi Üniversitesi
Çev.	: Çeviren
ÇÜ	: Çukurova Üniversitesi
Ders K.	: Ders Kitabı
Haz.	: Hazırlayan
İst. Ders K. B1	: <i>Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (İstanbul Turkish For Foreigners Course B1)</i>
İst. Ders K. B2	: <i>Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (İstanbul Turkish For Foreigners Course B2)</i>
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİKA	: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
vb.	: ve benzeri
Y.İ. Ders K. B1	: <i>Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1</i>
Y.İ. Ders K. B2	: <i>Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2</i>
Yay.	: Yayın
YTB	: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı
YTÖ	: Yabancılar Türkçe Öğretimi

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. <i>Yabancılar İçin Türkçe İstanbul İle Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2</i> <i>Ders Kitapları'nda Aktarılan Asıl ve Yan Kültür Öğelerinin</i> <i>Sınıflandırılması ve Topluca Gösterimi</i>	31
--	----



GÖRSELLER DİZİNİ**Sayfa No:**

Görsel 1. Türk Ailesi.....	37
Görsel 2. Ye Kürküm Ye	48
Görsel 3. Hacivat ve Karagöz	49
Görsel 4. Doğum Günü Kutlaması.....	54
Görsel 5. Atatürk.....	70
Görsel 6. Atatürk ve Alfabe	71
Görsel 7. Bayram Sofrası	76
Görsel 8. Düğün	88
Görsel 9. Kına Yakma.....	89

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde insanlar ve toplumlar, özellikle teknolojik araçların gelişmesiyle birlikte çeşitli amaçlar doğrultusunda bir ya da birden fazla yabancı dil öğrenmeyi istemektedirler. Başta haberleşme ve iletişim olmak üzere ekonomi, bilimsel araştırmalar, çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen seyahatler, kültür, ticaret gibi etkenler yabancı dil öğrenme ihtiyacını arttırmıştır. Yabancı dil öğrenen insanlar, öğrendikleri dilin toplumuna ait duygu, düşünce ve değerler sistemi hakkında bilgi sahibi olurlar. Çünkü bir dili öğrenmek; öğrenilen dilin ait olduğu kültürel yapıyı da kavramak ve kendi kültürünün farkına varmak demektir.

Kendi kültürünü bilen öğrenciler, kültür içinde var olan değerleri, gelenekleri, parçası oldukları ritüelleri, yaşam biçimlerini de bilerek hedef kültürü değerlendirirken daha objektif olabilirler (Straub, 1999). Bunun bireye kendi kültürü yanında başka toplumların da kültürünü tanımak, iki ya da daha çok kültürü karşılaştırabilmek, farklı kültür değerlerinin farkında olmak ve başka kültürlerle karşı hoşgörülü olmak gibi faydaları vardır.

Hem ülkemizdeki hem de diğer ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında herhangi bir yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan temel materyalin ders kitapları olduğu görülmektedir. Çalışmamızın konusu, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan bazı ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenip sunulmasıdır. Kültür aktarımı ifadesi, günümüzde bir kültürü insanlara kabul ettirmeye çalışmak gibi olumsuz anlamlarda kullanılabilir. Çalışmamızda bu ifade olumsuz anlamlarda kullanılmamıştır.

Konuşur nüfusu, coğrafyası, tarihî zenginliği ile eski ve köklü bir kültüre sahip olması bakımından dünyanın sayılı dilleri arasında yer alan Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi önemlidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla uzmanlar tarafından hazırlanan ders kitaplarında dil bilgisi yapılarının yanı sıra tarihimiz, kültürümüz, değerlerimiz, duyuş ve düşünüş tarzlarımız da yer almalıdır. Aksi hâlde hedef kültürle karşı karşıya kalan bireyler, günlük yaşamda bazı olayları anlamada zorlanacaklardır.

1.1. Konu

Kültürlerarası ve uluslararası ilişkilerin hızla arttığı dünyamızda, yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki en önemli gelişmelerden biri, dil ile kültür arasında sıkı bir ilişki olduğunun anlaşılmasıdır. Her dil, dünyayı ayrı bir biçimde yorumlamaktadır. Yabancı dil öğrencisi dil öğrenimi sırasında yeni duyuş, düşünüş ve yaşam biçimleriyle karşılaşır. Bunun sonucunda çoklu bir bakış açısına sahip olarak dünyayı yeni bakış açılarıyla değerlendirebilir. Buna bağlı olarak kişiliği de olumlu yönde gelişir.

Yabancı dil öğretimi, birbirinden farklı iki kültürün karşılaştığı bir ortamdır.

Sosyokültürel çevre bu noktada önemlidir. “Vygotsky, bilişsel gelişimin sosyal ve kültürel çevre içinde şekillendiğini, öğrenmenin tek başına yapılan bir etkinlik olmadığını, bireyin diğer insanlarla karşılıklı bir ilişki içinde olduğunu belirtir. Vygotsky’e göre, insan sosyal olarak oluşturulan bir fenomendir. Çünkü bireyin kullandığı dilin, kavramların, olguların, araç-gereçlerin tarihî ve kültürel bir karakteri vardır” (Ergün ve Özsüer, 2006, s. 272).

Bunun için seçilecek ortamın kültürlerarası etkileşimin rahatça yaşanabileceği ve öğretilecek dilin kültür dünyasına ait bir ortam olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü yabancı dil öğretimi aynı zamanda yabancı bir kültürün de öğretimi demektir. Temelde, dil öğrenilirken öğrenilin dilin kültürünün ya doğrudan ya dolaylı ya da her iki şekilde okuyucuya yansiyabileceği unutulmamalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ülkemizin coğrafi, ekonomik, sosyal, siyasal, askeri ve eğitim durumuna paralel bir gelişme göstermektedir. Özellikle “son yıllarda Belçika / Flaman Bölgesi’nde yetişkinlere yönelik verilen Türkçe kurslarında ERASMUS öğrencilerinin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Gelecek yıllarda ERASMUS programı kapsamında Türkiye’ye gidecek olan öğrenciler, erken davranarak Türkiye’ye gitmeden önce temel Türkçeyi öğrenme çabasına girmekteler. Bu da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Avrupa’da ortaya çıkan yeni bir talebe işaret etmektedir” (Altınkamış & Vandewalle & Delice, 2016, s. 435). Buna bağlı olarak bu alan için hazırlanan ders kitaplarının ülkemizin kültürünü, duyuş, düşünüş ve yaşayış tarzını aktarması gerekmektedir.

Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için Türk kültürünün özelliklerini yansıtan metinlere yer verilmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu noktada metinlerin seçimine ve kültürel değerlerimizi yansıtan unsurların dil öğretimiyle sentezlenerek verilmesine özen gösterilmelidir. Dolayısıyla

yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında ve diğer materyallerde uygun metin seçme ilkelerine dikkat edilmesi kültür aktarımı açısından önemlidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında tarihimiz, maddi ve manevi kültürel değerlerimiz de yer almalıdır. Çalışmamızın konusu, adı geçen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının kültür aktarımı açısından değerlendirilmesidir. Bu bağlamda, çalışmamızda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ve örneklem olarak seçilen ders kitaplarındaki kültürel unsurlar tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmamız, bu alanda uzmanlar tarafından hazırlanacak olan ders kitaplarında Türk dilinin ve dolayısıyla Türk kültürünün çeşitliliğini ortaya çıkaran kültürel unsurların uygunluğuna ve yeterliliğine yönelik bazı önerileri ve yorumları içermektedir.

1.2. Problem

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki sorunlardan biri, öğrencilerin Türk kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Kültürel değerlerimiz, kalıplarımız hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan öğrenciler, Fatma Burcu Bayraktar'ın *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi* adlı tezinde (2015, s. 2) Gumpertz'in (1982) ifadesi ile "bağlamlaştıramama" sorunu yaşamaktadırlar. Gumpertz'e göre öğrenciler, kişisel bağlamsal ön kabullere sahip olamadıkları için yabancı dil ve yabancı kültür ortamında gerçekleşen iletişimde doğru anlayamama, anlamlandıramama sorunları ile karşılaşmaktadırlar.

Yabancı dil öğretiminin amacı, öğrencilere temelde sadece Türkçe dil bilgisi yapılarını, kurallarını öğretmek, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini edindirmek değildir. Dilin içinde doğup geliştiği kültür hakkında öğrencilere bilgiler sunmak da öğrenilen dilin tüm dünyası hakkında bilgi sahibi olmak açısından gerekli ve önemlidir. Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarından *İstanbul* ve *Yedi İklim* orta seviye Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kültürel öğeler tespit edilerek konularına göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra Türk dilinin ve dolayısıyla Türk kültürünün çeşitli özelliklerini yansıtan kültürel öğelerin aktarımına ilişkin varsa eksiklikler belirlenip bu eksikliklerin giderilmesine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmamızın amacı; yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılan ve adı geçen ders kitaplarındaki kültürel değerlerimizi yansıtan öğeleri tespit etmektir. Türk kültürüyle ilgili konu ve bilgilerin taraması ile tarama çalışması sonucunda Türk kültürüne yönelik öğelerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Bundan sonra uzmanlarca hazırlanacak olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabı yazarlarına çalışmalarında katkıda bulunmak da amaçlarımızdan biridir.

İnceleme kapsamına aldığımız ders kitapları ile ilgili çalışmamızda Türk kültür öğeleri belirlenmiş, konularına göre sınıflandırılmış ve uygunluğu değerlendirilerek bizlere şu soruların cevaplarını vermiştir:

- 1) Ders kitabında öğrencilere Türk kültürü ile ilgili hangi öğeler, konular sunulmuştur?
- 2) Sunulan öğeler, salt Türk kültürüne mi özgü yoksa kültür öğelerimizde yabancı kültürlerin de izi var mıdır? Varsa yabancı kültür öğeleri de aktarılmıştır.
- 3) Sunulan öğeler, yabancıların kültürümüzle ilgili bilgi edinmesi için yeterli midir?

Bu sorulardan elde edeceğimiz cevaplardan yola çıkarak, kültürel öğelerin aktarımı açısından görülen bilgi yetersizlikleri ve konu tekrarları ile ilgili durum tespiti yapılmıştır. Tespitlerin ardından bazı değerlendirmeler yapılmıştır. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel bilgi aktarımını arttırmak için neler yapılabilir?” sorusuna cevaplar aranarak önerilerimiz sunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller düşünüldüğünde ders kitapları, bu alanda büyük bir öneme sahiptir. Hazırlanan ders kitapları, Türkçe öğretim merkezlerinde (TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü vb.) her ne kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkı sağlasa da kültürel öğelerimizin yeterli ve uygun bir şekilde yansıtılıp yansıtılmadığı ya da yabancılara hangi kültürel öğelerimizin, hangi seviyede, ne kadarının aktarılması gerektiği konusu henüz belli ölçütler çerçevesinde belirlenmemiştir.

Araştırmamızın önemi maddeler hâlinde şöyle sıralanabilir:

- 1) İncelediğimiz yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitaplarında işlenen Türk kültür öğeleri hangileridir?
- 2) Konu olarak işlenmeyen ve bilgisi bulunmayan Türk kültür öğeleri hangileridir?
- 3) Konu olarak eksik olan, yeterince işlenmeyen Türk kültür öğeleri hangileridir?
- 4) Tekrar edilen Türk kültür öğeleri hangileridir?
- 5) Türk kültürü yanında yabancılar için aktarılan kültür bilgileri hangileridir?

Çalışmamızda, incelediğimiz ders kitaplarındaki Türk kültür öğeleri belirlenerek okuyucuya bu set ve seviyedeki kültür öğelerini hem kendi içinde hem de diğer Türkçe öğretimi setleriyle karşılaştırma fırsatı verilmiştir. Tekrara düşülen konular belirtilmiştir. Ayrıca belirlenen kültür öğeleri dışında varsa yer verilmeyen ancak yer verilmesi gerektiği düşünülen konular belirlenerek sunulmuştur. Faydalı olması düşüncesiyle bazı önerilerimiz de vardır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışmamız, yabancılar için Türkçe öğretiminde kullanılan ve adı geçen ders kitaplarındaki kültürel öğelerin aktarımı ile sınırlıdır. Çalışma, en eskiden günümüze doğru Türk kültür tarihine bütünlüklü bir bakış iddiasında değildir. Ayrıca evrensel kültürel değerler ile Türk kültür öğelerinin karşılaştırılması da bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Hangi kültür öğelerinin yabancılar için aktarılması ve hangilerinin aktarılmaması gerektiği konusu oldukça görecelidir. Okuyucuya, bu bağlamda kesin bir reçete sunulmamıştır.

1.6. Tanımlar

Dil: Sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullanılan, doğuştan hazır bulunarak edinilen, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir (Aksan, 1977, s. 13).

Ana dili: Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975, s. 427).

Çok dillilik: “Bir kişinin hayatının herhangi bir döneminde ana dilinden başka ikinci bir dili belli ölçüde kullanmaktır” (Demircan 1990, s. 20).

Yabancı dil: Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili (*Türkçe Sözlük*, 2011, s.2396). İnsanların doğduğu toplumda konuşulmayan ancak kişinin herhangi bir nedenle öğrenmesi gereken başka toplumlara ait dile denir.

Toplum: Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü (*Türkçe Sözlük*, 2011, s. 2346).

Kültür: Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktarım öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütündür” (Güvenç, 2002, s. 14-15).

Kaynak Kültür: Öğrencinin içinde bulunduğu konuşmalarını, yaşayış ve düşünüş tarzını şekillendiren kültürdür. Dil öğretimi esnasında öğrenciye yön veren bu kültür, öğrencinin dil öğrenmesini kolaylaştırdığı gibi zorlaştırabilir de (Demir & Açık, 2011, s. 13).

Hedef Kültür: Yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılacak istenen kültürdür. Hedef kültürün aktarımı yapılırken öğrencilerin kaynak kültüründen kaynaklanan bir savunma sistemi oluşturacakları unutulmamalıdır (Demir & Açık, 2011, s. 13).

Ortak Kültür: Ortak kültür kaynak kültürle hedef kültürün karşılaşmasının sonucunda zamanla ortaya çıkacak olan kültürdür. Ortak kültür; kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenmesi sonucunda oluşur (Demir & Açık, 2011, s. 13).

Kültür aktarımı: Dil eğitiminin bir parçasıdır. Ölçüsü iyi ayarlanmalıdır. Kültür aktarımı, hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumları tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır (Aslan, 2007, s.118).

Eğitim: “Kişinin zihin, beden, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür” (Akyüz, 2014, s. 2).

Öğretim: “Teşkilâtlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vs.) öğretmenler tarafından öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Başka bir deyişle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen düzenli, teşkilâtlı, plânlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak da adlandırılır” (Akyüz, 2014, s. 2).

Yabancı dil öğretimi: Bireyin ana dili dışında ikinci bir dili kasıtlı, planlı ve istendik şekillerde belirli bir zamanda öğrenme-öğretme süreçlerine denir. “Yabancı dil öğretimi belirli bir amaç için ana dili dışında herhangi bir dili kullanmada yeterlilik kazandırmada etkinliklerinin tümüdür” (Gömleksiz & Elaldı, 2011, s. 443).

Ders Kitabı: “Ders kitabı, genel ve özel hedeflerin somutlaştırılarak sunulduğu, öğretim malzemesinin (metin, içerik, beceri alanları, dil bilgisi, sözcük bilgisi, fonetik, imlâ vs.) bu hedeflere uygun olarak seçildiği, düzenlendiği, sınıf içindeki öğretim sürecini, yöntemini, dersin aşamalarını, çalışma biçimlerini, öğrenci ve öğretmen etkileşimini belirleyen; araç gereç seçimini ve kullanımını düzenleyen öğretim malzemesidir” (Kast & Neuner, 1994, s. 8).



BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil ve Kültür Etkileşimi

2.1.1. Dil

Dil, insanların toplum içinde birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayan çok yönlü bir bildirişim düzeneğidir. Dünyada altı bine yakın dil vardır. Ancak çoğu dilin maalesef kullanım işlevi azalmıştır. Bunun bir başka anlamı da toplumların kültürel anlamda varlığını kaybetmesi, yani yok olmasıdır. “Dil, insan deneyiminin topluluktan topluluğa değişen biçimlere, anlamsal bir içerikle; sessel bir anlatımı kapsayan birimlere, başka bir deyişle anlam birimlerine ayrıştırılmasını sağlayan bir bildirişim aracıdır” (Martinet, 1985, s. 13). Banguoğlu dili; insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi olarak tanımlar (Banguoğlu, 2007, s. 9). Gökberk’e göre ise “dil bir fizik yönü, bir ruhsal yönü, bir de anlam yönü olan üç boyutlu bir yapıdır. Konuşurken çıkardığımız sesler, havanın dalgalanmaları dilin fizik yönüdürler. Sesler anlamı taşıyan birer kap gibidirler, anlamı konuşandan dinleyene ulaştıran birer köprüdürler. Konuşan karşısındaki insana bir takım sesler göndermeseydi anlaşma olamazdı. Ancak gönderilen seslerin algılanmaları, yaşanmaları da gereklidir. Bu olay da dilin ruhsal yönüdür. Konuşmada anlaşmayı sağlayan asıl etken anlamdır. Anlam belli bir zaman anına bağlı değildir, zaman ve mekânı aşar” (Gökberk, 2018, s. 68-69).

Dil, her şeyden önce bir iletişim aracıdır ve birincil işlevi, insana özgü eklemlerle seslerle bir dilsel toplulukta iletişim sağlamasıdır (Vardar, 1998, s. 57). N. Uygur’a göre dilin en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir. İnsanı insana ulaştıran dildir ve insan ancak dille toplumun bir üyesi olur (Uygur, 2003, s. 16). Ergin ise dili şöyle tanımlar: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 1992, s. 3).

Güvenç’in belirttiği üzere, “Dil dediğimiz iletişim aracı, toplumu bir arada tutan harç; kültürü taşıyan ortak bir hazine, toplumu yansıtan bir ayna; bireyler, gruplar ve

kümeler arasındaki ilişkileri düzenleyen hakem, hâkim veya hekim oluyor. Bu yüzden temel eğitim dil öğrenmeyle başlıyor, dille gelişiyor. Eski çağlardan bu yana dilin önemi görülmüş ve dile getirilmiştir:

İnsan, giysisiyle karşılaşır, sözü sohbetiyle uğurlanır! Adımızı söylemeye hiç gerek yok, ağzımızı açtığımız anda kimliğimizi de açıklamış oluruz. Şöyle dermiş bilge (hâkim) kişi “Biraz konuş ki seni tanıyayım!” (Güvenç, 2002, s. 47-48). İnsanın dil ile ilişkisi doğduğu andan itibaren başlar. İnsan dil yardımıyla düşünür, algılar, eyleme geçer ve iletişim kurar.

Gökberk (2018, s. 69) “Dili bir kişi yaratmamıştır, biz bu dokunun içine doğar, onun içinde büyürüz, dilin bireyüstü oluşu bu yüzdendir. Dile şeklini veren biz değilizdir; o bizi şekillendirir. Dilin üzerimizdeki etkisi, hepimiz için geçerliliği olan düşüncelerden ve doğrulardan çok daha güçlüdür. Dili biz, önce, ana sütünü emer gibi özümleyiz, sonra da onu, bütün hayatımız boyunca, hazır bulduğumuz bir sermaye gibi tüketiriz” der.

Demirel’e (2011) göre “dil” kavramı tanımlamalarında ortak olan temel öğeler şunlardır:

1. Dil, bir sistemdir.
2. Dil, seslerden oluşur.
3. Dil, bir iletişim aracıdır.
4. Dil, bir düşünme aracıdır.
5. Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.

O halde dilin insan yaşamında vazgeçilmez bir yeri vardır. İnsanın dil olmadan yaşayabilmesi olanaksızdır. Nerede insan varsa, orada “dil” de vardır. Dil gibi yaygın bir insan görünümü azdır yeryüzünde. Dil kadar kesintisizce yeryüzünü kaplayan bir insan başarısı daha yok. Dilsiz olamıyor insanlar. İnsanın öbür adı “konuşan” olmalı (Uygur, 2018, s. 12-13).

Bu tanımlardan anlaşıldığı gibi pek çok uzman dil olgusu üzerine düşünmüş, dilin ne olduğu ile ilgili düşünceler üretmiş ve tanımlar yapmıştır.

2.1.2. Kültür

En genel ve en nesnel tanımı ile kültürün, insanın yarattıklarının tümü olduğunu belirten Kongar (2005, s. 19), insanın yarattığı bütün araç ve gereçleri maddî kültüre; yine insanın bütün anlamları, değerleri, kuralları manevî kültüre örnek olarak göstermektedir.

“Bilimsel anlamda kültür; dini, sanatı, yapıp ettiğimiz her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Kültür; toplumu oluşturan kişileri bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır. Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktararak öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütündür” (Güvenç, 2002, s. 14-15). “Kültür, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür. Kültür, doğanın ya da Tanrı’nın yarattıklarına karşılık insan türünün yarattıklarının tümüdür” (Güvenç, 2002, s. 54).

“Kültür ya da uygarlık toplumun bir üyesi olarak insan türünün öğrenip edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür “ (Güvenç, 2002, s. 54).

“Kültür” kelimesi, çok önemli bir tarihsel değişim izlemiştir, bazı temel felsefi meselelerin de şifresidir (Eagleton, 2016, s. 24).

Yüzyıllardır canlı kalmayı başarabilen diller, o dili konuşan milletlerin başından geçen her türlü acı, hüznü, sevinç gibi yaşanmışlıkları somutlaştırmış ve sonraki nesillere iletmıştır. Dilin bu yönüyle müthiş bir sistem olduğunu düşünebiliriz. Bu sistem, ait olduğu milleti, iç ve dış çevresini, geçmişini nasıl anladığını ve geleceğe nasıl aktardığını, aktaracağını anlatır. Kültür, işte tam da bu noktada karşımıza çıkar. Medeniyetin somut bir görünümü olan kültür, ait olduğu millette dille hayat bulur ve varlığını devam ettirir. “Dil, insanların sadece duygu ve düşüncelerini anlatmakta kullandığı bir araç değildir. Bunun ötesinde bir toplumun kültürel varlığını da içinde saklayarak bunu gelecek kuşaklara taşıyabilen çok bileşenli bir sistemdir” (Demir & Barın, 2006, s. 7).

2.1.3. Dil- Kültür İlişkisi

Dil ve kültür arasında sıkı bir ilişki vardır. Dilin varlığı kültürü, kültürün varlığı da dili etkilemektedir. Dünyadaki bütün kültürler kendilerini diller aracılığıyla ifade eder ve varlıklarını kültür aracılığıyla sürdürürler. Dilin varlığı o dile ait kültürün de varlığına işaret ederken dilin yokluğu ise kültürün de olmadığına işaret etmektedir. Dolayısıyla dil ile kültür birbirinden ayrılmaz bir bütündür.

Halliday (1978) dili kültürün barındırıldığı “sosyal bir gösterge” olarak tanımlar ve her dilin konuşulduğu toplumun yaşam biçimi, düşünme tarzı gibi kavramları yansıttığını söyler. “Fransızlar hangi durumda nasıl konuşur”, “İngilizler hangi bağlamda ne düşünür”, “Almanlar hangi duruma nasıl tepki verir” gibi konular ancak o ülkenin kültürü ile ilişkilendirilebilir.

Dilin kültür ile ilişkisini dilin düşünce ile ilişkisinden ayırmak mümkün değildir. Aksan (1995, s. 67)’a göre kimi zaman dildeki bir sözcük bile ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebilir. Kültür bir yaşam tarzıdır ve aynen dile yansır.

Aksan savında: “Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bir toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilginimiz olmasa, yalnız dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları elde edebiliriz. Aynı biçimde bir an için tek başına dili ele alarak belli bir dilin belli bir dönemindeki metnini yalnızca yabancı etkiler açısından inceleyerek konuşan toplumun o süre içinde hangi kültür hareketlerine sahne olduğunu, hangi dış etkiler altında kaldığını saptayabiliriz.” şeklinde belirtmiştir (1995, s. 65).

Bugün bir dildeki kültürel öğeleri deyim, atasözü, seyahatname, gezi yazısı, fıkra, sohbet, deneme, türkü ve şarkı gibi eserlerde de görürüz.

Wilhelm Von Humbolt bu konudaki görüşlerini şöyle ifade eder. “Dilin karakteri bir anlamda aynı zamanda ruhudur (Geist). Bu ruh dilde kendini gösterir ve dil ruhlandırılır.

Vardar (1998, s. 16-17) her dilin belli bir toplum içinde kendine özgü bir kültür ve uygarlık çevresinde biçimlendiğini işlevini böyle bir çerçeve içinde yerine getirdiğini belirtir. Dil edilgen bir araç değildir, yalnızca belli bir toplumu yansıtmakla kalmaz. Aynı zamanda etkin bir biçimlendirme ve yaratım aracıdır. Yani dış dünyayı toplumsal,

ruhsal, fiziksel gerçekliği kendine özgü biçimde yoğurur, yorumlar, yapılaştırır ve bakış açısı getirir.

Ziya Gökalp dil ile kültür arasındaki durumu; “Millî kültürün ilk örneğini dilin kelimelerinde, medeniyetin ilk örneğini de yeni sözler biçiminde icat edilen terimlerinde görüyoruz.” (2003, s. 27) şeklinde ifade etmektedir. Gökalp’in bu görüşünü destekleyen Mehmet Kaplan (2002, s. 139) ; dili, bir toplumun duygu ve düşüncelerinin kabı olarak nitelendirir ve bunun bu kap ile nesilden nesile aktarıldığını vurgular. Dilin toplumu şekillendiren bir kap olmasının yanı sıra toplumu bir arada tutan bir yapıya sahip olduğu da görülecektir.

Bir toplumun özelliklerini en iyi yansıtan unsur o toplumun dilidir. Kültürün de en önemli yansıtıcısı yine dildir. Çünkü kültür aktarımını sağlayan dildir. Dil ile kültür, toplumun birbirinden ayrı düşünölemeyen canlı organizmalarıdır. Bu iki canlı organizma birlikte gelişir ve değişir. Bedia Akarsu (1998, s. 83), “Diller ve öğeler bir çağdan ötekine geçe geçe geldiğinden, geçmişin etkileri kültürün en derinine kadar işler” diyerek bu durumu açıklar.

Sonuç olarak dil ile kültür birbirini etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir. Bir toplumun dili bize kültürü hakkında bilgi verdiği gibi kültür de ait olduğu toplumun dili hakkında bilgi verir. Çünkü dil kültürü kültür de ait olduğu dili yansıtmaktadır.

2.1.4. Dil-Kültür İlişkisinde Yabancı Dilin Önemi

Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde toplumsal ve bireysel iletişim sınırsız olanaklar sağlamıştır. “Uluslararasıdaki teknolojik, ekonomik, siyasi, sosyal, turizm, kültür v.b. ilişkiler ileri seviyelere ulaşmıştır. Bu iletişimi en hızlı biçimde sağlamak da yabancı dili bilme ve kullanmayla gerçekleşmektedir. Artık tek tek ulusların ya da kişilerin iletişimi salt kendi dilleriyle sürdürebilmeleri olanaklı değildir. Bu olgu son yıllarda başlıca ölkelerin dillerini öğrenmeye duyulan isteği tüm dünyada hızla arttırmıştır” (Tapan, 1990, s. 199).

“Yabancı dil öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözmeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995, s. 156).

Günümüzde insanların pek çok yabancı dil bilmesi çok kültürlölüğü çok kültürlölük de çok yabancı dil bilmeyi gerektirmektedir. Demircan’ın (1990, s. 23)

belirttiği gibi her dil onu konuşanlara ayır bir algılama, yorumlama biçimi ve ayrı bir dünya görüşü sunmaktadır.

2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı

“İnsanlar ve toplumlar uluslararası bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, askerlik, bilim, çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme alanlarında her türlü ilişkilerin kurulup yürütülmesi için anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesi gerekmektedir” (Demircan, 1990, s. 17).

Gelişmekte olan ülkemiz, bilhassa Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüleri ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) gibi kurumlarıyla, son yıllarda gerçekleştirdiği dışa açılma politikasıyla Türkçe’yi daha çok öğrenilmek istenilen bir dil konumuna getirmiştir.

Yabancı dil öğrenimi bilinçli adımlarla gerçekleşmelidir. Bu adımlarda öğrenilecek dilin kültürünü de bilmek ve aktarmak önemlidir.

“Bu süreçte öncelikle kültürün dinamik yönüne dikkat çekmek gerekmektedir” (Lessard-Clouston, 1997). Yabancı bir dilin kurallarını öğretmek kadar yabancı dilin konuşulduğu toplumun kültürünü de aktarmak öğretmenin sorumlulukları arasındadır.

Dolayısıyla yabancı dil öğrencisi dilin yanı sıra dilin ait olduğu kültürü de öğrenmektedir. Yabancı dil kurallarını öğretmek kadar yabancı dilin konuşulduğu toplumun kültürünü de aktarmak öğreticinin sorumlulukları arasındadır.

2.2.1. Yabancı Dil Öğretiminin Kültür Bağlamındaki Amacı

Yabancı dil öğrencisi hedef dili öğrenirken o kültüre ait çeşitli değerler sistemi, düşünme ve algılamalarla karşı karşıya kalır. Bu durum, yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde yabancı kültürle ilgili düşünce ve imgelerin yerleşmesini sağlar. “Yabancı olanı anlamak kişinin dünyaya bakış ufkunu genişletir. Bir toplumu kalıplaşmış düşünce biçimlerinin ötesine yeni kavramlar, yeni anlatımlar taşıyabilir ancak” (Özil, 1991, s. 99).

Yabancı dil öğretiminde kültürün dil öğretimindeki öneminin bilinmesi, yabancı dil öğrencisinin dille ilgili okuma, yazma, konuşma ve dinleme olmak üzere dört temel beceriyi edinmesinde yardımcı olacaktır. Bu yüzden yabancı dil öğretimindeki

amaçlardan biri de öğrenciye kültürel açıdan yeterlilik kazandırmaktır. Bunun için öğretilen dilin sözcüklerinin nasıl, niçin, nerede, ne zaman, nasıl bir ortamda kullanıldığının bilinmesi önemlidir.

Kültür öğelerinin aktarımının yapılmadığı ortamlarda bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Bu sorunlar büyük problemlere de neden olabilmektedir. Lado (1986, s.55-58) bu konuyla ilgili olarak verilebilecek şu örnek olayı vermektedir: Amerika’da “s” harfini uzatarak uzun bir “ssssssss” sesi çıkarmak bir olumsuzluk ifadesidir. Konuşmacıyı dinleyen topluluğun yapılan işi beğenmediğini gösterir. Fakat İspanyolca konuşan ülkelerde bu sessiz olunması için yapılan bir çağrı anlamını taşır. İspanyolca konuşan bir topluluk önünde, konuşmasının ortalarında “ssssssss” sesini duyan Amerikalı bir yazar önce şaşırıp, dinleyicilerin kendisini protesto ettiğini düşünür, daha sonra bunun sessizliği sağlamak için kullanılan bir yöntem olduğunu anla

Songül (1991), “Hedef Dilin Öğretilmesinde Kültürün Önemi” adlı seminer’inde yabancı dil öğretimindeki amacı şöyle değerlendirir:

1. Hedef dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi özelliklerini bilmek,
2. Bu ülkelerin önemli tarihî olaylarını bilmek,
3. Hedef kültürdeki mimarî, edebiyat ve diğer sanatları tanımak,
4. Yemek yemek, alışveriş etmek, kişilerle tanışmak gibi günlük aktif kültürel kalıpları bilmek,
5. Evlilik, eğitim, politika gibi günlük pasif kültürel kalıpları bilmek,
6. Günlük olaylarda uygun hareket etmek,
7. Hedef dil kültürünün yaygın mimiklerini kullanmak,
8. Hedef dil hakkındaki genellemelerin geçerliliğini değerlendirmek,
9. Hedef kültürü araştırmada gerekli bilgiyi tespit etme ve düzenleme gibi becerileri geliştirmek,
10. Farklı kişi ve toplumlara değer vermek,
11. Hedef kültürdeki etnik grupların kültürlerini tanımak,
12. Hedef dilin anadil olarak konuşulduğu bütün ülkelerin kültürlerini tanımak.

Tüm bu görüşler sonucunda, yabancı dil öğreticisi dil öğretiminde öğrencilere hedef kültürdeki kişi ya da kişilerle anlaşmayı sağlayacak kadar kültürel bilgiyi edindirmeye çalışmalıdır, diyebiliriz.

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kültürel Öğeler

Kültürü oluşturan öğeler çok geniş kapsamlı olup kimi zaman bilgisel, kimi zaman uygulamalı kimi zaman ise hem bilgisel hem de uygulamalı olarak yaşantıya açıktır. Kültürel öğeler çok ve çeşitli olduğundan yabancılara Türkçe öğretimi sırasında bütün kültür öğelerini vermek mümkün değildir.

Kültür aktarımı sürecinde hedef kültür, kaynak kültür ve ortak kültür kavramlarına da dikkat edilmelidir. Kaynak kültür, öğrencinin içinde bulunduğu konuşmalarını, yaşayış ve düşünüş tarzını şekillendiren kültürdür. Hedef kültür, yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılacak istenen kültürdür. Kültür aktarımı sırasında hedef kültürün değerlerini yansıtan bilim, sanat ve kültür öğelerinden yararlanmak hedef kültürü öğrenciye aktarmayı kolaylaştırır. Ortak kültür kaynak kültür ile hedef kültürün karşılaşması sonucunda ortaya çıkacak olan kültürdür. Ortak kültür kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenmesi sonucunda oluşur (Demir & Açıık, 2011, s. 15-16).

Brooks (1986) ise ders araç ve gereçlerinde kullanılan konulardaki kültür öğelerini şu şekilde sıralar ve ona göre kaynak kültür- hedef kültür ilişkisine göre bu öğeler değiştirilebilir:

- Selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanııştırma,
- Kişilerarası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal çevre ya da koşula, resmî durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar,
- Randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri,
- Birini bir yere davet etme, çıkma teklif etme, flört,
- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular,
- Kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar,
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler,
- Festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri,
- Müzik, edebiyat, okunan kitaplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları,

- Evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde vb. yerlerdeki kurallar,
- Tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar,
- Oyun alanları, oyunlar, yarışmalar, sporlar, hobiler,
- Telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, kulüpler, gruplar,
- Bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar,
- İklim şartları,
- Temizlik standartları, sağlık sistemi, sağlık problemleri konusundaki yaklaşımlar,
- Radyo ve televizyon programları,
- Ulaşım, trafik,
- Mektup yazma, postane sistemleri,
- Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar,
- Dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler, yemek arası yiyip içme,
- Gece hayatı, tiyatro, sinema, içecek ve alkol kullanımı,
- Müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, ev hayvanları,
- Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar,
- Para biriktirme, tasarruf yöntemleri,
- Meslek çeşitleri, gözde meslekler, iş olanakları.

Bu görüşlerden çıkan sonuca göre hedef dilin kültürünün tanıtılması önemlidir. Bu sayede yabancı dil öğrenciye yeni bir kültür, hayat ile kendi kültür ve hayatının farkına varması sağlanmalıdır.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni gereğince temel, orta ve ileri seviye olarak aşamalı bir şekilde hazırlanır. Bu seviyelerde yer alan içerik ve etkinliklerle öğrenciye dört temel dil becerisini kazandırmak hedeflenir. Ayrıca Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan sosyokültürel değerlerin de aktarılması amaçlanmaktadır.

Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında aktarılabilecek kültürel öğelerin ve içeriğinin nasıl olması gerektiği konusu önemlidir. Bu konuda Aslan (2007, s. 188);

kültürel unsurların aktarımının ölçüsünün iyi ayarlanması gerektiğini belirtir. Ona göre kültür aktarımı hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumu tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır. Aktarılabacak kültürel unsurlarda bir sıra gözetilmeli ve kullanım sıklığı fazla olan kültürel unsurlar öncelikli olarak öğretilmelidir.

Yabancı dil öğretim kitapları Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni gereğince A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklinde aşamalı olarak değerlendirilmiştir. Bu aşamalı sisteme paralel olarak aktarımı yapılacak kültürel öğelerimizi de basitten karmaşığa, somuttan soyuta, yakından uzağa, genelden özele doğru bir sırayla işlemek gerekmektedir. Ayrıca her seviyeye uygun aktarılabacak kültürel öğeleri temel ve alt ya da asıl ve yan öğeler olarak başta bir plan çerçevesinde belirlemeliyiz. Böylece temel seviye, orta seviye ve ileri seviye ders kitaplarının her birinde, hangi kültürel temel ve alt öğelerin bilgisini ne ölçüde vereceğimiz konusunda bir kaynak yaratmış oluruz.

Yabancı dil öğretimi kitaplarında aktarımı yapılacak kültürel öğelerin her kitap seviyesi için konu ve bilgi içeriğinin belirlenmiş olduğu böyle bir plan, bize sistemli ve düzenli bir öğretimi sağlayacaktır. Yabancı dil öğretim kitaplarının hangi düzeyinde hangi kültürel öğelerin ne ölçüde yansıtılacağını bilgisine sahip olmak, yabancı dil öğretim kitaplarının değerlendirilmesini kolaylaştırarak ve ders kitapları hakkındaki bilgimizi arttıracaktır.

2.3.1. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Kültür Aktarımının Yöntemleri

Yabancı dil ders kitaplarında kültürel öğelerin aktarımında pek çok yöntem kullanılmakla birlikte kullanılan yöntemler çoğu zaman birbirini kapsamaktadır.

Özellikle metin çalışmalarında daha etkili kullanılabilecek yöntemlerden bazıları şunlardır:

Karşılaştırma: Yabancı dil öğreniminin temel ilkesi ve ders uygulamalarında temel ders tekniği, karşılaştırmalı çalışmalardır. İki veya daha çok kültürde ve dillerdeki benzer ya da farklı olan kavram ve yapılar karşılaştırılır (Tapan, 1995, s. 163). Neuner'e (Aktaran, Tapan, 1990, s. 63) göre karşılaştırma konularının başlıcaları şunlardır:

- Aile içinde yaşam,
- Aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşam,
- Doğum ve ölüm,
- Yerleşim,
- Çalışma,
- Öğrenme,
- Yeme, içme,
- Boş zamanların değerlendirilmesi,
- Zamanla ilgili deneyimler (ne oldu, ne oluyor, ne olacak)
- Dinsel deneyimler,
- Otorite ile ilişkiler,
- Bağımsızlık kazanma,
- Yaratıcı olma, hayal gücünü geliştirme.

Diyalog ve Rol Yapma: Bir dilde beceriyi ve güveni geliştirmenin o dili çalışmaktan çok o dili doğaçlama olarak rol yapmaktan geçtiğini savunan Heathcote ve Bolton'a (Aktaran: Özışık, 2004, s. 41) göre örneğin garson rolünü oynayacak bir öğrencinin, daha önceden duruma uygun ne kadar ifade bilirse bilsin bunları doğaçlama bir ortam içinde ifade etmesi, dilini çok daha canlı ve gerçekçi bir hale getirir.

Görsellik: Öğrencilerin resim ve çeşitli görüntülerle kültürel içerik, kültürlerarası farkındalık ve bilgi ile kültürel sonuçlar çıkarmaları sağlanır.

Metinler: Romanlar, hikâyeler, gazeteler, şiirler vb. Tapan'a (1995, s. 159) kültürlerarası iletişim odaklı derslerin temelini oluşturan şeyin, yabancı kültürün kendine özgü yanlarını, farklı olanı dersle tartışmaya açan özgün metinlerle yapılacak çalışmalar çok önemlidir.

Grup Tartışması: Tartışma konusu öğrencilerin ilgilendiği bir konu olmalıdır. Konu olarak uygunluk sağlanırsa kültürlerarası anlayış da gelişecektir.

Bu yöntemleri uygularken öğrencilere hedef dil ile hitap etmek ve bu yöntemleri hedef dil ile sunmak önemlidir.

2.3.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Metin Türleri ve Kültür Aktarımı

Yabancı dil öğreniminde üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri de kuşkusuz metin çalışmalarıdır. Uygun metinlerin seçimi ve bu metinlerin nasıl çalışılabileceğinin sağlıklı bir biçimde saptanması yabancı dil derslerinde verimi arttıracak önemli bir etmendir (Tapan, 1989, s. 183)

Ders kitaplarında yer alan metinlerin seçimi ve bu metinlerle ilgili çalışmalar, gerçek yaşama uygun olmalıdır. Bu uygunluk hedef dilin öğrenimini kolaylaştıracak ve kalıcılığı sağlayacaktır.

Neuner'e (Aktaran, Tapan, 1989, s. 185) göre metinler, gerçek yaşamı derse aktaran dolayısıyla öğrencinin amaç-kültür ile doğrudan doğruya karşılaşmasına olanak tanıyan özgün metinlerdir.

Neuner (Aktaran, Tapan, 1989, s. 185) özgün metinleri üç ayrı grupta toplar:

- a) Kullanım İşlevli Metinler: Bu tür metinlerde, yabancı ülkedeki gündelik yaşama özgü yazılı ve sözlü ortamda meydana gelebilecek durumları gösteren özgün metin türleri yer alır. Yemek tarifleri, trafik işaret ve levhaları, anonslar, ilaç prospektüsleri, resmî belgeler, önemli adresler, haritalar, kullanım kılavuzları vb.

Bu metinler, öğrencinin hedef dilin konuşulduğu ülkede karşılaşabileceği herhangi bir sorun karşısında nasıl davranması gerektiği konusunda ona yardımcı olacaktır.

- b) Bilgi İletici Metinler: Amaç kültüre ilişkin bilgilerin sunulduğu bu grup metinler içinde şu türler yer alabilir: Gazete, dergi, TV, radyo haberleri, bilgisayar, yorumlar, makaleler, yorumlar, söyleşiler, okuyucu mektupları, sözlük, ansiklopedilerden bölümler, bildiriler, grafik, istatistik bilgi çözümlemeleri, reklamlar vb. (Tapan, 1989, s. 186)

Bu metinler yabancı kültür dünyasını tanıtan, yabancı kültür dünyası ile ilgili bilgi veren metinlerdir. Bu metinler iki farklı kültürün karşılaştırılmasını da sağlar. Böylece öğrenciye dil bilgisinin yanı sıra deneyim ve farklı bakış açıları kazandırır.

- c) Yazınsal Metinler: Polat'a (1993, s. 184) göre, yabancı dilde yazılmış yazınsal metinlerle o dilin dünyasının bize göre yabancı olan yaşamının yansımaları bulabiliriz. Bir diğer anlatımla, yazınsal metinler gündelik yaşamı daha iyi kavramaya yardımcı olur böylece yabancı dil daha etkin kullanılabilir.

Yabancı dil öğrenimi metinlerle desteklenmelidir; ama derslerde işlenecek yazınsal metinler seçilirken belirli ölçütler uygulanmalıdır.

Polat (1993, s. 187) bu ölçütleri şöyle sıralamıştır:

- Ele alınacak yazınsal metin, dilbilgisi ve sözcük örgüsü yüzünden, öğrencinin yabancı dil düzeyinin çok üstünde olmamalıdır.
- Dilsel yapısıyla öğrenciyi zorlayan bir metinle öğrenci arasındaki iletişim olumsuz etkilenir.
- Metin seçiminde dilsel uygunluğun yanı sıra konusal uygunluk da önemli bir ölçüttür. Konu öğrencinin ilgisine, yaşam deneyimine, içinde bulunduğu gerçekliğe uygun olmalıdır.
- Yabancı dilde yazılmış yazınsal metnin arkasında farklı değerler, farklı yaşam biçimleri vardır. Bu nedenle yazınsal metinler kültürel farklılıkların işlenmesine yardımcı olur.
- Yazınsal metin söylemsel konuşma ve yazma gibi etkinliklere götürecek bir çıkış noktası oluşturabilmelidir.

Yukarıda anlatılan metin türleri, yabancı kültürün içerdikleri ve belli olgulara dayanan durumları yansıtır. Bu durumlarla ilgili bilgiyi yansıtır. Bu durumlarla ilgili bilgiyi iletir. Kültür karşılaştırmalarını da olanaklı kılan bu tür metinlerle çalışmak öğrenciye dilbilgisini öğretmenin yanı sıra kişisel deneyimleri arttırmak, değişik bakış açıları kazandırmak, bilgi düzeyini yükseltmek, karşılaştırma yapmak gibi olanaklar da sağlar (Tapan, 1989, s. 187).

2.4. Türk Kültür Politikası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

İnsanlar ve toplumlar ekonomik, sosyal, siyasal, eğitim, bilim, turizm, kültür, askerlik, sanat ya da prestij için anadilinden başka bir yabancı dil öğrenme ihtiyacı duyarlar.

Koç (1998, s. 241) her yıl binlerce insanın Türkçe öğrendiğini ve bunları şöyle sıralayabileceğini belirtir:

- 1) Türk işçisi çalıştıran ülkelerde, Türk işçisi sorunlarıyla ilgilenen görevliler.
- 2) Yabancı ülkelere, Türk öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu bölge ve okullarda görev alan yabancı öğretmenler.
- 3) Yabancı üniversitelerin Türk bilim (Türkoloji) ve Doğu bilim (Şarkiyat) bölümlerinde okuyan öğrenciler.
- 4) Türkiye ile sıkı ticarî ilişkileri olan yabancılar.
- 5) Türkiye'ye gelen elçilik personeli.
- 6) Dost ülkelere Türkiye'ye eğitim için gelen askerî personel.
- 7) Çeşitli ülkelere Türk üniversitelerine eğitim için gelen yabancı öğrenciler.
- 8) Çeşitli nedenlerle Türkiye'ye yerleşen yabancılar.
- 9) Türklerle evlenen yabancılar.
- 10) Sayıları on binleri bulan Türk işçi çocukları.

Tüm bunlara ek olarak Avrupa Birliğinden gelen hukuk, ticaret, tercüme konularında görev alan ve görevlendirilen kişileri de ekleyebiliriz.

Demircan'a göre (1990, s. 17) göre insanlar, toplumlar uluslararası bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, bilim, çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme alanlarındaki her türlü ilişkinin kurulup yürütülmesi için anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesi gerekmektedir. Eski çağda Roma İmparatorluğu döneminde Grekçe ve Latince; Orta çağda Latince ve Arapça; Yeniçağ'da Fransızca bugün ise İngilizce, en yaygın uluslararası dil olmakla birlikte artık dış ilişkilerin yürütülmesi için birden çok ortak dil seçilmekte, uluslararası kurumlarda hangi dillerin kullanılacağı önceden saptanmaktadır.

Örneğin; Birleşmiş Milletlerde; İngilizce, Fransızca, Rusça, Çince, İspanyolca, Arapça; NATO'da Avrupa Konseyi'nde İngilizce ve Fransızca kullanılmaktadır. Türkçeye yalnız ikili dış ilişkilerimizde yer verilmektedir.

Özellikle günümüzde ülkemizin diğer ülkelerle olan ilişkileri artmıştır. Bu sebepten dolayı Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi önem kazanmıştır.

Demircan'ın (1990, s. 18) belirttiği gibi yabancı dilin bireysel yararları da vardır. Bunlar dil-içi dünya görüşü (linguistic relativity) açısından insanın düşünme ve dünyayı algılama biçimi kendi anadilinin yapısı ve olanaklarıyla sınırlıdır.

Bu bakımdan yabancı dil öğrenimi kişiye değişik düşünme biçimleri ve olayları değişik yönlerden değerlendirebilme olanağı tanır.

2.4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihi ve Bugünü

Yabancılar Türkçenin öğretimi konusunda yazılan ilk kitap Kâşgarlı Mahmut'un *Dîvân u Lügât 'it- Türk*'üdür. Kâşgarlı Mahmut bu kitabı Araplara Türkçe öğretmek üzere 1072 yılında yazmaya başlayıp 1074 yılında bitirmiştir. Kâşgarlı Araplara Türkçe öğretmek amacıyla bu eseri yazmıştır.

Dîvân u Lügât 'it-Türk, Türk lehçelerinin kökenleriyle ilgili bilgiler vermesi, karanlıkta kalmış bir dönemi aydınlığa çıkarması, Türkçenin öğretimine yönelik sunduğu bilgilerle Türkçenin ve Türk kültür tarihinin en kıymetli eseridir (Hengirmen, 1993, s. 10).

Ali Şir Nevaî'nin *Muhakemetü'l Lügateyn* adlı eseri ise Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu göstermek için yazılmıştır. Bu eser de yabancılar Türkçe öğretimi alanında önemli bir eserdir.

Ali Şir Nevaî'den sonra Türkçeyi yaygınlaştırma ve diğer diller arasındaki yerini koruma, bu sefer de Konya'da Karamanoğlu Mehmet Bey'in fermanı ile karşımıza çıkar. Karamanoğlu Mehmet Bey, 1277'de: "Bundan böyle divanda, dergâhta, bârgahta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil konuşulmaya" emrini vererek Türkçeye verilen önemi göstermiştir (Hengirmen, 1993, s. 10).

Bundan sonraki dönemde Türkçenin kullanımı, öğretilmesi ile ilgili pek çok sözcük, yayın ve etkinlik vardır. Bu alanda yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla gerek Türkler gerek yabancılar tarafından yazılan eserler vardır. Bu alanda yazılan eserleri tarihsel ve coğrafi açıdan araştırdığımızda Arslan'ın (2012) çalışmasından edindiğimiz bilgileri şu şekilde sıralayabiliriz

Tarihsel süreçte Araplara ve Farslara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış bazı kitapların adları şunlardır:

- *Dîvân u Lügâti't-Türk*
- *Muhakemetü'l- Lügateyn*
- *Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lügat'it-Türk ve'l-Kıpçak* (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)
- *Kitabü'l- İdrak Li Lisanü'l-Etrak- Esirü'd-din* (Türk Dilini Anlama Kitabı)
- *Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l-Lisan* (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü)
- *Codex Comanicus*
- *Kitab-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemi ve Mongolî* (Türkçe, Farsça ve Moğolca'nın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)
- *El- Kavaninü'l-Külliyeye Li Zapti'l-Lügati't-Türkiyye*
- *Et Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*

Son yıllarda Türk Cumhuriyetlerinden, Orta Doğu ve bazı Balkan ülkelerinden, Kıbrıs'tan, Moğolistan, birçok Afrika ülkesi vb. ülkelerden eğitim amacıyla ülkemize öğrenciler gelmektedir. Yaşanan tüm bu gelişmeler, yabancılara Türkçe öğretiminin bir ihtiyaç haline geldiğini göstermektedir. Kenan Akyüz ve Mehmet Hengirmen gibi aydınlarımız tarafından YTÖ alanında ilk teori ve uygulama kitapları hazırlanmıştır.

Yabancılara Türkçenin öğretimi özellikle 1960'lı yıllarda tekrar önem kazanmıştır. Avrupa milletleri siyasi, sosyal, ekonomik, eğitim, askeri gibi ilişkiler dolayısıyla Türkçe'ye önem vermektedirler. Kenan Akyüz'ün *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma* adlı kitabı (A.Ü, 1965), Hüseyin Aytaç - M. Agâh Önen'in *Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe* adlı kitabı (Ankara, 1969), Sermet Sami Uysal'ın *Yabancılara Türkçe Dersi* kitapları (İstanbul, 1979), Kaya Çan'ın *Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri* kitabı (ODTÜ, 1981), M. Hengirmen-N.Koç'un *Türkçe Öğreniyoruz* adlı kitapları (Ank, 1982), Tahir Nejat Gencan'ın *Yabancı Uyraklı Öğrenciler İçin Türkçe Öğreniyorum* adlı kitabı (İst, 1985) bize bu alanda önemli çalışmalar yapıldığını göstermektedir.

XX. yy.'ın sonlarına gelindiğinde üniversitelerde kurulan TÖMER, yabancılara Türkçe öğretimini daha sistematik, araştırmacı ve uygulamalı bir boyuta taşımıştır. 1984 yılında Ankara Üniversitesi tarafından Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER), 1994 yılında da Gazi Üniversitesi tarafından TÖMER kurulmuştur. Daha sonra Ege Üniversitesi vb. daha birçok üniversite kapsamındaki yabancı öğrenciler için

yabancılara Türkçe öğretim kursları açılmış ve eğitim verilmiştir. Bu faaliyetler ihtiyaçla birlikte günümüzde daha çok yaygınlaşmıştır.

Cumhurbaşkanlığımıza bağlı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı da bu alanda büyük hizmetler vermektedir. Özellikle 2007 yılında Ankara'da kurulan Yunus Emre Kültür Enstitüsü, yurt içindeki ve yurt dışındaki merkezlerinde son yıllarda yabancılara Türkçe öğretimi alanında önemli çalışmalar yürütmektedir.

Günümüzde yurt içinde ve yurt dışında yabancılara Türkçe öğretmek için hazırlanmış pek çok yayın vardır. Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarından bazıları şunlardır: (Açık, 2008).

- 1) *Adım Adım Türkçe Öğretim Seti* (Dilset Yay.)
- 2) *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6* (Türkofoni Yay.)
- 3) *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi* (H. Zülfişkar, Ankara Üni. Türkçe Kursu Yay.)
- 4) *Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3, 4, 5, 6* (M. Hengirmen, N.Koç, Engin Yay.)
- 5) *Güzel Türkçeyi Öğreniyorum 1, 2, 3* (N. Koç İnkılâp Kitabevi)
- 6) *Türkçe'ye Doğru 1, 2, 3* (Gürkan Vural Selt Publishing)
- 7) *Yabancılar İçin Dilbilgisi* (N. Koç İnkılâp Kitabevi)
- 8) *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi* (M. Hengirmen, Engin Yay.)
- 9) *Turkish For Foreigners* (Yabancılar İçin Türkçe Cilt: 1,2; H. Sebüktekin, Boğaziçi Üniversitesi Yay.)
- 10) *Türkçenin Ses Yapısı – I Sesbilimi* (Sumru Özsoy B.Ü. Dil Merkezi Türkçenin Yapısı Dizini. (Boğaziçi Üniversitesi Yay.)
- 11) *Türkçe / Turkish* (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dizini, Sumru Özsoy, Boğaziçi Üniversitesi Yay.)
- 12) *Türkçe Dinleyelim* (Boğaziçi Üniversitesi Yay.)
- 13) *Güle Güle* (Lehrerhandbuch by Margate I. Ersen- Rasch, Hayrettin Seyhan), Yabancılar Türkçe Dersleri (S. Sami Uysal, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.)
- 14) *Easy Turkish Course* (Fono Yay.)
- 15) *Practical Course in Turkish* (M. Yıldırım alp)
- 16) *Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersler* (Can K. ODTÜ Yay.)

TÖMER'ler dışında özel olarak açılmış Türkçe öğretim merkezleri de vardır. Yurt dışında da yurt içindeki gibi Türkçe öğretim merkezleri mevcuttur ve büyük ilgi görmektedir. Yurtiçindeki ve yurtdışındaki TÖMER'lerin birbirleriyle iletişim içinde olması ve birbirlerine destek olması önemlidir.

2.4.2. İlgili Araştırmalar

Okur & Keskin (2013), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” adlı çalışmalarında dil öğreniminin sadece dilin gramer kurallarını öğrenmekle gerçekleşmeyeceğini, dil öğretimi esnasında kültürel aktarımın da sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Dil öğrenmenin, o dili konuşan topluluğun her şeyini bilmek olduğu söylenmiştir. Dil öğrenilirken kültürel öğeler, mutlaka derslerde malzeme olarak sunulmalıdır. Öğrenci, dili kültür harmanı içinde öğrenmelidir. Kültür aktarımı her seviye kitaplarına uygun ve dengeli biçimde dağıtılmalıdır. Her seviyede bireyin yaşantısını da kolaylaştıracak kültürel unsurlar muhakkak sunulmalıdır. Kitaplardaki çeşitli metin ve uygulamayla Türkçe öğrenen kişinin Türklerin yaşantısını, zevkini, değerlerini, geleneklerini de öğrenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Demir & Açık (2011), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler” adlı araştırmalarında Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken kültürlerarası bir yaklaşımdan yola çıkarak, metinlerin dikkatlice incelenmesi ve kültürel unsurların özenli bir şekilde seçilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Kültürel unsurların günümüz şartlarında ve işlevsel olması gerektiğini belirterek ele alınan metinler, öğrencilere hem aktarmak istediğimiz bilgileri sunmalı hem de kültürü aktarmalıdır görüşünü savunmuşlardır.

Günlük hayatla ilgili bazı bilgilere yer verilirken kültürel unsurlarımızdan selamlaşma, tanışma, komşuluk, giyim ile ilgili kurallar ile eğitim öğretim ortamlarıyla ilgili bilgilerin yer alması gerektiği söylenmiştir. Seçilen kitaplarda ebru, ahşap oymacılığı, minyatür gibi kültürümüzde önemli olan sanat dallarına değinilmesi gerektiği söylenmiştir.

Şimşek (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada, Gazi ve Ankara Üniversitesi TÖMER’de okutulan ders kitaplarını ve yardımcı kitapları incelemiştir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardaki okuma metnlerinin okuma becerisi ile kelime dağarcığını geliştirmede yetersiz olduğunu belirtmiştir. Türk kültürünün de daha iyi özümsemesi için okuma kitapları hazırlanması gerektiğini savunmuştur. Hazırlanacak okuma kitaplarında bulunması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır:

- Türkçenin söz varlığı temel, orta ve yüksek düzey için belirlenmeli ve okuma kitaplarında da mutlaka belirlenen kelimeler kullanılmalıdır.
- Avrupa Dil Portföyünde belirtilen seviyelere göre okuma kitapları hazırlanmalıdır.
- Yardımcı okuma kitapları tüm dil becerilerini kazandırmaya yönelik olmalıdır.
- Okuma kitapları roman, hikâye, destan, deneme, fıkra gibi edebî türlerimizi kapsayacak şekilde oluşturulmalıdır.
- Resmî dili Türkçe olan ve resmî eğitime kadar Türkçe dil becerilerinden bir kısmını kullanabilen bir çocuk ile Türkçeyi ilk defa görüp öğrenecek yabancı bir çocuk ya da yetişkin aynı değildir. Türkçe öğrenen yabancıların ana dili Türkçe olan kişiden farkı iyi bir şekilde analiz edilip okuma kitapları hazırlanmalıdır.

Erdem (2011), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İletişim Yeteneklerinin Geliştirilmesine Etkileşimsel Toplumbilimsel Bir Yaklaşım” adlı makalesinde dilin etkileşimsel boyutuyla ilgili Etkileşimsel Toplumbilim (Interactional Sociolinguistics) ve İncelik Kuramı (Politeness Theory) hakkında bilgi verilmiştir.

Türkçe öğrenenlerin karşılaştığı sorunlardan yola çıkılarak orta ve ileri seviyede Türkçe öğrenen kişilerde söz, eylem ve edimsel farkındalığı geliştiren teknik ve malzeme oluşturulması için öneriler dile getirilmiştir. Bu makalede, “Kültürel Ön Kabuller” başlığı altında yabancı dil öğrenen bir kişinin, o dilin ait olduğu toplumun kurallarını, kültürel ön kabul ve varsayımlarını bilememesi hâlinde Gumpertz’in (1982) deyişiyle “bağlamlaştıramama” sorunu yaşadığı belirtilmiştir. Çalışmada verilen örnekler şöyledir: Misafirin “hayır” demesine rağmen ev sahibinin ısrar etmesinin gerekçesinin anlaşılamaması durumu ile dolmuşa binen bir yabancıların “uzatabilir misiniz? ya da verir misiniz?” dendiğinde, ne yapması gerektiğini anlayamaması.

Martı (2011), “Türkçe Öğrenenler Açısından Kalıp Sözler ve İşlevleri” başlıklı makalesinde, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kalıp sözlerimizin kültürel unsurlarımızın anlatım ve aktarımında önemli olduğunu belirtmiştir. Martı, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında olması gereken kalıp sözlerimiz, yani kalıplaşmış dil birimlerimiz konusunda çok az çalışma yapıldığını oysa kalıp sözlerin Türk kültürünü yansıtmada önemli bir yere sahip olduğunu ve gündelik hayatta çokça kullanıldığını söylemiştir.

Bölükbaş & Keskin (2010), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımında İşlevi” adlı çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sırasında bireyin sadece dilin yapısını etkili bir şekilde bilmesinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında bireyin mutlaka kültürel unsurları, toplumun kültürel mirasını da öğrenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Öğrencilerin öğrendikleri dilin teşekkür, reddetme, kabul etme gibi bilgilerine mutlaka sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. Dilin toplumun kültürel bir ürünü olduğu, hedef dildeki derin anlamları anlamak için kültürel özelliklerin bilinmesi gerektiği vurgulanmış. Kültürel öğelere sınıfta yer verilmesinin önemi ve gerekliliği de dile getirilmiştir.

Barın (2004), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler” adlı çalışmasında öğretilen dil ile birlikte mutlaka kültürün de öğretilmesinin gerekliliğini bildirmiştir. Barın’a göre günlük yaşamdan kopuk dil öğretimi, verimli bir öğretim olmayacaktır. Özellikle toplum içinde sıklıkla kullanılan deyimlerin öğretimine mutlaka önem verilmelidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmamızda, inceleme kapsamına aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kültürel öğelerin tespit edilmesi amacıyla “tarama ve betimlemeli analiz” yöntemleri kullanılmıştır. Karasar’a (2012) göre tarama yöntemi, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Önemli olan bilinmek istenen konunun gözlenip belirlenebilmesidir, kendi koşulları içinde, olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda, çalışmamızda incelemek için seçtiğimiz ders kitapları, kültürel öğelerin aktarımı açısından üniteler, ders konuları ve içeriğindeki bilgiler açısından taranmıştır. Tarama sonucu, kültürel öğelerin aktarımı ile ilgili konu ve bilgiler düzenli bir şekilde önce tablo hâlinde gösterilmiş daha sonra ise betimleme, konu tespiti ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmamızda yapılanlar üç madde hâlinde şöyle sıralanabilir:

- 1) Aktarımı yapılacak asıl ve yan kültür öğelerinin konularını tablo ile bir bütün halinde gösterme,
- 2) Kültürel öğelerin konu ve bilgi içeriğini kitabın seviyesi ve sayfa numarasını belirterek gösterme,
- 3) Tespit edilen kültür öğelerini değerlendirme.

3.1. Evren ve Örneklem

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çocuklar ve yetişkinler için hazırlanan çok sayıda ders kitabı vardır. Çalışmamızın evrenini, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında uzmanlarca hazırlanmış ders kitapları oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarından İstanbul ve Yedi İklim orta seviye ders kitapları kültürel öğelerin aktarımı açısından incelenmek üzere belirlenmiştir. Kültürel öğelerin aktarımı açısından incelemek üzere, çalışmamızın örneklemine oluşturan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları şunlardır:

- 1) *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 Ders Kitabı*
- 2) *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B2 Ders Kitabı*

- 3) *Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 Ders Kitabı*
- 4) *Yedi İklim Türkçe Öğretimi B2 Ders Kitabı*

Ders kitapları arasında seçim yaparken yükseköğretim kurumlarının yayınları tercih edilmiştir. Bu kurumların başında Ankara Üniversitesi'ne bağlı TÖMER ile Gazi Üniversitesi TÖMER yayınları gelmektedir. Bunun yanında İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi (Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde "İÜ Dil Merkezi" olarak kullanılacaktır.) okutmanları tarafından hazırlanan Türkçe öğretimi ders kitapları da vardır ki incelememiz bu merkez ile Yunus Emre Enstitüsü'ne ait ders kitaplarıdır.

Yunus Emre Enstitüsü, kültür ve sanat gibi çeşitli faaliyetlerin yanında yabancılara Türkçe öğretimi alanında önemli çalışmalar yapmıştır, çalışmalar günümüzde de uluslararası alanda devam etmektedir.

Seçtiğimiz orta seviye ders kitapları, kültürel öğelerin seviye ile paralel artması bilgisine dayanılarak seçilmiştir. Bu bilgiye başta tüm set kültürel öğeler açısından incelenerek ulaşılmıştır. Çalışmamız, İÜ ile ÇÜ TÖMER'de okutulan İstanbul ile Yunus Emre Enstitüsü'nce hazırlanıp bugün Türkiye'de ve dünyanın pek çok yerinde bazı üniversitelerde (Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi gibi) okutulan Yedi İklim ders kitaplarındaki kültürel öğelerin belirlenip incelenmesi ile elde edilecek sonuçların karşılaştırılması üzerine yapılacak bazı değerlendirmeler ve öneriler ile sınırlandırılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Çalışmamızda, verilerin toplanmasında betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. İncelediğimiz ders kitaplarında hangi konuların ve kültürel öğelerin aranacağını belirlemek amacıyla kültürel öğeler öncelikle konularına göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan konular, "asıl ve yan kültür öğeleri" adlı başlıklar altında tablo hâlinde gösterilmiştir. Asıl kültür öğeleri oluşturulurken alfabetik sıra gözetilmiş ancak yan kültür öğelerinde öyle bir sıraya uyulmamıştır; çünkü yan kültür öğeleri çok çeşitli olup yerleri değiştirilebilir öğeler şeklindedir.

Asıl ve yan kültür öğelerinin konu sınıflandırması tablosunda kültürümüzü oluşturan ana unsurlar için "asıl öğeler" adlandırılması kullanılmıştır. Asıl öğeleri oluşturan duyuş, düşünüş, değer, davranış, tarih, sıra, şahıs, kimlik, eser, olay ve olgu

için ise “yan ögeler” adlandırılması kullanılmıştır. Örneğin “edebiyat” asıl kültürel öge iken edebiyatın dalları, edebiyat metinleri, metin türleri, eserler, yerli-millî yazarlar ve şairler “edebiyat” asıl kültür ögesinin yan ögeleridir.

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmamızda, verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2011, s. 227) göre içerik analizi tekniğinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır.

Araştırmada kültürel ögeler analiz edilirken tasnifleme yoluna gidilmiştir. Bu tasnifleme sonucunda İstanbul ve Yedi İklim B1-B2 ders kitaplarındaki asıl ve yan kültür ögeleri tespit edilerek birbirini kapsayacak şekilde oluşturulmuş ve tablo hâlinde sunulmuştur. İncelediğimiz ders kitaplarından edindiğimiz veriler, tabloda belirtilen kültür ögeleri bakımından analiz edilmiştir. Okur ve Keskin (2013) “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği” adlı çalışmasında şu kültür ögeleri yer almaktadır: Günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân. Bayraktar (2015), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı tezinde, şu kültür ögelerini tespit edip değerlendirmiştir: Devlet, coğrafya, tarih, edebiyat, din, ahlâk, sanat, halk kültürü ve spor. Çalışmamızda ise bu kültür ögelerinin yanı sıra daha pek çok asıl ve buna bağlı yan kültür ögeleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

Çalışmamızda incelediğimiz yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları, Asıl ve Yan Kültür Ögelerinin Konu Sınıflandırılması ve Konuların Topluca Gösterimi Tablosu doğrultusunda kültürel ögelerin aktarımı bakımından incelenmiştir. Elde ettiğimiz verilerin açık, düzenli ve birbirleri arasında okuyucuya karşılaştırma yapmaya olanak sağlaması amacıyla çalışmamız sırasıyla şu adımları içermektedir:

- 1) İnceleme kapsamımıza aldığımız yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki konular, aşağıdaki Tablo’da kültürel asıl ve yan ögeler biçiminde gösterilmiştir:

Tablo 1.

Yabancılar İçin Türkçe İstanbul İle Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları'nda Aktarılan Asıl ve Yan Kültür Öğelerinin Sınıflandırılması ve Topluca Gösterimi

Asıl Öğeler	Yan Öğeler
1.Aile ve Komşuluk İlişkileri	a.Türk aile yapısı b.Aile toplantıları c.Aile çeşidi (geniş, çekirdek aile) d.Evlilik e.Türk Medenî Kanunu f.Evlenme yaşı (kız, erkek) g.Akrabalar (amca, hala, dayı, teyze vb.) h.Komşuluk İlişkileri
2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	a.Ahlâki değerlerimiz b.Hoşgörü anlayışımız c. Karşılımlarımız d. Misafirperverliğimiz
3. Coğrafya	a.Haritamız, sınırlarımız b.İklim c.Doğal ve beşerî kaynaklarımız (Kaplıcalar , Ilıcalar vb.) d.Şehirlerimiz e.Tarım ve hayvancılık f.Doğal bitki örtüsü
4. Devlet	a.Atatürk b.Başkent c.Acil / önemli Numaralar d.Millî bayramlar e. Eğitim f. Ekonomi g.Ülkelerarası ilişkiler
5. Dil	a.Beden dili b.Konuşma dili c. Yazı dili d. Noktalama işaretleri e. Haberleşme ve iletişim
6. Din	a.Dinî bayramlar b.Camiler c.Ezan sesi d.Kandiller
7. Edebiyat / Sanat	a.Türk filmleri b.Sinema c.Tiyatro d.Tekerleme e. Mani f.Fıkra

	g.Masal h.Yerli / millî şairler, yazarlar 1. Ebru, hat, telkârî, minyatür, oya, ahşap oymacılığı
8. Ev	a.Konum ve büyüklük (yer, metrekare vb.) b.İç ve dış özellikler (ısıtma, güvenlik, döşeme vb.) c.Ulaşım (metroya, otobüse, avm vb. yakınlık) d.Ev tipi (apartman dairesi, müstakil, teras, çatı katı vb.) e.Evin yaşı ve durumu f. Ev eşyaları
9. Halk Kültürü	a. Ad koyma geleneği b. Hamam kültürü c. Giyecek kültürü d. Batıl inançlar, gebelikle ilgili inanışlar e. Hıdrellez- Nevruz f. Bitkilerle tedavi yöntemleri g.Köy, kır, yayla ve şehir hayatı h.Köy odaları, imece usulü 1. Düğün, kına ve sıra gecesi
10.İşler / Meslekler	a.İş bölümü b.Şirketler c.Garson d.Tesisatçı e. Elektrikçi f. Mühendis g.Kuaför h.Bilim adamı 1. Öğretmen i. Tam / yarı zamanlı iş k. İkramiye l. Dolgun ücret, asgari ücret
11.Moda	a.Modanın tanımı b.Modanın tarihi c.Moda ile ilgili kavramlar d.Alışveriş bağımlılığı e.Giyim tarzları f.Kimlik-sosyal hayat-moda ilişkisi
12.Müzik	a.Klasik Türk Müziği b Türk Halk Müziği c. Makamlar d. Müzikle tedavi yöntemi
13.Özel Günler	a. Doğum günleri b. Yeni yıl vb. kutlamalar c.Festivaller
14.Psikoloji	a.Kalıtım b.Çevre c.Kişilik ve karakter d.Renkler, anlamları ve renklerin kişilik üzerindeki

	etkileri
15. Sağlık / Spor	a. Spor kıyafetlerimiz b. Millî sporcularımız c. Sağlık-spor ilişkisi d. Sporlarımız (futbol, voleybol, basketbol, güreş vb.) e. Fanatiklik f. Sağlığın anahtarı
16. Tarih	a. Tarihi / modern binalar b. Tarihi mekânlar, müzeler c. İstanbul d. Ünlü seyyahlar e. Alanında ün yapan şahsiyetler f. Çemberlitaş Hamamı g. Pazarlar (semt, sosyete pazarı) h. Galata köprüsü ı. Tophane
17. Temizlik	a. Temizlikle ilgili kavramlar b. Temizlik şekli
18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar	a. Kokoreç b. Hamsi c. Döner, kebab d. Ayran e. Türk çayı ve Türk kahvesi f. Adaçayı, ıhlamur g. Hibisküs h. Zeytinyağlı sarma ı. Et yemekleri i. Salatalar k. Kurabiye, kek, börek l. Künefe, kadayıf ve sütlü tatlılar m. Türk lokumu
19. Zaman	a. Zamanın tanımı b. Zamanla ilgili kavramlar, deyim ve atasözleri c. Randevu sistemi d. Boş zamanların değerlendirilmesi e. Çalışma saatleri

2) İncelediğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının kültürel asıl ve yan öğelere yönelik bilgi içerikleri, kitap adı, seviyesi ve sayfa numarası belirtilerek aktarılmıştır.

3) Tabloda yer alan yan kültür öğeleri “Bulgular” kısmında ayrı ayrı alt başlıklar şeklinde verilmemiş, asıl kültür öğeleri ana başlığı altında kompoze edilerek incelenmiştir. Çünkü incelememiz sonucu çoğu asıl kültür ögesine değinildiği

ancak çoğu yan kültür ögesine değinilmediği görülmüştür. Çalışmamızda, hangi kitap ve seviyede hangi kültür öğelerine değinilmediği bilgisi de bulunmaktadır

- 4) Çalışmanın “Sonuç ve Öneriler” bölümünde, incelediğimiz yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında aktarılan bazı kültür öğelerinin konu başlıkları belirtilmiştir. İncelenen ders kitapları, bilgisi yer alan ve yer almayan kültür öğeleri bakımından karşılaştırılmıştır. Ders kitapları, kültür öğelerinin aktarımı açısından değerlendirilerek görülen konu eksiklikleri belirtilmiş ardından sonuç ve önerilerimiz dile getirilmiştir.



BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2 Ders Kitapları'ndaki Kültürel Asıl ve Yan Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu

4.1.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri

İst. Ders K. B1'de yer alan “Türk Aile Yapısı” adlı metin şöyledir:

“Türk toplumunda aile, kutsal bir kurumdur ve toplumun gelenek, görenek, dil, din ve diğer özelliklerini yansıtır. Aile, toplumun en küçük temel birimi, yapı taşıdır. Anayasamızın 41. maddesinde “Aile toplumun temelidir.” sözüyle de ailenin önemi vurgulanmıştır.

Aile dendiği zaman aklımıza anne ve baba ile onların çocukları gelir. Sosyal bilimciler aileyi “çekirdek aile” ve “geniş aile” olmak üzere iki bölüme ayırmaktadır. Ana, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aileye “çekirdek aile” diyoruz. Ülkemizde yeni evli çiftler, genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Özellikle kentlerde geniş aileler, yerini giderek küçük ailelere bırakmıştır. Ülkemizde şu anda hem geniş aile hem de çekirdek aile tipi görülmektedir. Geniş aileler kırsal kesimde, çekirdek aileler ise kentlerde yaygındır. Oysa bundan yüz, iki yüz yıl önce ülkemizin köylerinde, kasabalarında, kentlerinde, kısacası her yerinde yeni evliler, damadın ya da gelinin ailesinin yanında oturlardı. Anne, baba, kızlar, damatlar, oğullar, gelinler ve torunlar aynı çatı altında yaşıyordu. Böyle ailelere “geniş aile” diyoruz. Geniş aile tipi, tarıma dayalı kırsal bölgelerde hâlâ devam etmektedir. Çünkü bu tip ailede, bütün bireyler birlikte çalışıp birlikte üretirler.

Ülkemizde evlilik müessesini Türk Medeni Kanunu düzenler. Bu kanuna göre evlenmek için kız çocuklarının en az 15, erkek çocuklarının ise en az 17 yaşında olmaları gerekir. 18 yaşın altındaki evlilikler anne ve babanın izniyle olmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun bir diğer maddesine göre, yakı akrabalar ve akıl hastaları evlenemez.

Türkçede “aile” sözcüğünün değişik anlamları da vardır:

Aile sözcüğünü, akrabaları ve bir soyu tanımlamak için kullanırız. “Mehmet Beyler iyi bir ailedir.” sözünden Mehmet Bey'in ailesine bağlı, iyi bir baba ve eş olduğunu anlarız.

“Benim ailem Edirne'den gelmiş.” sözünde o kişinin annesiyle babasının, hatta dedelerinin Edirne'de doğduğunu, yaşadığını anlarız.

“Bu bir aile toplantısıdır.” dediğimizde ise o toplantıda yalnızca akrabaların bulunacağını anlarız. Akrabalar; amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, yeğenler ve evlilik bağıyla aileye katılmış kişilerdir. Türk toplumunda aile, her şey demektir.”(s. 88).

Bu metinden yola çıkarak Türklerin aile kültürü hakkında şu bilgilere ulaşılabilir:

- 1) Türk toplumunda aile; toplumun gelenek, görenek, dil, din ve diğer özelliklerini yansıtan kutsal bir kurumdur.
- 2) Aile; toplumun en küçük temel birimi, yapı taşıdır.
- 3) Türk anayasasının 41. maddesinde “Aile toplumun temelidir.” ibaresi geçmektedir.
- 4) Aile; anne, baba ile onların çocuklarından oluşur.
- 5) Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aileye “çekirdek aile” denir.
- 6) Ülkemizde yeni evli çiftler genellikle baba evinden ayrı yaşarlar.
- 7) Kentlerde geniş aileler, yerini giderek küçük ailelere bırakmıştır.
- 8) Ülkemizde hem geniş hem de çekirdek aile tipi görülmektedir.
- 9) Geniş aileler kırsal kesimde, çekirdek aileler ise kentlerde yaygındır.
- 10) Çok eskiden ülkemizin köy, kasaba ve kentlerinde yeni evliler damadın ya da gelinin ailesinin yanına yerleşir; anne, baba, çocuklar, gelin, damat ve torunlar aynı çatı altında yaşardı. Böyle ailelere “geniş aile” denir. Bu aile tipi, tarıma dayalı kırsal bölgelerde hâlâ vardır.
- 11) Ülkemizde evlilik müessesini Türk Medeni Kanunu düzenler. Bu kanuna göre evlilik için kızların en az 15, erkeklerin ise en az 17 yaşında olmaları gerekir. 18 yaşın atındaki evlilikler anne ve babanın izniyle olmaktadır.
- 12) Türk Medeni Kanunu’na göre yakın akrabalar ve akıl hastaları evlenemez.
- 13) Çok eskiden ülkemizin köy, kasaba ve kentlerinde yeni evliler damadın ya da gelinin ailesinin yanına yerleşir; anne, baba, çocuklar, gelin, damat ve torunlar aynı çatı altında yaşardı. Böyle ailelere “geniş aile” denir. Bu aile tipi, tarıma dayalı kırsal bölgelerde hâlâ vardır.
- 14) Ülkemizde evlilik müessesini Türk Medeni Kanunu düzenler. Bu kanuna göre evlilik için kızların en az 15, erkeklerin ise en az 17 yaşında olmaları gerekir. 18 yaşın atındaki evlilikler, anne ve babanın izniyle olmaktadır.
- 15) Türk Medeni Kanunu’na göre yakın akrabalar ve akıl hastaları evlenemez.
- 16) “Aile” sözcüğü akrabaları ve bir soyu tanımlamak için kullanılır. “Mehmet Beyler, iyi bir ailedir.” örnek cümlesinden Mehmet Bey’in ailesine bağlı, iyi bir baba ve eş olduğu anlamı çıkarılabilir.

- 17) “Benim ailem Edirne’den gelmiş.” örnek cümlesinde o kişinin annesiyle babasının, hatta dedelerinin Edirne’de doğduğunu, yaşadığını anlarız.
- 18) “Bu bir aile toplantısıdır.” dendiğinde ise toplantıda yalnızca akrabaların olacağını yani aile dışından kişilerin olmayacağını anlarız.
- 19) Akrabalar; amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, yeğenler ve evlilik bağıyla aileye katılmış kişilerdir.
- 20) Türk toplumunda aile, her şey demektir.

Söz konusu kitapta, ilgili metne eşlik eden görsel şöyledir:



Görsel 1. Türk Ailesi

Metin genel olarak Türk aile yapısına uygun bilgiler içermektedir. Ancak görseldeki aile üyelerinin tipik Türk aile yapısını yansıtmadığı görülmektedir. Buna göre bu görsel, verilmek istenen kültür koduna uygun değildir.

İst. Ders K. B2’de ise “Alman Çift, Türkiye’ye Bağlandı” başlıklı bir okuma metni yer almaktadır. Metinde *Hemberger* adında bir Alman ailesi, Türkler ve Türkiye hakkındaki düşüncelerini şöyle anlatıyor:

“25 yılda 42 ülke gezdik ve Türkiye’yi gördükten sonra başka bir ülkeye tatile gitmedik. 2001 yılında İstanbul’a geldik. Türkiye’ye ve Anadolu insanının sıcakkanlılığı ile misafirperverliğine hayran kaldık. Türkiye’deki gezilerimizde yüzlerce Türk arkadaş edindik. Onlar sayesinde Türkiye’de tatil yaparken sanki Berlin’deki evimizdeymişiz gibi rahat ve huzurluyuz. Ne zaman bir şeye ihtiyacımız olsa hemen yardımımıza koşuyorlar. Anadolu insanının misafirperverliği ve içtenliği sebebiyle yalnızca Türkiye’ye bağlandık. İleride ailece Rize’ye taşınmayı düşünüyoruz. Konya, Isparta, Bitlis, Rize, Burdur, Bodrum, Afyonkarahisar, Manavgat, Alanya ve Finike’yi gezeceğiz. Ayrıca Türkiye’nin tarihî ve doğal güzelliklerini anlatan bir kitap yazmaya hazırlanıyoruz. Böylece Türkiye’yi başkalarına da tanıtmak istiyoruz.” (s. 11-109).

Metne göre Türk insanının özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Türk insanı sıcakkanlı ve misafirperverdir.
- 2) Türk insanı yardımseverdir.
- 3) Türk insanı içtendir. Bu sebeple Türk insanına ve Türkiye’ye bağlanmak kolaydır.
- 4) Türkiye’yi gezip gören yabancılar, başkalarına da Türkiye’nin tarihî ve doğal güzelliklerini anlatmak istemektedirler.

İst. Ders K. B1’de yer alan “Komşuluk Ölüyor” adlı okuma metni şöyledir:

“Ünlü sinema aktörü William Holden, başını mermer masanın köşesine vurup kan kaybından ölmüş de üç gün kimsenin haberi olmamış. Alman gazeteleri isimsiz: ünsüz bir emeklinin tek başına evinde öldüğünü ve tam üç yıl evet yanlış değil üç yıl süresince komşuların bunu fark etmediğini yazdılar.

Arkadaşım Celal Silay, Şişli’deki odasında tek başına yaşıyordu. Randevusuna gelmeyince merak edip kapısını polis gözetiminde açtırdık ve içeri girdiğimizde şairimizin ölüsüyle karşılaştık. İnsanların tek başına bırakıldığı bir dünyada yaşıyoruz. Dostluk, komşuluk, ilgi, sevecenlik, vefa, yardım duygusu kalmadı. Kimsenin kimseyi görececek hâli yok. Almanya’daki işçilerimizin en büyük şikâyeti komşusuzluk. Oysaki onlar köyünde, başı sıkışınca komşusuna başvurmaya, ona dert yanmaya, içini boşaltıp rahatlamaya, komşusunun ona ihtiyacı olunca bir sıcak çorba yapıp duasının almaya alışmış. Burada yok böyle şeyler.

Oturduğumuz apartmanda tam on iki daire var. Almanya’da kaldığımız sürece

hiçbirini görmedik. Kapıda bazı gölgelerle karşılaşyoruz, âdet yerini bulsun diye selamlaşıyoruz. Sadece Almanya’da değil, dünyanın her yerinde dostluk, komşuluk azaldıkça azalıyor. İnsanoğlu, sanayileşme çabası içinde, tüketim furyası içinde, iç dünyasının en değerli unsurlarını yitiriyor, doğayı unutup çevreyi kirlettiği gibi, içini ısıtan insancıl değerleri de kırıp geçiriyor. Bu arada bencilliği aşmanın en yakın aşaması komşuluk müessesesini de miadı geçmiş romantik bir duygu olarak müzelik bir eşya gibi geçmişe bırakıyor.

Oysa geçmiş, komşuluk müessesesini övüyordu. ‘‘Komşunun evi yanarsa seninki de sağlam kalmaz.’’ diyen Horace ve ‘‘Ev alma, komşu al.’’ diyen Türk atasözü nasıl bambaşka şarkı tutturmuşlardı. Şimdilerde insanlar bu gerçeği inkâr edip kendileri için yaşıyorlar. Yaşadıkları sürece köşeyi dönmekten başka bir şey düşünmüyorlar. Döndükleri köşede belki birçok maddi nimet var. Ama köşesini döndükleri yolun sonuna vardıklarında iç zenginliklerini yitirip zavallı birer posa kaldıklarını anlayacakları gün uzak değildir ‘‘(s. 94).

Buna göre metin Türk kültüründe komşuluk ilişkileri ile ilgili şu bilgileri içermektedir:

- 1) Türklerde dostluk, komşuluk, ilgi, sevecenlik, vefa, yardım kavramları önemlidir.
- 2) Türkler, başları sıkışınca komşuya başvurmaya, ona dert yanmaya, içini boşaltıp rahatlamaya, komşusunun ona ihtiyacı olunca bir sıcak çorba yapıp duasını almaya alışmışlardır.
- 3) Metne göre komşuluk müessesesi geçmişte daha önemliydi. Şimdilerde insanlar sadece kendileri için yaşıyorlar. Yaşadıkları sürece köşeyi dönmekten başka bir şey düşünmüyorlar.
- 4) Döndükleri köşede belki birçok maddi nimet vardır. Ama köşesini döndükleri yolun sonuna vardıklarında iç zenginliklerini yitirip zavallı birer posa kaldıklarını anlayacakları gün uzak değildir, ifadeleri yer almaktadır.

Komşuluk kültürü ile ilgili kitaptaki atasözleri şunlardır:

- a) *Komşu komşunun külüne muhtaçtır.*
- b) *Komşu hakkı, Tanrı hakkı gibidir.*
- c) *Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.*

- d) *Gülme komşuna, gelir başına.*
- e) *Hayırlı komşu, hayırsız akrabadan daha iyidir.*
- f) *Hayır dile komşuna, hayır gele başına.*
- g) *Ev alma, komşu al. (İst. Ders K. B1 s. 94)*

4.1.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz

Kültürden Kültüre köşesinde “Misafir Kültürü” başlıklı bir metin düzenlenecek şöyledir:

“Türklerde misafir ağırlama geleneği çok eskilere dayanmakla birlikte önemini kaybetmeden günümüze kadar gelmiştir.

Her evde bir misafir odası vardır. Misafir odası evin en büyük, en güzel odasıdır. Eğer misafir çaya gelecekse ve ev sahibi bunu önceden biliyorsa çay için börek, kurabiye, kek gibi yiyecekler; yemeğe gelecekse çorba, zeytinyağlı, sıcak et yemekleri, salatalar hazırlar. İnsanlar misafirleri kapıda mutlaka güler yüzle karşılar. Misafir kapıdan içeri girdiğinde ayakkabılarını çıkarır, misafir terliklerini giyer. Misafir yeni bir eve gidiyorsa mutlaka bir ev hediyesi, çikolata, meyve, dondurma, şekerleme gibi hediyeler götürür. Sohbet sırasında evin çocuğu misafirlere kolonya, şeker ikram eder. Evin hanımı misafirlere yanında Türk lokumu yahut çikolatayla beraber Türk kahvesi ikram eder. Bununla beraber misafire hâl-hatır sormadan hemen kahve getirilmesi misafir tarafından hoş karşılanmaz ve çoğunlukla “Hemen gitmesi isteniyor.” şeklinde yorumlanır (s. 97).

Metne bakarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- 1) Türklerde misafir ağırlama geleneği çok eskilere dayanır ve bu gelenek önemini koruyarak günümüze dek gelmiştir.
- 2) Her evde misafir odası vardır ve bu oda evin en büyük, süslü ve güzel odasıdır.
- 3) Misafir çaya gelecekse kurabiye, kek çeşitleri gibi yiyecekler, yemeğe gelecekse çorba, zeytinyağlı, et yemekleri ile çeşitli salatalar hazırlanır.
- 4) Misafir eve girmeden önce ayakkabılarını çıkarır, misafir terliklerini giyer.
- 5) Misafir yeni bir eve gidiyorsa mutlaka bir ev hediyesi, çikolata, meyve veya şekerleme ile gider. Eli boş gitmez.

6) Misafirle sohbet edilir. Bu sırada misafirlere kolonya, şeker yanında Türk lokumu veya çikolatayla beraber Türk kahvesi ikram edilir.

7) Misafire hâl hatır sormadan hemen kahve getirilmesi pek hoş karşılanmaz ve kültürümüzde “Hemen gitmesi isteniyor.” şeklinde yorumlanabilir.

Metnin son kısmında İngiliz, Japon ve Arap kültürüyle ilgili bazı bilgiler verilerek okuyucuya Türk kültürü ile yabancı kültürleri karşılaştırma olanağı verilmiştir.

“Bir Japon’un sizi evine davet etmesi çok büyük bir olaydır, genellikle Türklerdeki gibi misafir ağırlama yoktur, görüşmek isteyen aileler dışarıda bir restoranda görüşür. Nadiren bir Japon’un evine davet edildiyseniz bu sizin için büyük bir onurdur ama sakın ayakkabılarınızla içeri girmeyin, bir çuval inciri berbat edersiniz. Japonya’da eve kimse ayakkabıyla girmez, zaten kapıdan girince Çin Seddi gibi bir terlik ordusu ile karşılaşsınız. Evde ayakkabı çıkarma geleneği Türklerinkine çok benziyor. Japonya’da ev sahibi size çay ikram ettiyse, bu artık gitme vaktinizin geldiğini gösterir. Çayı içip hemen kalkmanız doğru olur.

İngiltere’de yemeğe davetliyseniz, eliniz boş gitmeniz doğru olmaz. Küçük bir hediye götürmelisiniz. Bu çiçek, çikolata ya da bir şişe şarap olabilir. Çiçek seçimi konusunda biraz dikkatli olmalısınız. Ne de olsa karanfillerin kötü şans getirdiğine inanılır. Krizantemler cenazeler içindir. Güller ise sevgiliye götürülür. Yapma çiçek buketlerini tercih edebilirsiniz. Şaraba da dikkat etmelisiniz. Eğer İngiltere’de nereden iyi şarap satıldığını bilmiyorsanız veya şarap markaları konusunda bir fikriniz yoksa şarap almayın. Eğer ucuz bir İtalyan şarabı alırsanız sizin cimri olduğunuzu düşüneceklerdir. Her ne kadar misafirlerin getirdiği her şey açılıp ikram edilse de ev sahibi muhtemelen ucuz İtalyan şarabını servis etmeyecektir. Eğer birkaç günlüğüne bir İngiliz’in evinde kalıyorsanız, ayrılırken sizin için yaptıklarına teşekkür etmek amacıyla ona küçük bir hediye verebilirsiniz.

Arapların çoğunun yaşam biçimleri birbirine benzer. Evlerin başlıca eşyaları halılar, kilimler ve yastıklardır. Bir eve girmeden önce misafirler, halıları kirletmemek için ayakkabılarını çıkarır ve bir kenara oturur. Odanın ortasına oturmaları ya da sırtlarını orada bulunanlardan birine dönmeleri uygun görülmez. Evler genellikle erkeklerin girip çıkabildikleri “selamlık” adı verilen bir bölme ve aileden kadınların

yaşadığı “harem” adı verilen özel bir bölme olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Yemekler haremde, erkek konuklara sunulan çay ve kahve ise selamlıkta pişirilir.” (s. 97).

Verilen bu bilgilerden yola çıkarak ülkemizde misafirlerin nasıl ağırlandığı, misafir gelmeden önce ne gibi hazırlıkların yapıldığı, misafirlere nelerin ikram edildiği, misafir varken nelere dikkat edildiği ile ilgili ayrıntılı, bilgi iletici, Türklerin misafir kültürüne uygun bir metin seçilmiştir, diyebiliriz. Kültür aktarımında konuyla ilgili bazı ülkelere de yer verilerek karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır.

4.1.3. Coğrafya

“İçimdeki Türkiye” başlıklı okuma metninde İstanbul’a ilk kez gelen bir kişinin İstanbul hakkındaki olumlu düşünceleri yer almaktadır.

“Temiz sokaklar, muhteşem deniz havası, tarihî ve modern binalar... İstanbul... Burası benim yuvam. Bugün, bu satırları Türkçe ile sevgiyle yazabiliyorum. Türkiye’yi çok seviyorum.” ifadelerinden bunu anlayabiliyoruz (İst. Ders K. B1 s. 16).

Aynı metinde Ege Bölgesi, Bülbül Dağı, Efes Antik kenti, Aydın ve Selçuk şehirlerinin adları geçmiş ve yabancılara buraları ziyaret etmeleri tavsiye edilmiş (İst. Ders K. B2 s. 16).

Kuzey Kıbrıs’ın ve Beşparmak Dağları’ndaki St. Hilarion Kalesinin adı geçmiş (İst. Ders K. B2 s. 18).

İstanbul’daki bazı semt adları geçmiş. Bunlar:

Karaköy,

Beyoğlu,

Sirkeci,

Şişhane,

Fatih,

Kadıköy,

Adalar,

Taksim,

Kapalıçarşı,

Yenikapı,

Aksaray,

Bakırköy,

Kapalıçarşı (İst. Ders K. B2 s. 38).

“Peri Bacaları” adlı okuma metninde tarihî ve adının nereden geldiği ayrıntılarıyla açıklanmıştır:

“Peri Bacaları” Kapadokya bölgesinde bulunan doğal yapılara verilen isimdir. Peri bacaları, Kapadokya çevresinde bulunan yanardağlardan püsküren lavların milyonlarca yıl boyunca akarsuların ve rüzgarın aşındırması ile şekillenmiştir. Her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden milyonlarca turisti Kapadokya bölgesine getiren gizemli peri bacalarının sırrı nedir? Peri bacaları ile ilgili günümüzde birkaç efsane bulunmaktadır. İşte onlardan en meşhuru:

Bugün Kapadokya denen yerde bir zamanlar korkunç devler varmış. İnsanlar, bu korkunc devlerin gönlünü hoş tutup onları kızdırmamak için ülkenin yüksek dağlarına hediyeler bırakıp kurbanlar kesermiş. Yine de bazen bu dev tanrılar insanlara kızar, dağların tepesinden ateş dalgaları gönderirmiş.

Günlerden bir gün periler ülkesi padişahının yolu buraya düşmüş. Burada yaşayan insanları görmüş ve onların hâline acıyıp onlara yardım etmeye karar vermiş. Emrindeki tüm perileri çağırmış. Ve onlara, insan kardeşlerinin çok zor durumda olduğunu, onlara yardım etmek istediğini, şu karşıdaki dağların zirvesinde oturan zalim devleri durdurmak istediğini ve bu insanların çilesine bir son vermek istediğini söylemiş.

Eğer onlar zalim devlerin yaşadığı dağların ateşini söndürebilirlerse devlerin de yerin altına kaçacağını ve insanları bir daha rahatsız edemeyeceğini söylemiş. Padişahlarının konuşmasının ardından binlerce peri, ellerinde kar ve buz tanelerini, devlerin yaşadığı dağın tepesinde fokurdayan ateşe atmaya başlamışlar. Hiç durmadan, günlerce ateşi; kara ve buza boğup söndürmeyi başarmışlar. Sonunda devler korkup yerin derinliklerine kaçıp saklanmak zorunda kalmışlar. İnsanlar, perilerin bu zaferini büyük sevinçle karşılamışlar, günler geceler boyunca şenlikler düzenleyip bu zaferi kutlamışlar. O günden sonra insanlar ve periler arasında çok sıkı bir dostluk oluşmuş. Bu dostluk uzun yıllar devam etmiş. İnsanlar kayalara oydukları mağaralarda yaşarken periler de sivri kayalıkların üzerindeki küçük odacıklarda yaşamışlar. “Peri Bacaları”nın adı buradan gelmektedir.” (S. 74).

4.1.4. Devlet

“Nereye Gideceğiz?” adlı okuma metninde Türkiye’de faturaların (su, telefon, elektrik, doğalgaz) hangi kurumlara ödendiği ve İstanbul’da toplu taşımada geçerli “akıllı bilet” yani “akbil” hakkında bilgi verilmiştir (İst. Ders K. B1 s.12). Bilindiği gibi Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde toplu taşıma araçlarında kullanılan kartların “akbil” dışında başka bazı adları da vardır: Adana’da “kentkart”, Antakya’da “Hataykart” gibi. Buna göre öğrenciler yalnızca İstanbul’daki toplu taşıma sistemini tanımış olmaktadır.

Aynı kitapta “Acil Numaralar” başlığıyla bir dinleme metni vardır. Metinde önemli ve acil numaralar (yangın hattı, elektrik, gaz arıza, polis imdat, acil servis, jandarma) verilmiştir (İst. Ders K. B1 s.15).

“Türkiye’deki Yabancı Okullar” başlıklı yazıda da ülkemizde eğitim veren dört yabancı okuldan bahsedilmiştir. Bunlar: Alman Lisesi, Galatasaray Lisesi, İstanbul Robert Lisesi ve Saint Benoit Lisesi’dir. Bu okullarla ilgili kuruluş tarihi, eğitimi, eğitim dili ve kuruluş yeri hakkında bilgiler vardır (İst. Ders K. B1 s.64).

Türkiye’nin para birimi hakkında yalnızca bir yerde dolaylı bir bilgi vardır. Bu bilgi “Alıştırmalar” bölümünde yer almaktadır; burada “Türk Lirası” ifadesi kullanılmıştır (İst. Ders K. B2 s. 28).

4.1.5. Dil

Kültürden Kültüre köşesinde “Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri” başlığı altında Türk dilindeki bazı sözcüklerin telaffuz açısından Rusça ile aynı veya benzer olduğundan bahsedilmiştir:

Rusça	Türkçe	Rusça	Türkçe
Hata	Ev	Ham	Terbiyesiz
Kravat	Yatak	Kulak	Yumruk
Halat	Sabahlık	Saray	Ahır
Kanat	Halat	Kaban	Yaban domuzu
Koza	Keçi	Para	Çift
Mama	Anne	Vali	Git buradan

Bunların yanında anlamları ve sesleri tamamen aynı olan kelimeler de var: Duş, şapka, çay, kapüşon, broşür, gaz, araba (eski Rusçada “arba” olarak kullanılıyordu), kuluçka (“kluşka”, aynı zamanda tavuk demek), sandık (Rusça “sunduk”) (İst. Ders K. B1 s. 20).

“Türkçe, Algılamada Beyni Zorluyor” adlı okuma metninde Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beyin Dil Araştırmaları Laboratuvarı’nın diller üzerinde yaptığı araştırmaya göre Türkçenin İngilizce ve Almanca gibi Avrupa dillerinden farkı anlatılmıştır. Bu fark anlatılırken beyinde meydana gelen işlemler karşılaştırılmış ve Türkçeyi ana dili olarak konuşanların bir cümle kurarken beyinlerinde diğer dillere göre daha çok işlem yaptıklarından bahsedilmiştir (İst. Ders K. B1 s. 58). Kültür aktarımında yapılan bir araştırmadan ve karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır.

BEDEN DİLİ

Çene sıvazlamak, Fransa ve İsviçre’nin Fransızca konuşulan bölgesi ve Belçika’da “Sıkıldım.” demektir.

Şakak göstermek, bütün batı ülkelerinde delilikle ilgili bir işarettir. Hollanda’da ise “akıllı” anlamındadır.

El sallamak, dünyanın birçok yerinde selamlaşma veya veda anlamındadır. Yunanistan’da “Cehennem ol” anlamına gelir.

Burnu işaret etmek, İngiltere ve İskoçya’da “Seninle bir sırrı paylaşıyoruz.” demektir. Galler’de “Burnun şekilsiz.” anlamına gelir (İst. Ders K. B2 s.104).

Eğlenelim Öğrenelim bölümünde “Türkçedeki Hayret Nidaları” başlıklı bir diyaloga yer verilmiş. Diyalogun bazı kısımları şöyledir:

A! (Aa! Aaa!):

-Konserve açacağı, konserveler üretildikten 48 yıl sonra geliştirilmiş.

-A! Öyle miymiş!

Ah! (Aah!):

-Her insanın dil izi farklıdır.

-Ah! Ben bunu nasıl da duymadım.

Allah! Allah!:

-Bileğinizden dirseğinize dek olan uzaklık bir ayak uzunluğunuza eşittir.

-Allah! Allah! Ne kadar da ilginç.

Bak sen!:

-23 kişilik bir grupta, en az iki kişinin doğum günlerinin aynı olma olasılığı yüzde elliden fazladır.

-Bak sen! Ne kadar garip! (İst. Ders K. B2 s. 104)

“Geçmişten Günümüze İletişim” başlıklı ünite de şu haberleşme araçlarının adı geçmektedir:

Konuşma,
Elçi,
Boynuz,
Faks,
Tamtam ve davul,
Güvercin,
Gazete,
Mektup,
Radyo,
Cep telefonu,
Telgraf,
Televizyon,
Bilgisayar ve internet,
Telefon,
Duman (İst. Ders K. B2 s. 29).

“Günümüzde İletişim” başlıklı metinde, günümüzde Facebook, Twitter, YouTube ve blog’ların en etkili iletişim araçları olarak insanlar tarafından tercih edildiği söylenmiştir (İst. Ders K. B2 s. 30).

4.1.6. Din

“İçimdeki Türkiyem” adlı okuma metninde yazar, İstanbul ile ilgili izlenimlerini şöyle dile getirmiştir: “Farklı tarzdaki tarihî ve modern binalar iç içeydi ve renk uyumundan uzaktı. Bunu çok yadırgadım. Ezan sesini, hayatımda ilk kez Türkiye’de duydum. İçeriğini, anlamını ve fonksiyonunu bilmiyordum ama o ses büyüleyiciydi. Dinlerken çok heyecanlandım.” (İst. Ders K. B1 s.16)

Eski bayram ile günümüz bayram ziyareti karşılaştırılarak “Eskiden bayramlarda aile ziyaretlerine gidiyorduk, şimdi tatile gidiyoruz” ifadesine yer verilmiştir (İst. Ders K. B1 s. 14).

4.1.7. Edebiyat / Sanat

“Eğlenelim Öğrenelim” başlığı altında tekerleme ve fıkra örneklerine yer verilmiştir:

1. Bu yoğurdu mayalamalı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?
 2. Şemsi Paşa Pasajında sesi büzüşesiceler!
 3. O pikap, bu pikap, şu pikap (İst. Ders K. B1 s. 64).
- Nasreddin Hoca'nın “Kazan” fıkrası alıntılanmış (İst. Ders K. B1 s. 97).

KAZAN

Hoca, komşusundan bir gün bir kazan ödünç ister. İade ederken de hem teşekkür eder, hem içine minik bir kazan koyar. Komşusu merakla bu minik kazanı sorunca da, “Komşu, bizdeyken kazanın doğurdu.” der. Komşusu bu işe pek sevinir.

Aradan epey zaman geçer, Hoca yine komşusundan kazanını ödünç ister. Komşusu da sevinerek verir. Ama bu kez aradan günler, haftalar, hatta aylar geçer, kazandan ve Hoca'dan ses çıkmaz. Nihayet bir gün komşusu konuyu açmaya karar verir, “Hoca bizim kazana ne oldu?” diye sorar. Hoca da üzgün bir ifadeyle, “Komşu çok zaman geçti aradan, senin kazan öldü. Sana nasıl söyleyeceğimi düşünüp duruyordum.” deyince komşusu sinirlenir. “Hocam ne diyorsunuz? Hiç kazan ölür mü? Kazan canlı mı ki ölsün?” der. Hoca, komşusuna “Doğurduğunu kabul etmiştin, sesin çıkmamıştı, şimdi ölünce neden feryat ediyorsun?” der

“Kişilik ve Karakter” adlı okuma parçasında 18. yüzyılda yaşamış ünlü bilim adamı ve mutasavvıf Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın “Mârifetnâme” isimli eseriyle ilgili kısa bilgi verilmiştir. “Mârifetnâme” de insanların dış görünüşüne göre karakter analizi yapıldığı anlatılmıştır (İst. Ders K. B2 s. 45).

Dinleme etkinliğinde Orhan Veli KANIK'ın “Anlatamıyorum” adlı şiiri dinletilmiştir (İst. Ders K. B2 s.51).

ANLATAMIYORUM

*Ağlasam sesimi duyar mısınız,
 Mısralarımda;
 Dokunabilir misiniz,
 Gözyaşlarıma, ellerinizle?
 Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
 Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
 Bu derde düşmeden önce
 Bir yer var, biliyorum;
 Her şeyi söylemek mümkün;
 Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
 Anlatamıyorum.
 Orhan Veli KANIK*

Eğlenelim Öğrenelim bölümünde Nasreddin Hoca'nın "Ye Kürküm Ye!" fıkrası alıntılanmış (İst. Ders K. B2 s. 70).



Görsel 2. Ye Kürküm Ye

YE KÜRKÜM YE!

Nasreddin Hoca bir gün yemekli bir düğüne davet edilmiş. Hoca, ziyafete gündelik elbiseleri ile gidince kimse onunla ilgilenmemiş. Ne "Buyur." diyen varmış ne "Otur." diyen. Hoca'nın bu duruma canı çok sıkılmış. Koşarak evine dönüp sırtına bayramlık

kürkünü geçirmiş. Düğün yerine gelmiş. Ev sahipleri onu kürküyle görünce büyük saygı göstermişler. Evin başköşesine oturtmuşlar. Önüne tabak tabak yemekler koymuşlar.

Hoca, birden kürkünün ucundan tutup çorba tasına daldırmış. “Ye Kürküm ye!” diye söylenmeye başlamış. Bunu gören misafirler şaşırıp “Ne yapıyorsun Hoca Efendi, kürk yemek yer mi hiç?” diye sormuşlar. Hazırcevap olan Hoca hemen “Mademki bütün saygı ve ikram kürküme yapıyor, öyleyse yemeği de o yesin!” diye cevap vermiş.

KIRIK, GİZLİ VE DERİN BİR AŞK HİKÂYESİ

Hikâyedeki kişiler: Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Mihrimah Sultan, Sinan, Diyarbakır valisi Rüstem Paşa’dır. Hikâyede Kanuni ile Hürrem’in ve Mihrimah ile Sinan’ın aşkları anlatılmıştır (İst. Ders K. B2 s. 81).

“Karagöz ve Hacivat” dinleme metni olarak geçmiştir (İst. Ders K. B2 s. 94).



Görsel 3. Hacivat ve Karagöz

4.1.8. Ev

“Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?” adlı iki kişi arasındaki diyalogtan Türklerin ev bakarken şu özelliklere dikkat ettikleri görülmektedir:

- 1) Satılık veya kiralık olması,
- 2) Evin güvenli, kiranın uygun, iş yerine, şehir merkezine yakın olması,
- 3) Konum ve büyüklük (yer, metrekare)
- 4) İç ve dış özellikler (ısıtma, güvenli bahçe, döşeme vb)
- 5) Ev tipi (daire, müstakil ev, teras, çatı katı vb.)
- 6) Merkeze yakınlık (çarşı, avm, hastane vb.)

- 7) Evin yaşı ve durumu,
- 8) Ev eşyaları. (İst. Ders K. B1 s. 9)

Kültür aktarımında “Diyalog ve Rol Yapma, Sorun Çözme Uygulamaları” ile görselden (anahtar görseli) yararlanılmıştır.

4.1.9. Halk Kültürü

“Hamam Merakı” başlıklı metinde ülkemizdeki bazı önemli hamamlardan (Tarihî Mihrimah Sultan ve Çemberlitaş) bahsedilmiş ve bu hamamların sosyal yaşamdaki yeri, fonksiyonu ve özelliği hakkında diğer kültürlerle karşılaştırma yapılarak bilgi verilmiştir. (İst. Ders K. B1 s.50)

Kültürden Kültüre köşesinde “Uğurlu ve Uğursuz Sayılar” başlıklı bir okuma metni bulunmaktadır. Metinde “40” sayısının uğurlu sayılması ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır: “40” eski doğu ülkelerinde, Hindistan’da ve Türklerde büyük önem taşır. Bu sayının önemi sonradan İslam inançları içerisine girmiştir. 40 sayısı Kuran’da da geçer. Bunların biri de insanın 40 yalında olgunlaşması ile ilgilidir. Hz. Muhammed’e 40 yaşında peygamberlik verilmesi, kadınlarda hamileliğin 40 hafta sürmesi, de bu sayının kutsallığını arttırmıştır.” (İst. Ders K. B1 s.80)

Bazı bitki çaylarının (adaçayı, ıhlamur, hibisküs vb.) tarifi verilerek şifa amacıyla kaynatılarak içildiği belirtilmiştir (İst. Ders K. B1 s.102).

Kültürümüzdeki batıl inançlardan sağ göz seğirmesinin iyi haber, sol göz seğirmesinin kötü bir haber olarak yorumlandığı, birine elimizle makas veya bıçak vermenin kavga anlamına geldiği, dört yapraklı yonca bulmanın mutluluk getireceği, gece tırnak kesmenin hastalığa yol açacağı bilgileri yer almaktadır (İst. Ders K. B1 s.105)

4.1.10. İşler / Meslekler

İş İlanı Örneği

Turist Rehberi Aranıyor

Fethiye-Sahil Kulübü Gezi Departmanı’nda görevlendirilmek üzere;

- *planlama ve organizasyon yeteneği olan,*
- *iletişim becerisi yüksek,*

- *liderlik özelliğine sahip,*
- *dış görünümünde özenli,*
- *üniversite mezunu,*
- *en az iki yabancı dil,*
- *bilgisayar- office programlarını bilen takım arkadaşları arıyoruz (İst. Ders K. B1 s. 27).*

“İş Dünyası, Meslekler ve Meslek Seçimi” başlıkları altında meslek seçiminin önemi, meslek seçiminde aile, çevre ve bireysel etkenlerden bahsedilmiştir. Bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu mesleklerinin adı geçmiştir (İst. Ders K. B1 s. 32).

Meslekler arasında “Ramazan Davulcusu” ilginç bir meslek olarak ele alınmış ve bu meslekle ilgili şu bilgiler verilmiştir: Türkiye’de bu kişiler, Ramazan ayında geceleri sahur vakti sokak aralarında gezerek insanları davul sesi ile uyandırırılar. Bu, aylık bir meslektir. Davulcu çoğu zaman erkektir. İlçenin belediyeleri her zaman Ramazan ayında olanlara para verir, bununla birlikte ayın ortasında ve sonunda kapıları gezerek mahalle sakinlerinden tekrar para toplarlar (İst. Ders K. B1 s.36).

4.1.11. Moda

Modayla ilgili kültür öğelerine daha çok B2 ders kitabında rastlanmıştır. B1 ders kitabında modayla ilgili yer alan tek konuşma şöyle:

A: Modacı ne iş yapar?

B: Modacı elbise gibi yeni ürünler tasarlar.

A: O nasıl çalışır?

B: Genellikle takım hâlinde çalışır (İst. Ders K. B1 s. 35).

“Moda Nedir, Ne Değildir?” adlı bir okuma metni vardır. Metinde modanın çeşitli tanımları açıklanmış, tarihi, moda kavramları ve geçmişten günümüze dek modanın gelişimi ile değişimi hakkında bilgi verilmiştir.

“Bugün moda olan bir giysi; 10 yıl sonra itici, 30 yıl sonra ilginç, 50 yıl sonra ise müthiş kabul edilecektir.” Levier (İngiliz Moda Araştırmacısı) (İst. Ders K. B2 s. 60)

“Dış görünümüne göre karar vermeyenler, olsa olsa sığ insanlardır. Dünyanın gerçek gizemi, görünmeyende değil, görünür olandadır” Oscar Wilde (İst. Ders K. B2 s. 67).

“*Moda Rüzgârı*” adlı dinleme metninde modaya ait kavramlar şöyle sıralanmıştır: *Erkeksi kıyafetler, tayyör, kürklü yakalar, vatkalar, stil, ikon, damgasını vurmak, desen, örgü, puantiyeler, bilezik, çağ, çarpıcı renkler, yok satmak, yaygınlaşmak, aksesuar, gösterişli şapkalar, taytlar, kemer sıkma modası, diyet yapma modası, sadelik, beyaz tişört, denizci gömlekleri, özgür ve kuralsız giyim, modada küreselleşme, aynılık, çiçek desenleri, örgü elbiseler, hippie şıklığı.* (İst. Ders K. B2 s. 62)

“Kalıcı Moda Var mı?” adlı okuma metninde modanın merkezleri sıralanmış: Paris , Milano, New York ve Londra (İst. Ders K. B2 s. 63).

“En Pahalı Alışkanlık: Alışveriş Bağımlılığı” adlı bir dinleme metni şöyledir:

“*Türkiye’de kredi kartının ilk örneği 1968 yılındadır ancak kullanımı son yıllarda artmış bu da ciddi davranış bozukluklarına sebep olmaktadır. “Onyomanya” yani alışveriş bağımlılığı isminin kökeni Yunanca’dan geliyor. “Onyos” satılık-satın alma, “manya” saplantıdan geliyor. İlk kez 1915’te tanımlanan alışveriş bağımlılığı, aynen alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı gibi ciddi bir davranış bozukluğu olarak görülüyor. Bağımlılar yalnızlık, mutsuzluk, sinirlilik, engellenme, kendini ifade edememe, gibi depresyona neden olan etkenlerden dolayı aşırı derecede alışveriş yapıyor ve kendilerini sadece alışveriş yaptıkları zaman iyi ve mutlu hissediyor. Alışveriş bağımlılığı ortalama 17-30 yaşları arasında başlıyor*” (İst. Ders K. B2 s. 65).

4.1.12. Müzik

Bu asıl kültür ögesinin makamlar yan kültür ögesiyle ilgili bilgiler: Klasik Türk müziğinde kullanılan makamların insan ruhu üzerinde etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bazı makamlar ve etkileri şöyledir:

Rast Makamı: İnsana neşe ve huzur verir. Seher vakti etkilidir.

Hüseyni Makamı: İnsana sükûnet, rahatlık verir. Sabahleyin etkilidir.

Uşşak Makamı: Öğle vakti etkilidir. İnsana gülme hissi verir.

Saba Makamı: İnsana cesaret, kuvvet verir.

Neva Makamı: Akşam vakti etkilidir. İnsana ferahlık verir. (İst. Ders K. B2 s.55).

Kültürden Kültüre köşesinde müzikle tedavi yöntemi yan kültür ögesi “Müzikle Tedavi” başlığı altında, Türk kültür tarihinde müzikle hastalık tedavisinin “şifahane” denilen yerlerde yapıldığı anlatılmıştır. Edirne, Çin ve Mısır şifahanelerinin görselleri vardır. Verilen bilgiler şöyledir:

II. Beyazıt Hastanesi (Edirne Şifahanesi)

Edirne şehrinin biraz dışında yer alan İkinci Beyazıt Külliyesi içindeki şifahane, oldukça eski ve dikkat çekici bir yerdir. Musiki ile hasta tedavisi, bu hastanenin özellikleri arasındadır. Tedaviden yalnız musikiden değil, su sesi ve güzel kokulardan da yararlanılıyordu. Tüm hastalar için musiki konserleri veriliyordu ve hastalar bundan yarar görmekteydi. Bu şifahanede tedavi parasızdı ve haftada 2 gün şehirdeki hastalara parasız ilaç dağıtılırdı.

Çin’de Müzikle Tedavi

Çin’de müziğin insanlar üzerindeki etkileri çok önceleri keşfedilmiştir. Eski Çin’de gür ses veren “gong” un, kötü ruhları hastanın yanından kaçırdığı inancı vardı. Gongun sesi hastayı rahatlatır, sakinleştirir ve kötü ruhları hastadan uzaklaştırır. Ünlü Çin filozofu Konfüçyüs müzik yapıldığı zaman insanlar arası ilişkilerin düzeldiğini, kan akışının hızlandığını, ruhun ve bedenin dinlendiğini söylemiştir.

Mısır’da Müzikle Tedavi

Eski Mısır’da tıp ilmi oldukça ilerlemiştir. Buna paralel olarak müzikle tedavi de gelişmiştir. Burada bazı ritimlerin insanı zehirli hayvanlardan ve kötülüklerden koruyacağına inanılıyordu. Bu ritimler arasında büyüülü olanları da vardı. Büyüülü olanların insanı hem hayattayken hem de öldükten sonra koruduğu inancı vardı. Ayrıca eski Mısır’da ameli

4.1.13. Özel Günler



Görsel 4. Doğum Günü Kutlaması

Kültür aktarımında bir görsel ile bir metinden yararlanılmış. Görseldeki kişilerin Türkleri yansıtmadığı, Türk aile yapısında önemli yeri olan babaannenin / anneannenin eksik olduğu dolayısıyla yabancılara Türkçe öğretimi için yanlış bir resim seçildiği görülmektedir.

“Bugün 65. doğum günümü kutluyorum. Yanımda eşim, çocuklarım ve torunlarım var. Gençken bu doğum günümü hiç hayal etmezdim. “Ben hep genç kalacağım.” sanırdım. Doğum günümü, sadece arkadaşlarımla kutlamak isterdim. Çünkü ailemden sıkılıyordum. Eskiden pastamın üzerinde yaşım kadar mum olurdu. Mumları sevinçle söndürürdüm. Mumlardan sonra pastanın yarısını yerdim. Daha sonra hediyelerini kabul ederdim. Arkadaşlarım bana çok hediye verirdi. Ama artık yaşlandım. Şimdi yaşım kadar mum pastaya sığmıyor, bu yüzden pastamda 1 tane mum var. Doğum günlerimde sadece 1 dilim pasta yiyorum; çünkü hastayım. Artık daha az hediye alıyorum; ama üzülmiyorum. Ailemin değerini biliyorum ve doğum günlerimi her zaman onlarla kutlamak isterim.

Şimdi torunlarımla eğleniyorum. Pastanın güzel tadını çocuklarımda buluyorum. En güzel doğum günü hediyem eşim. Çok mutluyum. Eskiden hayatın tadını hiç bilmiyordum. Şimdi çok iyi anladım.” (İst. Ders K. B1 s.14).

Metin genel olarak Türk kültüründe doğum günleri ile ilgili uygun bilgiler içermekle birlikte doğum günü sahibinin mumları üflemeden “dilek dileme” sine değinilmemiştir. Bu, önemli bir noktadır. Dilenen dileğin kabul olacağına inanılır ve kabul olması beklenir. Metinden hareketle ancak şu bilgilere ulaşılabilir:

1. Doğum günlerinde tüm aile ve arkadaşlar bir aradadır.
2. Pastanın üzerine kişinin yeni yaşı kadar mum konur ancak yaş büyükse bir mum konur.
3. Mumlar üflenir ve hediyeler kabul edilir.

4.1.14. Psikoloji

“Kişilik ve Karakter” adlı metinde kişilik ve karakter tanımı yapılarak insan hâllerinden mutlu, üzgün, karamsar, endişeli, heyecanlı, ciddi, kararsız, korkmuş, meraklı, pişman, telaşlı, sinirli, cesur kavramları kullanılmıştır. İnsanlar farklı kişiliklere sahip olduğundan konuşma, giyim, yürüme tarzları ile ses tonlarının da farklı özellikler taşıdığı bilgisi vardır.

Aynı metinde Erzurumlu İbrahim Hakkı’ya ait Mârifetnâme’nin içeriğinde insanların dış görünüşüne göre karakter analizi yapıldığı anlatılmıştır (İst. Ders K. B2 s.45).

“Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi” adlı bir okuma metni vardır. Metinde “Zevkler ve renkler tartışılmaz.” dense de uzmanların araştırmalar sonucunda bunu tartışılır hâle getirdiği söylenmiştir. Girdiğimiz bazı mekânlardan kalkmak istemiyoruz, bazılarında ise sıkılıyoruz. Yolda yürürken birdenbire acıkıyoruz. İşte tüm bunların cevabı renkler. Renkler kendi dilleriyle karşımızdakine karakterimiz hakkında bilgi veriyor. Renklerin dili:

Kırmızı: Muthuluğu temsil eder. Psikolojik olarak uyanık ve dikkatli olmayı sağlar.

Yeşil: Bu renk güven verdiği için bankaların logolarında hâkim renktir. Dinlendirir ve huzur verir.

Siyah: Duygusallığı ve hüznü simgeler. Bazı yerlerde siyah matemi temsil ederken; Japonya’da

siyah mutluluktur. Einstein konsantre olabilmek için perdeleri siyah, gün ışığı olmayan odaları olmayan odaları tercih ederdi.

Mavi: Huzuru temsil eder ve sakinleştirir. Araplara göre mavi kan akışını yavaşlatır. Nazar boncuğu o yüzden mavidir. Duvarları mavi olan okullarda çocukların daha az yaramazlık yaptığı tespit edilmiştir.

Lacivert: Sonsuzluğu, otoriteyi, verimliliği simgelediği için dünyadaki firmaların yarısından fazlası logolarında laciverdi kullanır.

Pembe: Uyum, neşe, şirinlik ve sevginin simgesidir. Rahat hissettirir ve dinlendirir. Bu nedenle bazı büyük mağazalar tezgâhtarlarına pembe üniforma giydirebilir ki müşteriler kendilerini rahat hissetsin.

Sarı: Zekâ, incelik ve pratiklikle ilgilidir. Geçiciliğin ve dikkat çekiciliğin sembolüdür. Dikkat çekiciliğinden dolayı dünyada taksiler sarıdır. Psikolojik olarak olumluluk ve canlılık özellikleri vardır.

Kahverengi: Gerçekçiliğin, plân ve sistemin rengidir. Kansas Üniversitesi'nde bir sergide, duvarların rengi değiştirilebilir hâle getirilmiş. Fonda beyaz kullanıldığında insanlar sergide yavaş hareket etmiş. Fon kahverengiye döndüğünde ise insanlar, müzede daha çok yeri az zamanda gezmişler. Kahverengi insanı hızlandırır. Bu yüzden fast foodlar iç mekânda kahverengi kullanır.

Turuncu: Psikolojik olarak neşeyi teşvik eder (İst. Ders K. B2 s.48-49).

4.1.15. Sağlık / Spor

“Türkler Nasıl İnsanlar” adlı dinleme metninde “ Türkler futbol konusunda çok fanatiklerdir, futbolu çok severler.” ifadesi vurgulanmıştır (İst. Ders K. B1 s.19).

“Sağlığın Anahtarı” adlı metinde obezite, kalp-damar, hipertansiyon, şeker ve felç hastalıklarından korunmak için şu tavsiyelerde bulunulmuştur:

1. Her gün 2-3 litre sıvı almaya dikkat etmeliyiz.
2. Akşam 20.00'dan sonra hiçbir şey yememeliyiz, bol su içip hareket etmeliyiz.
3. Doğal ve mevsimsel gıdaları tüketmeliyiz. Besinler katkı maddeleri içermemeli ve işlenmiş olmamalıdır.
4. Özellikle sabah kahvaltılarımız bol protein, sağlıklı yağ ve sağlıklı karbonhidratlar içermelidir.

5. *Şeker oranı düşük yiyecekler yemeliyiz.*
6. *“Az az, sık sık yemelisiniz.” Yerine, tam tersi “Günde 2-3 öğün doyuncaya kadar yemelisiniz.” diyorum.*
7. *Öğünler arasında en az 4-5 saat geçmelidir.* (İst. Ders K. B1 s. 40)

“Kristal Tedavileri” başlığı altında akik, akuamarin, ametist, ayaşı, kuvars ve yeşim taşlarının böbrek, karaciğer, dalak ve tiroit bezleri hastalıklarının tedavilerinde kullanıldığına değinilmiştir (İst. Ders K. B1 s. 46)

“Behçet Hastalığı”nı ilk olarak 1937’de Dr. Hulusi Behçet tanımladı.” bilgisi vardır (İst. Ders K. B2 s. 41).

4.1.16. Tarih

Ünite 2’nin kapak resminde tarihî İstanbul Üniversitesi’nin görseli yer almaktadır.

“Hayaller *“Engel”* Tanımaz” başlıklı yazıda Güler Sabancı ile ilgili “Dünyanın en güçlü kadınları arasındaki Güler Sabancı, “güçlü” yerine “başarılı” olmayı tercih ediyor.” ifadesi yer almaktadır.

Aynı metinde, Hamdi Ulukaya ile ilgili “Türkiye’nin ücra bir köşesinde dünyaya geldi. Mandıracılık yapan ailesine yardım ederek büyüdü. Dil öğrenmek için Amerika’ya gidişinde dil öğrenmekle kalmayıp bir başarı öyküsüne de imza attı. Çöpteki bir kâğıt onun hayatını değiştirdi ve Hamdi Ulukaya, ABD’NİN en başarılı on iş adamından biri oldu... Ayrıca ABD’de en parlak girişimci “YOĞURDUN STEVE JOBS’U” olarak anılmaktadır.” bilgisi vardır. (İst. Ders K. B1 s.28)

“Senden Bir Şey Olmaz” başlıklı dinleme metnin bütün kapılar, “Senden şarkıcı olmaz.” denilip yüzüne kapanan Sezen Aksu’dan bahsedilmiş. Walt Disney’in “Miki Fare” kahramanını çizip üne kavuşmadan önce beş işten ayrıldığı, Henry Ford’un hedefine ulaşmak için beş kez sayısız engelle karşılaştığı ve bankacıların Ford’un kredi isteğini reddettiği bilgileri yer almaktadır (İst. Ders K. B1 s.31).

Kültürden Kültüre köşesinde “Ünlü Seyyahlar” başlığı ile Evliyâ Çelebi, İbn-i Battuta ve Marco Polo olmak üzere üç seyyah hakkında bazı bilgiler ile görsellerine yer verilmiştir (İst. Ders K. B2 s. 19).

Bir dinleme metninde, 17. yüzyılda Sultan IV. Mehmet'in Haliç'te gezintilere çıktığı kırk metre boyundaki bir kayıktan bahsedilmiş. Bu kayığın dünyanın en eski gezi ve saltanat kayığı olduğu bu kayığın günümüzde "Deniz Müzesi"nde sergilendiği belirtilmiştir (İst. Ders K. B2 s. 38).

Kültürden Kültüre köşesinde "TÜRKİYE" başlıklı yazıda İstanbul Oyuncak Müzesi tarihi ile ilgili şu bilgiler vardır:

"İstanbul Oyuncak Müzesi, 2005 yılında yazar Sunay Akın tarafından Göztepe'de kurulmuştur. Oyuncak müzesi fikri, şairin 20 yıl önce Almanya'nın Nuremberg kentine yapmış olduğu seyahatte ortaya çıkmıştır. Müzedeki en eski oyuncak, 1817 yılında Fransa'da yapılan bir oyuncak kemandır. 1820 yılında Amerika'da yapılan bir bebek, yine aynı ülkeden 1860 yılına ait misketler, Almanya'da yapılan 100 yaşında teneke oyuncaklar ve porselen bebekler müzenin en eski eserleri arasındadır. Beş kattan oluşan oyuncak müzesinin konferans salonunun bulunduğu en alt katta kendinizi bir denizatının içinde bulacak ve keyifle oyuncakların dünyasında yolculuk yapacaksınız." (İst. Ders K. B2 s. 39).

"Dünyanın İlk Müzesi" başlığı altında İskenderiye, Oxford, Ashmole müzeleri ile Aya İrini Kilisesi'ne değinilmiştir (İst. Ders K. B2 s. 41).

"Tac Mahal" başlıklı bir okuma metninde Tac Mahal'in tarihi, coğrafi bilgileri, kim tarafından, kime yapıldığıyla ilgili bilgiler vardır (İst. Ders K. B2 s.78).

Konuşma metninde Leonardo da Vinci ve en önemli eserleri *Mona Lisa* ve *Son Yemek* eser adları geçmiştir (İst. Ders K. B2 s. 99).

4.1.17. Temizlik

Yemekten önce ellerin yıkanması ifadesi geçmektedir (İst. Ders K. B1 s.41).

4.1.18. Yiyecekler / İçecekler / Tatlılar

"Türkler Nasıl İnsanlar" adlı başlıkta kokoreç, hamsi, döner gibi yerel tatlılardan bahsedilmiş (İst. Ders K. B1 s.19).

"Şifalı Bitkiler" başlıklı dinleme metninde adaçayı, ıhlamur ve hibisküs çaylarından ve bu çayların nasıl kullanılması gerektiği ile hangi hastalıklara iyi geldiğinden bahsedilmiştir (İst. Ders K. B1 s. 49).

“Misafir Kültürü” başlıklı yazıda Türk kahvesi ile Türk lokumundan bahsedilmiştir (İst. Ders K. B1 s. 97).

“Türklerin sarımsaklı yoğurdu yemeğe döküp yedikleri yabancıların ise buna kolay alışamadıkları ancak sonradan çok beğendikleri” bilgisi vardır (İst. Ders K. B1 s. 100).

Türklerle ilgili bu kültürel bilgilere ek olarak şu bilgiler de sıralanmıştır:

1. *Türkiye’ye gelirken futbol takımları hakkında bilgi sahibi olun. Türkler, futbol konusunda çok fanatiklerdir. Futbolu çok severler.*
2. *Türkler yanında politik konular hakkında konuşurken dikkatli olun hatta konuşmayın.*
3. *Trafiğe hazırlıklı olun. Araba kullanırken saatlerce trafikte kalabilirsiniz.*
4. *Kokoreç ve hamsiyi tadın, rakıyı içerken dikkatli olun, hafife almayın.*
5. *Alışveriş merkezine, bankaya ve bazı şirketlere girerken güvenlik kontrolleri çok fazla. Bu durumdan sıkılabilirsiniz.*
6. *Mısır Çarşısı’nda veya Kapalıçarşı’da gezerken yerel insanlarla konuşabilirsiniz, hiç çekinmeyin.*
7. *Kokoreç, hamsi veya döner gibi tatları mutlaka deneyin.*
8. *Türkler, çalışırken kendilerini işlerine çok adıyorlar. İş hakkında konuşun.*
9. *Türkler, konuşmayı çok seviyor. Sizin dilinizi bilmeseyse bile size yardımcı olmak isterler. Şaşırmayın.*
10. *Temel Türkçe kelimeler öğrenin (İst. Ders K. B1 s. 100).*

Türklerin yabancılara bazı tavsiyeleri ders kitabında şöyle geçmiştir:

- a) *Size bir hediye verilerse paketi açın ve “Çok beğendim.”deyin.*
- b) *Türk erkekleri selamlaşırken birbirini öper. Fırsat olursa sizi de öper. Sakın şaşırmayın.*
- c) *Türkler çok meraklı insanlardır. Tanışırken bile size “Evli misiniz, çocuğunuz var mı, hatta ne kadar maaş alıyorsunuz?” diye sorarlar.*
- d) *Türkler sizi seve seve evine davet edecektir. Pek çok Türk evinde, içeriye girerken kapıda ayakkabı çıkarmak gerekir*
- e) *Memleketinizde tatlı yediğiniz yoğurdu Türkler sarmısaklı yoğurt olarak yemeğe döküp yerler. Alışmak kolay değildir. Ancak sonradan bayılacaksınız.*

(İst. Ders K. B1 s. 100)

Türkler, yemekte tat alma duyusuna önem verirler. Bunu şu ifadelerden anlayabiliriz: *“Biz Türkler ne yaparsak kendimizden bir tat katmayı severiz. Mesela, ateşi ilk biz bulsaydık önce mangal yapardık... Peki, hamburgeri biz yapsaydık, köftesini okkalı, lezzetli, dahası sarımsaklı ve soğanlı, ekmeğini de ağızımıza layık, dillere destan yapmaz mıydık? Ne yediğimiz önemlidir!”* (İst. Ders K. B2 s.99).

4.1.19. Zaman

Zamanla ilgili ders kitaplarında geçen kavramlar şöyledir: Çocukken, önce, sonra, küçükken, öğrenciyken, bir zamanlar, şimdi, 65. doğum günü, gençken, eskiden, her zaman.

Boş zamanların değerlendirilmesi ve hobiler: tatil yapmak, müzik dinlemek, spor yapmak, sinemaya gitmek olarak yer almış (İst. Ders K. B1 s.26)

“Diş doktorundan bir hafta önce randevu aldım.” ifadesi randevu sistemi olduğunu gösterir (İst. Ders K. B1 s. 37).

İstanbul B1-B2 ders kitaplarında kullanılan deyimler, kelime öbekleri ve kalıp ifadeler

Hemen her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da belli olay, olgu ya da durumlarla karşılaşıldığında söylenmesi alışkanlık hâline gelmiş bazı kalıp sözlerimiz vardır. Yabancı bir dil öğrenilirken dilin sadece dil bilgisi kurallarını, yapılarını ve kullanım biçimlerini öğrenmek çoğu zaman yetersizdir. Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dil bilgisi ve okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir. Yoksa şaşırıktan öteye gidemeyiz (Bulut, 2012: 1119-1120). Bu, öğrenilen dille ilgili daha çok bilgiye sahip olmak adına önemli ve gereklidir. Ayrıca öğrenilen dilin kültürü hakkında edinilen bilgiler, kalıcı öğrenmeyi sağlayarak dil öğretimini destekleyecektir.

Son yıllarda önemli hâle gelen İngilizcedeki “speech act” sözcüğünün karşılığı, Türkçede ilişki sözleri ve kalıp sözler olarak adlandırılmaktadır (Yılmaz, Şenden, 2015: 2). Aksan (2011: 163), kalıp sözlerin kullanım alanlarına bir kimseyle karşılaşıldığında,

onu selamlarken, birinden yardım ya da iyilik görüldüğünde, bir şey rica edildiğinde, hasta olduğunu öğrendiğimiz bir kimseye söylenen sözler gibi örnekler vermiştir. Yüceol Özezen (2001: 877), “Mecazsız ve herkesçe büyük bir sıklıkla kullanıla kullanıla artık tek kavramın karşılığı olan birliktelikler olduğu düşüncesini gözden uzak tutmamanın gerekliliğini” belirtmiştir.

Türkçe öğrenen kişilere Türkçe’deki kalıp sözler de aktarılmalıdır. Hedef toplumun kültürü hakkında bilgisi olmayan bireyler, hedef dilin gramer bilgisine ne kadar hâkim olsalar da bulundukları toplumda kendilerini anlatmada ve karşı tarafı anlamada sorun yaşayabilirler. Bu yüzden yabancı dil öğretimi ders kitaplarında yer alan metinler, daha faydalı olması açısından dille beraber kültür hakkında da bilgi içermelidir. İncelediğimiz ders kitaplarında kalıp ifadelerin doğrudan ya da dolaylı şekillerde kültürel bilgi yansıttığı ancak ifadelerin metinlerde pek yer almadığını saptadık. Bu ders kitaplarında dil öğretiminin kültür öğretimi ile sentezlenmesi yerine ayrı ve kopuk olduğu görülmüştür. Oysaki dilimiz kalıp sözler, ifadeler açısından zengin olmakla beraber bu ifadelerin öğretimi öğrencilere hem dilsel hem de kültürel açıdan bilgi sağlayacağından dil öğrenimini kolaylaştıracaktır.

Başının etini yemek

Kalbini fethetmek (İst. Ders K. B1s.22)

Açıklığa kavuşturmak

Ayakta kalmak

Can pazarı

Dizini dövmek

Enine boyuna

Güzellik salonu

Kabuklu yemiş

Kafa karışıklığı

Katkı maddesi

Keyfine varmak

Keyfini çıkarmak

Masaya yatırmak

Yaşam koçu (İst. Ders K. B1 s.52).

Alameti farika

Bakış açısı

Beden dili

İlgi alanı (İst. Ders K. B1 s.66).

Batıl inanç

Can atmak

Gözden çıkarmak

İç hesaplaşma

İçini çekmek

Konsantre olmak

Tadını çıkarmak

Vicdan meselesi (İst. Ders K. B1 s. 82)

Adet yerini bulmak

Alçakgönüllü

Alım gücü

Ayakta durmak

Aynı çatı altında yaşamak

Bir çuval inciri berbat etmek

Çevre kirliliği

Üstünlük kurmak

Dert yanmak

Eli boş gitmek

Fazla gelmek

Hoş karşılamak

Hoşbeş etmek

İçini boşaltmak

Kara günler

Kârlı çıkmak

Kendini dışarı atmak

İkiyüzlü

Kuşak çatışması

Milâdı dolmak

Peşinde koşmak

Romantik takılmak

Sıkı fıkı olmak
Uygun görmek
Vaaz vermek
Vali kebabı
Yakından tanımak
Yemek faslı
Yer almak
Yol açmak
Yüreği hop etmek (İst. Ders K. B1s.99).
Akla karayı seçmek
Ayaklarına kara sular inmek
Beyaz peynir gibi olmak
Bilim dalı
Birbirine girmek
Burun buruna gelmek
Canı çıkmak
Çarmıha girmek
Dengeli beslenmek
Direksiyon kırmak
Genel kültür
Giyinip kuşanmak
Göbeği çatlamak
Hacca gitmek
Haşır neşir olmak
İmdadına yetişmek
Kıvrak zekâ
Kültür birikimi
Meraktan çatlamak
Mutluluktan havaya / havalara uçmak
Parlak fikir
Sırılıklam olmak
Tadını çıkarmak (İst. Ders K. B2 s. 22).
Ayak uyduramamak

Ayak uydurmak
 Bağımlı olmak
 Başa çıkmak
 Dili tutulmak
 Geride bırakmak
 Geride kalmak
 Gerisinde kalmak
 Hızına yetişememek
 Şans eseri
 Temelini atmak (İst. Ders K. B2 s.42).
 Kılık kıyafet
 Döviz bürosu
 Sinirsel bozukluk
 Sindirim sistemi
 Hayal kırıklığı
 Duygusal zekâ
 Kalıtsal özellik
 Damgasını vurmak
 Eşlik etmek
 Garanti altına almak
 Göze çarpmak
 İmaj yaratmak
 Kombine etmek
 Nüfuz etmek
 Ün kazanmak
 Yok satmak
 Kendisini göstermek
 Üstünlük kurmak (İst. Ders K. B2 s.72).
 Anıt mezar
 Canına tak etmek
 Gönlü ferman dinlememek
 Gönlünü hoş tutmak
 Göz kamaştırmak
 Umurunda bile değil (İst. Ders K. B2 s. 88).

4.2. Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları'ndaki Kültürel Asıl ve Yan Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu

4.2.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri

“Bir Yastıkta Kocamak” adlı serbest okuma metninde Türklerde evlilikle ilgili yer alan bilgiler şöyledir:

“Evlilik aynı hayatı paylaşmak, neşeli ve hüznünlü günlere ortak olmak demektir. Türk geleneklerinde evlenmeyi düşünen gençler, kendilerine bir ömrü paylaşacakları bir hayat arkadaşı seçerler. Evlenenlerin bir yastıkta yaşlanması dilenir, çünkü eşlerin yattığı çift kişilik yataklarda ikisi tarafından kullanılmak üzere yalnızca bir adet ince, uzun yastık olur. Bu yastık bir ömrü paylaşmanın sembolüdür. Eğer eşler arasında küçük kırgınlıklar olmuşsa “küstüm yastığı” denilen iki ayrı yastıkta yatarlar. Küsen eşin gönlü alındıktan sonra küstüm yastığı büyük yastıkla değiştirilir. Aynı yastıkta kırk yıl, elli yıl geçiren eşler birbirlerine büyük bir sadakat duygusu ile bağlanırlar” (Y.İ. Ders K. B1 s. 146).

Aynı kültür ögesi ile ilgili Y.İ. Ders K. B2’de ise “Komşuluk” adlı bir okuma metni vardır. Metinde geçmiş ile günümüz komşuluk ilişkisi karşılaştırılmıştır. Metin şudur:

Geçmişteki komşuluk ilişkisi ile günümüzdekini karşılaştırdığımızda çok büyük farklar görürüz.

Günümüzde komşuluk giderek yok oluyor. Aynı mahallede, aynı apartmanda oturan insanlar yabancı gibi yaşıyorlar: Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha iyi anlıyoruz: "Ev alma komşu al." "Komşu komşunun külüne muhtaçtır." "Komşuda pişer bize de düşer." "Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına." "Komşu hakkı tanrı hakkıdır." gibi bu sözler daha da uzayıp gider.

Komşuluk ilişkileri ne yazık ki çağın hayat şartlarına ve hızlı kentleşmeye yenik düşmüş durumda. Eskiden mahallelerde birlik ve beraberlik içinde yaşıyordu. Mahallede herkes birbirini tanır, kimin derdi sıkıntısı varsa herk es bilirdi. Evler birbirine çok yakındı. Bu durumu bize eski komşuluk ilişkilerini bilenler şöyle anlatıyor: "Eskiden bir evde yaşayan nüfus ne kadar olursa olsun evin reisi çalışır herkes onun getirdiği kazançla geçinirdi. Evlerimiz taştan yapılmıştı. Bugünkü lüks avizelerin yerinde gaz ocakları, oturma gruplarının yerinde ise minderlerimiz vardı. Yiyecek,

giyecek ve eşya azdı. Misafire çok önem verilirdi. “Misafir on rızıkla gelir, birini yer dokuzunu bırakır.” denirdi. “Misafirin geldiği eve bereket gelirdi.” anlayışı vardı insanlarda (s. 50).

Metinden hareketle şu yargılara ulaşılabilir:

- 1) Günümüzde komşuluk giderek yok olmakta, yakın yerde oturan insanlar bile birbirlerine yabancı gibi yaşamaktadırlar.
- 2) Türk kültüründe komşuluğun önemini anlatan pek çok atasözü vardır.
- 3) Komşuluk ilişkileri, çağın hayat şartlarına ve hızlı kentleşmeye yenik düşmüştür.

Aynı ders kitabında komşuluk ile ilgili şu atasözleri geçmektedir:

Gülme komşuna gelir başına.

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür. Kötü komşu insanı ev sahibi eder.

Aç kurt bile komşusunu dalamaz (s. 51).

4.2.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz

Genellikle diyaloglarda sık kullanılan karşılama ifadeleri: Merhaba, buyurun, hoş geldiniz, selamünaleyküm, aleykümselem şeklindedir (Y.İ. Ders K. B1 s. 50- 76).

Y.İ. Ders K. B2’de ise bu asıl kültür ögesinin yan kültür öğelerinden biri olan misafirperverlikle ilgili “Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer” başlıklı bir okuma metni bulunmaktadır. Metin şöyledir:

Misafirlik, Türk toplumunda çok önemlidir. Bu yüzden Türkiye’de misafir çok değerlidir. Ev sahibi, evine gelen misafiri ne olursa olsun geri çevirmez onu memnun etmek için elinden gelen her şeyi yapar. Maddi imkânları elverdiği ölçüde misafire en iyi şekilde ikramda bulunmak ister. Tabiki ev sahibinin misafire verdiği değer, misafirin ev sahibine karşı anlayışlı olmasını da gerektirir.

Türk kültüründe yer alan misafirlikle ilgili atasözleri, hem bu geleneğin Türk toplumunda ne kadar önemli olduğuna hem de misafirle ev sahibi arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bunlardan biri "Misafir umduğunu değil bulduğunu yer." atasözüdür. Bu atasözünde ev sahibinin misafiri memnun etmek için

zaten elinden geleni yapacağı, bu nedenle misafirin herhangi bir eksiklikle karşılaştığında şikâyet etmemesi gerektiği anlatılmaktadır (s. 98).

Bu metne bakarak şu bilgilere ulaşılabilir:

- 1) Misafirlik, Türk toplumunda önemli bir yere sahiptir.
- 2) Gelen misafir ne olursa olsun geri çevrilmez ev sahibi onu memnun etmek için elinden gelen her şeyi yapar.
- 3) Misafir en iyi şekilde ağırlanır.
- 4) Misafire verilen değer, misafirin ev sahibine karşı anlayışlı olmasını da gerektirir.
- 5) Türk kültüründeki misafirlikle ilgili atasözleri, hem bu geleneğin Türk toplumunda ne kadar önemli olduğuna hem de misafirle ev sahibi arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğine dikkat çekmektedir.

4.2.3. Coğrafya

İstanbul, Antalya, İzmir, Muğla, Kastamonu, Samsun, Kayseri, Nevşehir, Adıyaman, Gaziantep, Erzurum, Konya, Çankırı ve Kırklareli şehir adları vardır (Y.İ. Ders K. B1 s.50-73).

Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1-B2 Ders Kitapları'nda şehir olarak daha çok İstanbul geçmekte iken Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1-B2'de İstanbul dışında pek çok şehir adına yer verilerek bazı açıklamalar da yapılmıştır.

Y.İ. Ders K. B2'de bir diyalogta Karadeniz Bölgesi'nin adı geçmiştir (s. 64). “İstanbul'da Yaşama Sanatı” adlı bir okuma metninde İstanbul ve semtlerinden

Beyazıt, Sultanahmet, Eyüp, Çengelköy, Kız Kulesi, Eminönü adları geçmektedir (Y.İ.Ders K. B2 s. 102).

Aynı ders kitabında “Çalışkan Karadeniz Kadınları” adlı bir dinleme metni bulunmaktadır. Metinde Karadeniz insanlarının kişilik özellikleri, yapılan spor dalları, bölgenin önemli şehirleri, Karadenizli kadınların fiziksel özellikleri, bölgede yetişen tarım ürünleri, bulunan balık çeşitleri, buradaki göçün sebepleri ve yemek çeşitleri hakkında bilgiler yer almaktadır (s. 108).

Coğrafya asıl ve yan kültür öğeleri açısından bakıldığında, *Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti'nde Yabancılar İçin Türkçe İstanbul Ders Kitapları*'na göre daha kapsayıcı bilgiler bulunmaktadır.

Aynı ders kitabında “Catatumbo Şimşekleri” başlıklı bir okuma metni vardır. Bu metinde yabancı ülkelere ait yer adları ile bazı ülkelerin adı geçmektedir. Bunlar: Venezuela, Catatumbo Nehri, Marakaibo Gölü, And Dağları, Avustralya, Amerika (s. 121).

4.2.4. Devlet

Altın, Avro, Dolar ve Borsa'nın değerlendirilmesi yapılmış, Türk parasından hiç bahsedilmemiş (Y.İ. Ders K. B1 s.14).

“Türkiye'nin başkenti Ankara'dır ve Sayın Cumhurbaşkanımız” ifadeleri vardır (Y.İ. Ders K. B1 s. 14).

Türkiye'de iş bulma kurumunun İşkur olduğu ve iskur.gov.tr adresinden iş başvurusu yapıldığı bilgisi vardır (Y.İ. Ders K. B1 s. 33).

EĞİTİM ŞART! adlı bir okuma metni vardır. Metinde üniversite hayalleri kuran bir öğrencinin tıp fakültesinde okuma isteğinden bahsedilmiş. Bunun için tercih listesinde Hacettepe, Gazi, Ankara, İstanbul, Atatürk, Ege ve Akdeniz Üniversitesi tıp fakültelerini tercih etmiş. Üniversiteyi kazanacağı şehirde yurttan kalacağından bahsedilmiş (Y.İ. Ders K. B1 s.48).

Üniversiteye yerleşenler için yerleşilen üniversitenin sayfasından “Öğrenci Kayıt Sistemi” başlığında öğrenciler kaydın nasıl yapılması gerektiği, öğrenci numarası, doldurulacak form, şifre, kayıt tarihleri, kayıt için gerekli belgeler vs. hakkında bilgi edinebiliyor (Y.İ. Ders K. s. 52).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin kısaca tanıtımı yapılmış:

Hacettepe Üniversitesi, 1967 yılında kurulmuştur. 1954'te Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesine bağlı olarak “Çocuk Sağlığı Kürsüsü” kurulmuştur. Bu da Hacettepe Tıp Fakültesinin başlangıcı sayılmıştır. Bu kürsü ilk çalışmalarını hastaların evlerinde uygulamalı olarak yürütmüş. 1958'de Çocuk Sağlığı Enstitüsü kuruldu. 1961'de Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu hizmete açıldı. 1954'ten itibaren eğitim öğretimle beraber yetenekli gençler ihtisas, doktora ve araştırma için yurt dışına gönderildi. Bu gençler, Hacettepe Üniversitesi öğretim kadrosunun önemi bir kısmını oluşturdu. 1965'te Bilim

Merkezi, 1966'da Hacettepe Tıp Merkezi Hastanesi hizmete girdi. Daha sonra Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesinin adı Tıp Fakültesi olarak değiştirildi. Tıp Fakültesi, ilk mezunlarını 1969 yılında verdi. Üniversitenin eğitim, beslenme, sağlık, barınma spor gibi pek çok imkânı mevcuttur (Y.İ. Ders K. B1 s. 53).

“Kayıt Bürosu” adlı okuma metninde Türkçe kursuna kaydolacak bir kişi ile kayıt görevlisi arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Görevli: Buyurun, hoş geldiniz. Size nasıl yardımcı olabilirim?

Sofya: Bizi Müdür Bey gönderdi. Arkadaşım Türkçe kursuna kayıt yaptırmak istiyor.

Görevli: Tabi, kayıt için kimlik fotokopisi ve iki adet vesikalık fotoğrafınız gerekiyor.

Sofya: Fotoğrafları bir gün sonra getirebilir miyiz?

Görevli: Olur, ancak geç kalmayınız. Cadde üstünde bir fotoğrafçı var, orada çektirebilirsiniz.

Sofya: Peki, burada fotokopi çektirebiliyor muyuz?

Görevli: Elbette.

Sofya: Yardımınız için çok teşekkür ederiz.

Görevli: Daha bitmedi. Doldurmanız için kayıt formu vereceğim. Bu formu doldurunuz daha sonra bana getiriniz.

Sofya: Tamam Beyefendi. Şimdi dolduruyoruz (Y.İ. Ders K. B1 s.76).

Görüldüğü üzere diyalog Türk yardımseverliğini vurgulamaktadır.

Söz konusu kitapta eğitim yan kültür ögesiyle ilgili olarak yalnızca bir ve ri te stip edilmiştir. Bu da “Sanat Galerisi” adlı bir diyalogda Harvard Üniversitesi’nin adının geçmesi biçimindedir (Y.İ. Ders K. B1 s. 95).

Atatürk yan kültür ögesiyle ilgili olarak “Bir Liderin Doğuşu” ve “Yeni Lider Yeni Devlet” başlıklı iki okuma metni vardır. Bu metinler, Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün hayatı, okuduğu okullar ve katıldığı savaşlar hakkında bilgiler içermektedir. Tespit ettiğimiz bilgiler şöyledir:

Bir Liderin Doğuşu

“Mustafa, öğrenimine Selanik’te önce mahalle mektebinde, sonra da altı yaşındayken Şemsi Efendi İlkokuluna başladı. 1894’te Selanik Askerî Ortaokulunun imtihanlarını kazandı. Dördüncü sınıftayken okuduğu on bir dersin onundan tam not

aldı. 1896'da kaydolduğu Manastır Askerî Lisesini başarıyla bitirdi. Yabancı dil olarak Fransızca dersleri aldı.1899'da Harp Okulunu başarıyla tamamladı.

1902'de Harp Akademisine girdi. Burada zekâsı, yetenekleri ve üstün kişiliği ile tanındı. Arkadaşlarının içten sevgi ve saygısını kazandı. Ülke sorunlarıyla ilgilenmesi ve düşüncelerini cesaretle ifade etmesiyle dikkat çekti. Askerlik derslerine büyük ilgisinin yanında matematikte, edebiyatta ve hitabette de çok başarılıydı. Okuldan kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu.



Görsel 5. Atatürk

Yeni Lider Yeni Devlet

Mustafa Kemal, 1919'da Samsun'da Millî Mücadele'yi başlattı. 23 Nisan 1920'de, Türkiye Büyük Millet Meclisini açtı. Meclis, Mustafa Kemal'i Cumhurbaşkanı seçti. Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yönetti ve büyük bir zafer kazandı. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'i ilan etti ve böylece Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurdu. Cumhurbaşkanı olduktan sonra birçok alanda yenilik yaptı. 24 Kasım 1934'te TBMM, kendisine "Atatürk" soyadını verdi. 10 Kasım 1938 sabahı saat dokuzu beş geçe hayata gözlerini yumdu. Türk milleti onu unutmadı ve ona bir anıt mezar (Anıtkabir) yaptı. Atatürk şu anda Anıtkabir'de yatmaktadır (Y.İ. Ders K. B1 s. 156).



Görsel 6. Atatürk ve Alfabe

İncelediğimiz ders kitapları arasında Atatürk hakkında bilgi veren ders kitapları Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2'dir. Diğer kitaplarda sözcüksel düzeyde bile Atatürk'ten bahsedilmemiştir.

Y.İ. Ders K. B2'de ise devlet asıl ögesinin yan öğelerinden biri olan eğitim hakkında şu bilgiler vardır. Bunlar:

“Üniversite Öğrencileri Yer Değiştirerek Daha Çok Öğreniyor” başlığında Erasmus, Leonardo ve Mevlana programlarına değinilmiştir (s. 24-25-26).

Aynı ders kitabında “Mariya Türkiye’de” başlıklı okuma metninde, Erasmus Programı kapsamında Kırıkkale Üniversite’sinde bir dönem okumak için Türkiye’ye gelen bir öğrenciden bahsedilmiştir (s. 27).

Yine aynı ders kitabında Mustafa Kemal Atatürk’e ait sözler bulunmaktadır:

- *Sanatkâr el öpmez; sanatkârın eli öpülür!*
- *Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz... Hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız.*
- *Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir (s. 114).*

4.2.5. Dil

“İletişim Araçları” adlı bir okuma metnine yer verilmiş. Metinde eskiden kullanılan iletişim araçları ile günümüz iletişim araçları karşılaştırılmış. Teknoloji yokken insanlar dumanla, sesle ve güvercinleri kullanarak iletişim kurarken teknoloji ile birlikte elektronik aletler ve basın-yayın araçları kullanılmaya başlanmıştır. Bilgisayar ve internetin günümüzde kullanılan en yaygın iletişim araçları olduğu söylenmiş. E-posta, forum, sosyal medya, telefon, radyo, tv, faks özellikle de cep telefonlarının yaygın kullanımından bahsedilmiş. İletişim araçlarının haber verme, eğitime, eğlendirme, kültürün toplumdan topluma ve nesilden nesile geçişini sağlama gibi faydalarından bahsedilerek zamana ayak uydurmak için teknolojik gelişmeleri takip etmenin gerekliliği üzerinde durulmuştur (Y.İ. Ders K. B1 s. 16).

“Hayatı Paylaşıyoruz” ile “Hayattan Kopuyoruz” başlıklı sosyal medyanın olumlu-olumsuz etkisinden bahseden metinler yer alıyor. “Hayatı Paylaşıyoruz”da sosyal paylaşım sitelerinin faydası ve iletişimdeki olumlu etkisinden bahsediliyor. “Hayattan Kopuyoruz” metninde ise sosyal paylaşım sitelerinin insanlara çok vakit kaybettirdiği ve yüz yüze iletişimi engellediği vurgulanıyor (Y.İ. Ders K. B1 s. 23).

“Tellal” adlı serbest okuma metninde eski ile günümüz iletişim yolu karşılaştırılmış. Eski Türk Devletlerinde tellalların olduğu, tellalların görevinin padişahın isteklerini halka iletmek olduğu söylenmiş. Tellal elinde bir davul ile “Ey ahali! Duyduk duymadık demeyin!” der ve asıl konuya geçerdi. Günümüzde ise liderlerin, devlet adamlarının basın toplantısı düzenleyerek mesajlarını ilettiklerinden bahsedilmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 24).

“Dil Ne Taşır?” başlıklı bir okuma metni vardır. Metinde dille ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

“Dil, bir millete ait ne varsa hepsini taşır. Dil bir hafızadır. Hafızada hatıralar, duygular, düşünceler, tecrübeler, maddi ve manevi değerler bulunur. Değerli varlıklarımızı koruyacak, ileriye taşıyacak bunu dil sayesinde yaparız. Diller arasında farklar vardır ama bütün diller kendi milletin değerlerini içinde barındırır. Bir dili öğrenmişseniz o dili konuşan milletin özelliklerini de öğrenirsiniz. Aksi hâlde o dili öğrenmek zorlaşır. “Bir lisan bir insandır.” Her yabancı dil bizi farklı bir insan yapıyor. O yabancı dili konuşan insanlar gibi düşünmeye başlıyoruz. Çok eski tarihte, 11.yüzyılda Kaşgârlı Mahmut, Arapların Türkçeyi kolay öğrenebilmesi için bir sözlük

yazmış. Divanü Lügati't-Türk'te, Türkçe kelimelerin Arapça açıklamalarını yapmış. Bazı kelimeler için örnek cümleler yazmış. Şimdiki çağdaş sözlükler gibi.” (Y.İ. Ders K. B1 s.57).

“Türkçe Öğreniyorum” başlıklı bir diyalog var. Kafede geçen diyalogda Yunus Emre Türk Kültür Merkezinden, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ile başlangıç seviyesi olan A1, A2 kurlarından bahsediliyor (Y.İ. Ders K. B1 s. 70).

“Kültür Elçileri Türkiye’de” ana başlıklı bir haber bülteni ve “Türkçe İle Köprüler Kuruyoruz”, “Türkçe Konuşuyoruz, Türkçe Anlaşıyoruz”, “14 Farklı Şehir 14 Farklı Program” yan başlıklı okuma metinleri vardır. Bu metinlerin konusu Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Yaz Okulu Programı, öğretmenler, kursiyerler, Türkiye’de eğitim, burslar ve iş imkânlarıdır. Bunun yanı sıra Türkçe öğrenmek için Türkiye’ye gelen kursiyerlerin Türk geleneklerini, yöresel kültürü, yemekleri ve el sanatlarını yakından tanıma fırsatı buldukları söylenmiş. Çankırı’da kursiyerlerin “Yaren” geleneğini tanıdıkları, Türkçe tekerlemeler, şiirler ve Türk müziği eşliğinde geleneksel Türk sofrasında yemek yediklerinden bahsedilerek Türkçe Yaz Okulu Programı, tarihî Küçüksu Kasrı’nda Yunus Emre’nin “Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım, sevelim, sevillelim, bu dünya kimseye kalmaz” sözleriyle bitiyor (Y.İ. Ders K. B1 s. 73)

“Her Kapıyı Açan Anahtar: Yabancı Dil”

Dil öğrenmenin faydaları şöyle sıralanmış:

1.*Anadili geliştirir.*

2.*Hafızayı güçlendirir.*

3.*Alzheimer hastalığını geciktirir.*

4.*Beyni geliştirir.*

5.*Dikkati arttırır.*

6.*Dile duyarlı olmayı sağlar* (Y.İ. Ders K. B1 s. 74).

“Neden Türkçe Öğrenmeli?” ve “Türkçe Öğrenmek Türkiye’yi Daha İyi Tanımaktır” başlıklı metinler var.

Neden Türkçe Öğrenmeli?

- *Dünya genelinde yaklaşık 220 milyon insan Türkçe konuşmaktadır. Köklü geçmişi olan Türkçe zengin söz varlığıyla bir dünya dilidir. Türkçe evrensel bir dildir.*
- *Türkçe günümüzde 12 milyon kilometrekarelik bir alanda kullanılmaktadır. Avrasya'da, Asya'da ve Avrupa'da en fazla kullanılan dillerden biridir.*

Türkçe Öğrenmek Türkiye'yi Daha İyi Tanımaktır

- *Türkiye, dünya ekonomisinde söz sahibi bir ülkedir.*
- *Türkiye inşaat, sanayi, tarım-hayvancılık, turizm ve diğer sektörlerde birçok uluslararası şirkete ev sahipliği yapmaktadır.*
- *Türkiye'deki birçok üniversite dünyanın marka üniversiteleri arasında yer almaktadır. Türkiye'de lisans ve lisansüstü öğrenim görmek için Türkçe bilmek gereklidir (Y.İ. Ders K. B1 s. 75).*

“Nasıl Yardım Ederiz?” başlıklı okuma metninde görme engelli bir insanla tokalaşırken eline dokunmamız gerektiği aksi takdirde elimizin havada kalabileceği söylenmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 104).

Aşağıda kültürümüze ait bazı ifadeler vardır:

1. *Allah Allah nerede kaldı bu kız?*
2. *Allah zihin açıklığı versin.*
3. *Allaha ısmarladık.*
4. *Hay Allah!*
5. *Allah'a şükür.*
6. *Allah korusun başına bir şey mi geldi acaba? (Y.İ. Ders K. B1 s. 165).*

Y.İ. Ders K. B2'de ise dil ögesiyle ilgili “Bakış Açısı” adlı bir okuma metninde şu bilgi geçmektedir:

“Kadınlar iletişim kurmak için günde yirmi bin kelime kullanırken, erkekler sadece yedi bin kelime kullanıyor.” (s. 110).

Aynı ders kitabında dilimizdeki bazı atasözleri aktarılmıştır:

- 1) *Yuvarlanan taş yosun tutmaz.*
- 2) *Lodosun gözü yaşı olur.*
- 3) *Sel gider, kum kalır.*
- 4) *Her ağacın meyvesi olmaz.*
- 5) *Rüzgâr eken fırtına biçer.*
- 6) *Rüzgâr esmeyince yaprak kıpırdamaz.*
- 7) *Ağacı kurt insanı dert yer.*
- 8) *Zora dağlar dayanmaz (Y. İ. Ders K. B2 s. 125).*

4.2.6. Din

Yedi İklim B1'de “Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı” adlı serbest bir okuma metni vardır. Metinde, ciltçilik sanatının Türklerin Müslüman olmasından sonra büyük bir gelişme gösterdiği, İslâmiyet'in üç kıtaya yayılması, Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması, din ve fenle ilgili eserlerin korunmasının ciltçiliği geliştirdiği, Türkler'in Kur'an- ı Kerim'den dolayı bütün kitaplara saygı gösterdikleri bilgilerine ulaşılmaktadır (Y.İ. Ders K. B1 s. 66).

İstanbul'da Sultan Ahmet Camisi, Eyüp Sultan yer adı olarak geçmektedir.

Aşağıdaki görsel bir bayram sofrasına ait (Y.İ. Ders K. B1 s.129).



Görsel 7. Bayram Sofrası

“Şeker Gibi Bir Bayram” başlığında bayramlarla ilgili şunlara yer verilmiş:

- 1 Bayramlar yaklaştığında insanlar alışverişe çıkar.
- 2 Bayramlarda gelen misafirlere çikolata ve tatlı ikram edilir.
- 3 Bayramlarda misafir geleceği için evden dışarı çıkılmaz.
- 4 Bayramlarda büyüklerin elleri öpülür.
- 5 Şehirlerin meydanlarında kutlamalar yapılır.
- 6 Birbirine küsen insanlar bayramlarda barışır
- 7 Ramazan bayramına çocuklar “Şeker Bayramı” da derler.
- 8 Ramazan Bayramı’ndan bir önceki güne “arife günü” denir.
- 9 Müslümanlar, bayram gününe kadar tam bir ay oruç tutarlar.
- 10 10.Oruç tutamayanlar, oruç tutamadıkları her gün için fakirlere maddi yardım ederler.

11 *Bayramın ilk günü sabah ezanıyla beraber uyanıp bayramlıklar giyilir ve camiye gidilir. Camiden sonra kabristana gidilerek ölen yakınlar için dua edilir* (Y.İ. Ders K. B1 s. 137).

Bayram kartlarında, “Bayramınız Mübarek Olsun” “Hayırlı Bayramlar” “Bayramınızı Kutlarız” gibi ifadeler yazılıdır (Y.İ. Ders K. B1 s. 138).

4.2.7. Edebiyat / Sanat

“Fetih 1453” adlı filmin adına yer verilerek bu filmin Türkiye’de çok rağbet gördüğü söylenmiş (Y.İ. Ders K. B1 s. 18).

Söz ve müziği Türkiye’nin büyük sanatçılarından Neşet Ertaş’a ait “Yalan Dünya” adlı şiir alıntılanmış (Y.İ. Ders K. B1 s. 29).

YALAN DÜNYA

*Hep sen mi ağladın hep sen mi yandın
Ben de gülemedim yalan dünyada
Sen beni gönlümce mutlu mu sandın
Ömrümü boş yere çalan dünyada
Ah yalan dünyada, yalan dünyada
Yalandan yüzüme gülen dünyada.*

Kitapta Anıtkabir’deki Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’ni ve Onun Yıl Nutku’nu hat sanatıyla yazan ünlü Türk hattat Etem Çalışkan’a ve Hat Sanatı’na (Hüsnühat) yer verilmiş. Hat sanatıyla ilgili ulaştığımız bazı bilgiler şöyledir:

“Hat sanatını estetik kurallara bağlı güzel yazı yazma sanatı olarak açıklayabiliriz. Bir başka deyişle hat sanatı, harfleri farklı şekillerde yaratma sanatıdır. Hat sanatı veya kaligrafi aslında bir görsel sanat türüdür. Usta çırak ilişkisi ile geliştirilmiş bir sanattır. Bugünkü hat sanatında, modern ve soyut tasarımlarla birlikte geleneksel uygulamaları da görmek mümkün. Farklı şekillerde ve farklı coğrafyalarda ortaya çıkan hat sanatını yazı sistemlerine veya farklı hat kültürlerine göre sınıflandırmak mümkün:

İslam hat sanatı, Arap hat sanatı, Japon hat sanatı, Batı hat sanatı gibi (Y.İ. Ders K. B1 s. 32).

Tercüman-ı Ahvâl

İlk özel gazetedir. Agâh Efendi, yardımcısı Şinasi ile birlikte 22 Ekim 1860'ta çıkmıştır. Fiyatı 1 kuruştur. İlk Türkçe tiyatro oyunu Şair Evlenmesi de ilk defa Tercüman-ı Ahvâl'de yayımlanmıştır. Gazete, 792 sayı yayımlandıktan sonra 11 Mart 1866'da kapanmıştır (Y.İ. Ders K. B1 s. 44)

Yönetmenliğini / Senaristliğini Çağan Irmak'ın yaptığı başrollerini Çetin Tekindor, Fikret Kuşkan, Hümeysra, Şerif Sezer, Yetkin Dikinciler ve Binnur Kaya'nın paylaştığı “Babam ve Oğlum” filmine yer verilmiş. Filmin konusunu, babasıyla seçtiği meslek yüzünden anlaşmazlık yaşayan, bunun üzerine babası tarafından evlatlıktan reddedilen bir gencin verdiği yaşam mücadelesi oluşturmaktadır (Y.İ. Ders K. B1 s. 43).

Bunun yanında “Aşk Tesadüfleri Sever”, “120”, “2012”, “Araf”, “Gol Kralı” filmlerinin adları geçiyor (Y.İ. Ders K. B1 s. 120).

Türkiye’de filmlerle ilgili bir internet sayfası tarafından yapılan bir ankette, “Bir kitabın filmi çıkınca kitap değil, kitabın filmi tercih ediliyor.” sonucuna ulaşılmış. Aynı ankette, insanlara “Hangi filmleri tercih ediyorsunuz?” sorusu da sorulmuştur. Ankete göre Türkiye’nin %26’sı aksiyon filmlerini, % 24’ü macera, % 21 romantik, % 20’si bilim-kurgu, % 9’u diğer filmleri tercih ediyor (Y.İ. Ders K. B1 s.119).

Ağustos Böceği İle Karınca Eğlenceyi çok seven bir ağustos böceği varmış. Ağustos böceği yaz aylarında sürekli saz çalıp, şarkı söylemiş. Tüm vaktini böyle harcamış. Derken güzel, sıcak günler bitmiş, kış gelmiş. Artık havalar soğuk ve yağışlıymış. Karnı acıkmış ama hiç yiyeceği yokmuş. Çünkü tüm yaz saz çalarak ve şarkı söyleyerek geçirmiş. Kış için hiç hazırlık yapmamış. Ama o tüm yaz eğlenirken küçük komşusu karınca, yaz boyunca kışa hazırlık yapmış. Karıncaya kapıyı çalmış, karınca açmış:-Ne istiyorsun ağustos böceği, demiş.-Karınca kardeş, havalar çok soğudu çok üşüyorum, üstelik karnım da çok aç ama yiyecek hiçbir şeyim yok. Bana ödünç bir şeyler verir misin? Söz veriyorum ağustosta borcumu ödeyeceğim, demiş ağustos böceği.Karınca;-Neden yiyecek hiçbir şeyin yok, bütün yaz ne yaptın sen?Ağustos böceği çok utanmış, çok mahcup olmuş;-Şey, ben bütün yaz saz çaldım, şarkı söyledim. Kış için hazırlık yapmadım.Karınca çok sinirlenmiş bu cevabı duyunca; -Madem öyle, tüm yaz saz çalıp, şarkı söyledim şimdi de oyna o zaman, demiş.

Karınca kapıyı ağustos böceğinin yüzüne kapatmış. (Y.İ. Ders K. B1 s.121).

“Kitap Okumanın Faydaları” adlı okuma metninde bir kişi için kitap okumanın faydaları şöyle sıralanmış:

1.Zihni geliştirir.

2.Dil gelişimizi olumlu yönde etkiler.

3.Düşünce dünyasını genişletir.

4.Kelime hazinesini arttırır.

5.Öğrenirken sıkılmayı engeller.

6. İletişim becerisini arttırır.

7.Hayatın zorluklarına karşı direnç kazandırır.

8.Kötü alışkanlıklardan korur (Y.İ. Ders K. B1 s. 62).

“Dünyadaki İlginç Kütüphaneler” adlı dinleme metninde bazı ülkelerde yer alan kütüphane adları ve özellikleri verilmiş:

Bulgaristan’da Sahil Kütüphanesi, kütüphanede 10 dilde 2.500’den fazla kitap var. Güneşlenirken, dinlenirken, yemek yerken hemen elinizin altında bir kütüphane bulmanız mümkün.

Brezilya’da Otobüs Kütüphanesi, otobüsün raflarında bulunan 15 kitabı Brezilyalılar seyahat ederken okuyor.

Venezuela’da Mobil Kütüphanesi, katır sırtlarındaki mobil kütüphaneler köylü çocuklara kitap taşıyor. Kütüphane 2009’da kurulmuş.

Belçika’da Açık hava Kütüphanesi, kamuya açık geniş bir kütüphane. 2012’de İtalyan sanatçı Massimo Bartolini Belçika sanat festivali için Bookyard adında kamuya açık geniş bir Açık hava kütüphanesi geliştirmiş.

Kansas City’deki kütüphane halk oylamasıyla gerçekleşmiştir. Büyük halk kütüphanesinin otoparkı kitap şeklindedir.

İtalya’da Motosiklet Kütüphanesi, emekli İtalyan öğretmen Antonio Lava Cava 2003 yılında çocuklara okuma sevgisini yaymak için bir motosiklet alıp 700 kitaplı bir mobil kütüphaneye çevirmiş.

İstanbul’da “Durak Kütüphanesi Projesi” başladı. Toplam 20 bin kitap var. Böylelikle 11 durakta otobüs veya servis bekleyen insanlar vakitlerini kitap okuyarak değerlendirecekler (Y.İ. Ders K. B1 s. 63).

“Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı” adlı okuma metninde 2007 ve 2008 yıllarında Türkiye Hızlı Okuma Şampiyonu olan Gül Atay ve Cahit Şimşek’in, doğuştan hızlı okuma yeteneğine sahip olmadıkları, azimleri ve çalışmalarıyla hızlı okuma şampiyonu oldukları söylenmiş (Y.İ. Ders K. B1 s. 65).

“Kültür Elçileri Türkiye’de” adlı okuma metninde Türklere ait el sanatlarından çanak ve çömlek yapımından bahsedilmiş. Türklerin bazı günlerde Türkçe tekerlemeler, şiirler ve Türk müziği eşliğinde geleneksel Türk sofrasında yemek yedikleri bilgisi vardır (Y.İ. Ders K. B1 s. 73).

“Âşık Veysel Şatıroğlu” adlı serbest bir okuma metni vardır. Bu metinde Âşık Veysel’in hayatı, dili, şiirlerinin konusu, adları ve âşıklık geleneğindeki yeri anlatılmış. Metinden edindiğimiz bilgiler şunlardır:

“Âşık Veysel, Âşıklık geleneğinin büyük temsilcilerinden biridir. Bir dönem yurdu dolaşarak Köy Enstitüleri’nde saz hocalığı yaptı. Şarkışla’da her yıl adına şenlikler yapılır. Eserlerinde Türkçesi yalındır. Dili ustalıkla kullanır. Yöntemi gösterişsiz ve neredeyse kusursuzdur. Yaşama sevinciyle hüznün, iyimserlikle umutsuzluk şiirlerinde içi içedir. Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de vardır. Şiirleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1950), Dostlar Beni Hatırlasın (1970) isimli kitaplarında toplandı. Ölümünden sonra Bütün Şiirleri (1984) adıyla eserleri tekrar yayınlandı (Y.İ. Ders K. B1 s. 106).

100 Temel Eser olarak adı geçen bazı eserler:

1.Nutuk,

2.Kutadgu Bilig’den Seçmeler,

3.Dede Korkut Hikâyeleri,

4.Yunus Emre Divanı’ndan Seçmeler,

5.Mesnevî’den Seçmeler,

6.Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler (Y.İ. Ders K. B1 s. 134).

Unutulmayan Aşklar başlığıyla Tahir ile Zühre hikâyesi anlatılmış.

“Eski zamanlarda bir padişah vardır. Bu padişahın malı, mülkü her şeyi vardır ama ne yazık ki çocuğu yoktur. Padişahın vezirinin de çocuğu yoktur. Padişahla vezir bir gün yollara düşüp dertlerine çare ararlar. Bir ağacın altında yaşlı bir dervişle karşılaşırlar. Dertlerini dervişe anlatırlar. Derviş, koynundan çıkardığı bir

elmayı ikiye bölüp onlara verir ve birinin kızı, diğerinin oğlu olacağı söyler. Büyüdükten sonra onları birbirleriyle evlendirmelerini nasihat eder. Padişahla veziri ülkelerine dönerler. Dokuz ay on gün sonra padişahın bir kızı, vezirin de bir oğlu olur. Çocukların adını Zühre ve Tahir koyarlar. İkisini sarayda birlikte büyütürler. Günler geçer; Zühre Tahir'e, Tahir de Zühre'ye âşık olur. Gün boyu birbirlerine maniler söylerler. Ancak, Zühre'nin annesi, kızını bir vezirin oğluyla değil bir padişahla evlendirmek istemektedir. Türlü hilelerle padişahla Tahir'in arasını bozar ve Tahir'i Mardin Kalesi'ne hapse göndertir. Tahir, bu kalede yedi yıl boyunca işkence görür. Bu sırada Zühre'yi bir padişaha verirler. Bunu duyan Tahir hapisten kaçır, âşık kılığına girip elinde sazıyla düğün evine varır. Burada herkesle mani atışmaları yapar, kimse onunla baş edemez. Zühre, Tahir'i görür ve çok sevinir. Kaçmaya karar verirler. Aynı gün, Tahir yol başında iki atla bekler. Ama Karadiken adlı kale onları görür ve padişaha haber verir. Tahir yakalanır. Padişah ona, içinde Zühre geçmeyecek bir türkü söylemesini ister. Ama o yapamaz. Padişah da Tahir'i öldürtür. Bunu gören Zühre Tahir'in yanı başında can verir. Zühre'ye âşık olan ve onun Tahir'le evlenmesini engelleyen Karadiken de kendi canına kıyar.

Tahir ile Zühre'yi yan yana mezarlara koyarlar. Başuçlarına da Karadiken adlı köleyi gömerler. Zühre'nin mezarının üstünde bir pembe gül, Tahir'in mezarının üzerinde bir kırmızı gül çıkar. Karadiken'in mezarında ise kara bir diken çalısı çıkar. Çalı, bu güllerin kavuşmasını engeller. Burayı ziyaret eden her âşık, çalıyı keser ama o yeniden çıkar” (Y.İ. Ders K. B1 s. 150).

Unutulmayan Türk Aşk Filmleri başlıklı yazıda yer alan filmler şunlardır:

1.Sultan Gelin (1973)

2.Çalıkuşu (1978)

Çalıkuşu, Reşat Nuri Güntekin'in romanından 1966 yılında sinemaya uyarlanmıştır. Başrollerinde Türkan Şoray ve Kartal Tibet oynamıştır.

Filmin konusu: Birbirlerini çok seven Feride ile Kâmran'ın çeşitli nedenlerle ayrılmaları ve birbirlerinden ayrı geçen zamanda yaşadıkları olaylardır.

Filmin ana düşüncesi: Araya ne kadar büyük engeller girerse girsin gerçek bir aşkın asla yok olmayacağı.

3.Keşanlı Ali Destanı (1965)

4.Selvi Boylum Al Yazmalım (1977)

Unutulmayan Aşk Filmleri

1. *Gone With The Wind*
2. *Casablanca*
3. *Titanic*
4. *Love Story*
5. *Othello*
6. *Anna And The King* (Y.İ. Ders K. B1 s. 152).

Dinleme metni olarak “Emrah ile Selvihan” hikâyesi verilmiş. Hikâyenin özeti şöyle:

“16.yüzyılın sonları ile 17.yüzyılın başlarında, Osmanlı Devleti’nin kale kentlerinden Erciş’te büyük bir aşk başlar. Âşık Ahmet’in oğlu Emrah, kale beyi Miroğlu Ahmet Bey’in kızı Selvihan’a âşık olur. Bu arada, Osmanlı topraklarına giren Şah Abbas, Van Kalesi’ni kuşatır. Başarılı olamaz ama İsfahan’a dönerken askerleri Erciş Kalesi’ne saldırır. Kale Bey’i Miroğlu Ahmet Bey’i öldürüp kızı Selvihan’ı kaçırlar. Şah Abbas Selvihan’ı çok beğenir ve onunla evlenmek ister. Bu duruma çok üzülen Emrah, hastalanır ve yataklara düşer. Bir gün ölüm halinde hasta yatarken aniden doğrularak babasından duvarda asılı duran ister. “Baba, Selvihan’ın kokusu geliyor.” diyerek bir türkü söyler. Bu onun son türküsü olur. Türkü bittiğinde Selvihan karalar giyinmiş bir halde odaya girer. Fakat Emrah, o esnada ruhunu teslim eder. Selvihan feryat ederek çığlıklar atar. Bu çığlıklar, günlerce Erciş Ovası’nda yankılanır. Emrah’ın naşı mezara konulurken Selvihan cemaatin önüne geçer. “Ey cemaat edeceğim duaya âmin deyin” diyerek ellerini açar ve Allah’ın kendi canını da alması için dua eder, sonra da kendini Emrah için açılan mezara atar. Yan yana iki mezar açılır. Rivayete göre, o günden sora Selvihan’ın mezarı üzerinde beyaz güller, Emrah’ın mezarı üzerinde ise kırmızı güller açmaya başlar. Yıllarca yörenin kızları bu gülleri kopararak niyet tutarlar” (Y.İ. Ders K. B1 s. 154).

Ercişli Emrah’a ait “Seherde Uğradım Ben Bir Güzele” adlı şiir paylaşılmış.

Seherde Uğradım Ben Bir Güzele
Seherde uğradım ben bir güzele
Dedim sarhoş musun dedi yok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yok yok

*Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşım
Dedim on beş nedir dedi yaşımdır
Dedim daha var mı söyledi yok yok*

*Dedim Ercişli nedir dedi ilimdir
Dedim gider misin dedi yolumdur
Dedim sefil Emrah dedi kulumdur
Dedim satar mısın söyledi yok yok (Y.İ. Ders K. B1 s. 155).*

*Mânilerimiz
Karanfili ekemedim
Suyunu dökemedim
Yârimden ayırdılar
Yüzünü göremedim

Ayvalar dilim dilim
Darılmış benim gülüm
Ben gülüme ne dedim
Kurusun ağzım dilim

Asmanın arasından
Alamadım üzümü
Kaldır yârim şapkanı
Göremedim yüzünü*

(Y.İ. Ders K. B1 s. 155).

Türk edebiyatındaki bazı yazar, şair adlarına yer verilmiş.

Cahit Zarifoğlu, Turgut Uyar, Gülten Akın, Ece Ayhan, Atilla İlhan, Edip Cansever, Erdem Bayazıt, Cahit Koytak, Ülkü Tamer, Ataol Behramoğlu, Ahmet Arif, Asaf halet, İlhan Berk, Halide Nusret Zorlutuna, Cemal Süreyya, Arif Ay, Hilmi Yavuz, Behçet Necatigil, Lale Müldür, Metin Eroğlu, Özdemir Asaf, Can Yücel, Arif Nihat Asya, Sezai Karakoç, Ahmet Muhip Dıranas, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, Teyfik Fikret, Cahit Sıtkı Tarancı, Mehmet Akif Ersoy, Muallim Naci, Ahmet

Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Nazım Hikmet Ran, Orhan Veli, İsmet Özel (Y.İ. Ders K. B1 s. 156-157).

“Kendi Hikâyem” başlığı altında Ayşe Kulin’in hayatı anlatılmış (Y.İ. Ders K. B1 s. 161).

Serbest bir okuma metninde “Türk Sinemasının Unutulmaz İkilişi Münir Özkul-Adile Naşit” başlıklı bir yazı vardır.

“Münir Özkul, “Hababam Sınıfı” filmlerindeki tatlı sert müdür yardımcısı “Kel Mahmut” Adile Naşit ise müstahdem “Hafize Ana” tiplerleriyle tanınır. Ama esas olarak “Neşeli Günler”, “Gülen Gözler”, “Bizim Aile” ve “Aile Şerefi” gibi filmlerde oynadıkları karı koca rolleriyle Türk halkının gönlünde taht kurmuşlardır. Halk onları öyle benimsemiştir ki pek çok kişi, onların gerçek hayatta da evli olduklarına inanmıştır. Oynadıkları filmler, ailece izlenecek filmlerin ilk sıralarındandır. Bu filmlerde Münir Özkul, “adil, babacan ve dürüst baba”yı, Adile Naşit de “aileyi bir arada tutan, beraberliğe önem veren ve kocasına hep destek olan anne”yi canlandırmıştır” (Y.İ. Ders K. B1 s. 166).

Yerli/yabancı şairler, yazarlar yan kültür ögesiyle ilgili Y. İ. Ders K. B2’de Schiller’e ait “İki Arkadaş” adlı bir hikâyeden bahsedilmiştir.

Aynı ders kitabında “Aslan İle Fare” başlıklı bir hikâye vardır:

Ormanlar kralı aslan bir gün avlanmaktan yorulmuş ve yatmış uyumuş. Minik bir fare aslanın üzerinde dolaşmaya başlamış. Aslan sinirlenerek uyanıp, fareyi yakalamış. Tam öldüreceği sırada fare "Ne olur beni bırak! Gün olur benim de sana bir iyiliğim dokunur." demiş. Aslan farenin bu sözlerine gülerek:

"Sen küçük bir faresin, bana ne iyiliğin dokunur?" deyip onu bırakmış. Fare sevinerek oradan uzaklaşmış. Aradan biraz zaman geçmiş. Aslan, bir gün avcılarının kurduğu tuzağa yakalanmış. Çırpınmış, bağırarak ama tuzaktan bir türlü kurtulamamış. Oradan geçen minik fare aslanın bu durumunu görmüş. Hemen dişleri ile tuzağın iplerini kemirerek kesmiş. Aslanı tuzaktan kurtarmış. Fare aslana "Beni küçük görüyordun. Bak, senin canını kurtardım." demiş. Aslan, böylece yapılan bir iyiliğin karşılıksız kalmayacağını anlamış (s. 49).

Y. İ. Ders K. B2’de Nasreddin Hoca’nın “Kazan Doğurdu” fıkrası yer almaktadır. Aynı fıkra İst. Ders K. B2’de de sunulmuştu.

Aynı ögeyle ilgili Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Memleket İsterim” adlı şiiri paylaşılmıştır:

Memleket isterim

Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;

Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim

Ne başta dert ne gönülde hasret olsun;

Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet ölümden olsun

(Y.İ. Ders K. B2 s. 106).

Aynı ders kitabında “40 Yıl 2 Dakika” adlı okuma metninde ünlü ressam Picasso anlatılmıştır (Y.İ. Ders K. B2 s. 115).

Edebiyat / sanat asıl kültür ögesinin oya sanatı yan kültür ögesiyle ilgili “Duyguların Dili Oya Sanatı” adlı bir okuma metni bulunmaktadır. Metin şöyledir:

Anadolu'da oya, onu yapan kadının yaşam öyküsüdür. Kız çocukları 8-9 yaşlarında oya yapmaya başlarlar. İğne ve iplik tutamayacak yaşa gelinceye kadar da bu tutkulu sanata devam ederler. Kadınlar bütün yaşamları boyunca duygularını, sırların, inançlarını, aşklarını ve mutluluklarını oya denilen sanatla dile getirirler. Anadolu kadını kaderini "sevdim alamadım" isimli oya ile sevincini "şeker pembesi" oyasıyla, özlemine "yarım ile" oyasıyla, nefretini "biber" oyasıyla ve diğer bütün duygularını farklı isim ve şekillerdeki oyalarla ifade eder.

Kadınlar tülbent, yazma ya da yemeni adı verilen başörtülerinin kenarlarına diktikleri oyalar aracılığıyla istek, dilek ve sıkıntılarını ifadede ederler. Kadın eğer kırmızı gül oyası takmışsa bu “evlilik çağındayım” mesajıdır. Şayet oyalarındaki gülün rengi sarıya dönmüşse bir delikanlının aşkından sararıp solduğuna işarettir. Başında ayrılığın simgesi olan nergis oyası varsa o zaman ayrılık kesindir. Kadın eğer eşine sinirlenmişse başına biber oyalı bir yemeni takarak bunu ifade eder. Yeni gelinler, mutluluk ve huzurlarını anlatmak için “hercai menekşe” veya “çayır çimen” oyası takarlar (Y.İ. Ders K. B2 s. 116).

Y.İ. Ders K. B2’de yerli/yabancı şairler ve yazarlar yan ögesine dair Honore de Balzac, William Faulkner, Thomas Mann, Joseph Heller, Ayn Rand ve Cemil Meriç’e değinilmiştir (Y.İ. Ders K. B2 s. 155-156).

4.2.8. Ev

Türkiye’deki ev ilanlarından bazıısı şöyledir:

- *Müstakil ev*
- *Balkonlu*
- *Apartman dairesi*
- *Oda sayısı 3+1*
- *Banyo sayısı 2*
- *Kombili (Doğalgazlı)*
- *Binanın yaşı: 9*
- *155 metrekare*
- *Yapı durumu: 2. El*
- *Fiyatı: 145.000 TL*
- *İlan tarihi*
- *Krediye uygun (Y.İ. Der K. B1 s. 80).*

Bu ögeyle ilgili Y.İ. Ders K. B2’de bilgi bulunmamaktadır.

4.2.9. Halk Kültürü

Bu asıl ögenin Hıdrellez-Nevruz yan kültür ögesinin bilgileri şöyledir:

Nevruz Bayramı

Nevruz Bayramı, baharın gelişini kutlamak amacıyla yapılan bir şölendir. Çin’e, Anadolu ve Batı Trakya’dan Sibiryaya’ya, Orta Asya’ya kadar geniş bir coğrafyada kutlanır. Nevruz Bayramında ziyafetler verilir, eğlenceler düzenlenir, törenler yapılır, gelecek yıl için iyi niyet ve temennilerde bulunulur. 2010 yılında Birleşmiş Milletler Manevi Kültür Mirası Koruma Kurulu, Nevruz’u Dünya Manevi Kültür Mirası Listesine dâhil etmiş ve bu günü “Dünya Nevruz Bayramı” ilan etmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 135).

“Uykudaki Dünyamız: Rüyalar” adlı okuma parçasında rüyaların çağlar boyunca insanlar tarafından hep merak edildiği, rüyalarla ilgili pek çok şey yazılıp söylendiği dile getirilmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s.110).

“Haka Dansı” başlıklı okuma parçasında Haka Dansının tanımı ve tarihi anlatılmış:

Yeni Zelanda’ya özgü bir dans türüdür. Yeni Zelanda’nın en önemli kültür merkezlerinden biri olan “Haka” ilginç bir danstır. Bir savaş dansıdır. Yeni Zelanda’da yaşayan Maori kabilesinin dansı olan Haka, ilk kez 1810 yılında ortaya çıkar. Zamanla Maorilerin bu dansı, ada sınırlarını aşar. Günümüzde spor salonlarında ve sahalarda bu dansın kullanımı hızla yaygınlaşıyor. Basketbol ve futbolda bu dans, renkli bir gösteri ve güdüleme amacıyla kullanılıyor. Haka dansı yapan sporcular, eğlenerek ısındıkları için mutlular (Y.İ. Ders K. B1 s. 130).

“Gül Dalında Bir Dilek” başlıklı okuma metninde “Hidrellez” anlatılmıştır:

Hidrellez, Türk dünyasında kutlanan mevsimlik bayramlardan biridir. Hızır günü olarak adlandırılır. Hidrellez günü, Hızır isimli iyiliksever bir kişi ile İlyas Peygamber’in buluştukları gündür. Türkiye’de Hidrellez Bayramı 6 Mayıs (5 Mayıs gecesi) tarihinde kutlanır. Bugün aynı zamanda tabiatın uyanışı olarak kabul edilir. Ev, bağ, bahçe, araba isteyen kimseler, Hidrellez gecesi gül ağacının altına istediklerinin resmini koyarlarsa Hızır’ın kendilerine yardım edeceğine inanılır. Dilekler kırmızı kurdeleye bağlanıp gül ağacına asılır. Bazı insanlar ise ateş yakıp dilek dilerler. Ondan sonra yaktıkları ateşin üstünden atlarlar.

Hızır adı verilen iyi kalpli insanın Allah’ın kendisine verdiği güçle şunları yapabileceğine inanılır:

- *Allah’a inanan, kalbi temiz insanlara yardım eder.*
- *Uğradığı yerlere bolluk, bereket, zenginlik getirir. Dertlere deva, hastalara şifa verir*
- *Bitkilerin yeşermesini, hayvanların üremesini, insanların kuvvetlenmesini sağlar. İnsanların şanslarının açılmasına yardım eder.*

Uğur ve kismet sembolüdür (Y.İ. Ders K. B1 s. 140).

Nevruz ve Hıdrellez Türk kültüründe anlam, tarih ve doğada meydana gelen değişiklikler bakımından bakımından büyük bir öneme sahiptir. Her yıl Türkler tarafından çeşitli sembol ve etkinliklerle kutlanmaktadır.

Aynı ders kitabında halk kültürü asıl ögesinin yan öğelerinden olan düğün, kına ve sıra gecesi'ne ilişkin bilgiler vardır. “Oğlan Bizim Kız Bizim” başlıklı Türk düğün geleneğini anlatan bir diyalog ile bazı görseller şöyledir: (Y.İ. Ders K. B1 s. 142)

“Oğlan Bizim Kız Bizim” başlıklı Türk düğün geleneğini anlatan bir diyalog vardır (Y.İ. Ders K. B1 s. 142).



Görsel 8. Düğün



Görsel 9. Kına Yakma

Ayşe :Merhaba Sarah, ne yapıyorsun?

Sarah :Merhaba Ayşe. Geçen gün gittiğimiz yerlerin fotoğraflarına bakıyorum.

Sen ne yapıyorsun?

Ayşe :Alışverişe gitmek için hazırlanıyorum. Bu hafta sonu yakın arkadaşım Seda'nın ablası

Sevgi evleniyor. Onun düğüne gitmeyi düşünüyorum. Onun için alışveriş yapmam gerek.

Sarah :Aa! Öyle mi?

Ayşe :Evet, sen de düğüne gelmek ister misin?

Sarah :Elbette, çok isterim. Ben hiç Türk düğününe gitmedim. Çok sevinirim. Düğünde neler yapılır biraz anlatır mısın?

Ayşe : Tabii ki, anlatayım. Türkiye'de düğünler genellikle cuma gününden başlar ve üç gün sürer. İlk gün, damadın evine bayrak asılır ve bir sonraki gün için hazırlıklara başlanır. İkinci günün akşamı gelin evinde kına gecesi yapılır. Kına gecesinde bir eğlence düzenlenir. Türküler eşliğinde geline kına yakılır. Sonra yemek yenir ve çeşitli geleneksel oyunlar oynanır. Onuncu gün, düğün günüdür. Damat ve ailesi gelini alır ve oğlan evine getirir. Gelin, oğlan evine geldiği zaman düğün başlar.

Sarah:Anladım. Peki, gelin alma nedir?

Ayşe:Üçüncü gün öğleden önce damadın ailesi ve akrabaları damatla birlikte kız evine gider. Gelinin erkek kardeşi gelinin beline kırmızı bir kuşak bağlar ve damada teslim eder. Damat gelini evden çıkarır, gelinle birlikte erkek evine giderler. Buna gelin alma denir.

Sarah :Ne güzel...Sonra neler yapılır?

Ayşe : Damadın evinde düğün yapılır. Herkes eğlenir; şarkılar,türküler söyler. Düğün sonunda herkes evine gider. Damat gelinin duvağını açar ve geline yüz görümlüğü takar. Böylece düğün biter.

Sarah: Peki yüz görümlüğü nedir?

Ayşe: Damat gelinin duvağını açmadan önce beş tane altını bir kurdeleye bağlar ve duvağı alıp gelinin boynuna takar. Buna yüz görümlüğü denir.

Sarah: Çok güzel. Bir an önce düğüne gidip bol bol fotoğraf ekmek için sabırsızlanıyorum.

Y.İ. Ders K. B2'de halk kültürü ögesinin yan kültür ögesiyle ilgili Hollanda, İskoçya, Afrika, Türkmenistan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Kosova, Çin ve Fas düğünlerinin görselleri vardır. Türk düğünleriyle ilgili ise şu bilgiler yer almaktadır:

Türkiye'de düğünden önce tüm akrabalar bir araya gelir ve kına gecesi yapılır. Ertesi gün düğün olur. Geline ve damada para veya altın takılır. Bu törene takı merasimi denir. Anneler kızlarına çeyiz sandığı hazırlarlar ve gelin bu sandığı yeni evine götürür. Yeni evli çiftte "Allah bir yastıkta kocatsın!" diye temennide bulunulur (Y.İ. Ders K. B2 s. 41).

Aynı ders kitabında yan kültür ögesi olan imece ile ilgili bir metin vardır. İmece'nin tanımı, usulü açıklanmış ve bazı örnekler verilmiştir

İmece, bir köy ya da köy topluluğu içinde işlerin gönüllü ya da zorunlu olarak ve el birliği içinde yapılmasıdır. İmece, köy veya küçük kasabalarda yazılı olmayan hukuka dayalı, herkes tarafından kabul gören bir dayanışma örgütüdür. Bir belediyenin yapması gereken pek çok iş, köylerde belediye olmadığı için bu usulle yapılır. İmece kararı muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından alınır.

İmece usulü yapılan veya yapılabilecek işlere bazı örnekler:

Düğün yerlerinin kurulması, okul inşaatı, cami inşaatı, okulun yakacağıının toplanması, köye misafir gelmişse ağırlamak (Y.İ. Ders K. B2 s. 54).

Metinden Türk kültüründe yardımlaşmanın, dayanışmanın ve iş bölümünün olduğunu, bu kavramların Türk kültüründe önemli bir yeri olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Aynı ders kitabında yan kültür öğelerinden ad koyma geleneğine dair, “Adını Kim Koysun?” başlıklı bir dinleme vardır. Metinde doğacak çocuğa anne, baba, babaanne, anneanne ve büyük babanın ad koyduğu bilgisi vardır (Y.İ. Ders K. B2 s. 60).

Aynı ögenin yan öğelerinden “Gebelik İlgili İnanışlar” başlığıyla maddeler hâlinde bazı inanışlar verilmiştir:

- *Gebelikte eğer bebek kız ise anne çirkinleşir, erkek ise güzelleşir.*
- *Gebe kadının karnı sivri ise bebeği erkek, karnı yayvan ise bebeği kız olur.*
- *Eğer bebek kız ise gebelik zor, erkek ise gebelik kolay geçer.*
- *Gebelik kadınlarda bazı hastalıkları giderir.*
- *Mide ekşimesi, gebelikte bebeğin saçlarının çıkma zamanında çok olur.*
- *Gebe kadın kelle, muşmula yerse çocuğu çirkin olur, güzele bakarsa çocuğu güzel olur.*
- *Gebe kadın, cenaze geçerken cenazeye bakmamalı çünkü cenazeye bakarsa doğacak çocuğun ömrü kısa olur.*
- *Gebe kadın, gül koklarsa bebeği güller gibi kokar.*
- *Gebe kadın, gebelikte ayva ve erik yerse bebeğin yüzünde gamzeler olur.*
- *Gebe kadın, ekşi yerse kızı, tatlı yerse oğlu olur (Y.İ. Ders K. B2 s. 63).*

Yine aynı ögenin yan öğelerinden ad verme geleneği hakkında, “Türklerde Ad Verme Geleneği” başlıklı bir okuma metni vardır. Metin şöyledir:

Türk töresinde aile ve çocuk, toplumun temeli olarak görülür. Doğum öncesi ve sonrası; büyütülüp yetiştirilmesi ile ilgili törenlerin varlığı ve bu törenlerin gücü, bize bu konuda bir fikir vermektedir.

Türklerde, özellikle Türkiye’de, çocuğa doğumunu izleyen üç veya yedinci gün içinde ad verilmesi yaygın bir gelenektir. Bu adet, bugün de sürdürülmektedir. Eski Türk yaşayışında ise çocuk, gerçek adına ergenlik

çağında ve bir beceri göstermesi, yiğitlik yapmasıyla kavuşurdu. Bunun en güzel örnekleri Dede Korkut hikâyelerinde işlenmiştir. Türklerde ad koyma töreni şu şekilde gerçekleşir: Ad koyacak kişi, abdest aldıktan sonra gelip çocuğu kucasına alır, kibleye yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle ezan okur, sol kulağına kamet getirir. Sonra, yine sağ kulağına koyacağı adı üç kere söyler. "Adını biz verdik, yaşını Allah versin, hayırlı evlat olsun, amin!" duasıyla ad verme işini sona erdirir.

Çocuğa verilen ad, tarih ve saatiyle birlikte Kur'an-ı Kerim'e yazılır. Onun için bazı evlerdeki Kur'an'ların iç kapakları küçük bir soy kütüğü gibidir (Y.İ. Ders K. B2 s. 78).

Metinden yola çıkarak şu bilgilere ulaşabiliriz:

- 1) *Türk kültüründe aile ve çocuk, toplumun temelidir.*
- 2) *Türklerde, çocuğa doğumunu izleyen üç veya yedinci gün içinde ad verilmesi yaygındır.*
- 3) *Dede Korkut hikâyelerinde ad verme geleneği işlenmiştir.*
- 4) *Türklerde ad koyma töreni vardır. Bu tören belli bir sırada ve düzende yapılır.*
- 5) *Çocuğa verilen ad, tarih ve saatiyle birlikte Kur'an-ı Kerim'e yazılır. Onun için bazı evlerdeki Kur'an'ların iç kapakları küçük bir soy kütüğü gibidir (Y.İ. Ders K. B2 s. 78).*

4.2.10. İşler / Meslekler

Ders kitabında adı geçen meslekler şunlardır:

- *Halkla İlişkiler ve Reklamcılık (Y.İ. Ders K. B1 s. 39).*
- *Doktor, makine mühendisliği (Y.İ. Ders K. B1 s. 49).*
- *Ciltçilik (Y.İ. Ders K. B1 s. 66).*
- *Rehberlik ve Özel Ders Öğretmenliği (Y.İ. Ders K. B1 s. 74).*
- *Dış Hekimliği, futbolcu, antrenör, otel görevlisi, taksi şoförü, bahçıvan, öğretmen, oto yıkayıcısı, piknik yeri görevlisi (Y.İ. Ders K. B1 s. 77).*
- *Polis, bankacı, emlakçı, müteahhit (Y.İ. Ders K. B1 s. 78- 79).*

Y.İ. Ders K. B2’de ise bir diyalogta şu meslekler geçmektedir: mimarlık, mali müşavir, çiftçilik, bilim adamı (s. 12).

Y.İ. Ders K. B2’de yine aynı kültür ögesi ile ilgili “Başarılı İnsanların Farklı Yaptığı 12 Şey” başlıklı yazıda şunlar sıralanmıştır:

- 1) Doğru hedefler peşinde koşmak
- 2) Kararlı olmak ve çabuk harekete geçmek
- 3) Meşgul değil üretken olmak
- 4) Mantıklı ve bilinçli karar almak
- 5) Her zaman mükemmeliyetçi olmamak
- 6) Güvenli bölgelerinin dışında çalışmak
- 7) İşleri basit tutmak
- 8) Küçük ve devamlı gelişmelere odaklanmak
- 9) Gelişimi takip etmek
- 10) Hatalarından ders almak
- 11) Doğru insanlarla vakit geçirmek
- 12) Dengeli bir hayat sürmek (s.18-19).

Bu asıl kültür ögesi üzerine aynı ders kitabında şu atasözleri geçmektedir:

- 1) *Acele işe şeytan karışır.*
- 2) *Adamın iyisi iş başında belli olur.*
- 3) *Kul bunalmayınca Hızır yetişmez.*
- 4) *Akılsız başın cezasını ayak çeker.*
- 5) *Altın ateşte insan mihnette belli olur.*
- 6) *Bin ölçüp bir biçmeli.*
- 7) *Danışan dağı aşmış danışmayan yolu şaşmış.*
- 8) *Aşını, eşini, işini bil.*
- 9) *Emek olmadan yemek olmaz.*
- 10) *Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.*
- 11) *Öfkeyle kalkan zararlar oturur.*
- 12) *Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.*
- 13) *Damlaya damlaya göl olur*

4.2.11. Müzik

Dünyaca ünlü Beethoven ve Mozart'ın adları geçmiş. Beethove'in bilinen bestelerini yaptığı dönem ve müziğe katkısından bahsedilmiş (Y.İ. Ders K. B1 s. 93).

4.2.12. Özel Günler

“Dünyadaki Doğum Günü Kutlamaları” başlıklı bir dinleme metni vardır. Metinde başta Türkiye olmak üzere bazı ülkelerdeki doğum günü kutlamaları ile ilgili verilen bilgiler şöyledir:

“Dünyanın dört bir yanında çeşitli şekillerde doğum günü kutlamaları yapılır. Bu kutlamalar milletlerin inanışlarına göre düzenlenir. Türkiye’de çocukların doğum günlerinde kutlamalar yapılır. Arkadaş çevresi ve akrabalar davet edilir. Çeşitli pastalar, börekler ve çörekler yapılır gelen misafirlere ikram edilir. Müzik eşliğinde danslar edilir. Doğum günün kutlanan çocuk pastanın üzerindeki mumları üfler. Misafirler doğum günü kutlanan çocuğa hediyelerini verirler. O gün güzel bir şekilde geçer.

Japonya’da özellikle üç, beş ve yedi yaşına giren çocuklar için düzenlenen kutlamalar önemlidir. Bu yaşlarda “shichi-go-san (yedi, beş ve üç)” adı verilen özel bir kutlama yapılır. Çocuklara yeni kimonolar alınır. Yeni kimonosunu giyen çocuklar tapınağa gider. Din adamları tarafından onlara özel şekerler verilir. Törenden sonra aileler tarafından da akrabaları için bir parti düzenlenir.

Arjantin ve Meksika’da on beş yaşına giren kız çocukları için özel bir doğum günü kutlaması yapılır. Dinî bir kutlama töreninden sonra kızlar babalarıyla ve kutlamaya davet edilen diğer erkeklerle dans eder.

Bazı Avrupa ülkelerinde de yirmi birinci yaş gününde doğum günü pastasının üzerinde bir anahtar vardır ya da pasta, anahtar şeklindedir. Bu anahtar yirmi bir yaşındaki kişinin evden ayrılabilir olgunluğa ulaştığını gösterir” (Y.İ. Ders K. B1 s. 143).

Türkiye’de doğum günü kutlamalarında sıkça kullanılan kutlama ifadeleri şunlardır:

Sevdiğin insanlarla birlikte nice yıllara...

Doğum gününün sana mutluluk getirmesi dileğiyle...

Yüreğinden geçen güzelliklerin gerçekleşmesi dileğiyle...

Bu gün dünyayı istediğin bir renge boya. Sana değer veren insanları çağır yanına.. mutlu ve güzel bir gün yaşa (Y.İ. Ders K. B1 s. 144).

“Çiçek Festivali” başlığıyla Sincan Uluslararası Lale Festivali ile Uluslararası Bayındır Çiçek Festivali anlatılmış.

Sincan Uluslararası Lale Festivali

Sincan, Ankara'nın en köklü ilçelerinden biridir. Sincan'da her yıl 22-25 Nisan tarihleri Lale Haftası olarak kutlanır. Bu tarihlerde Sincan Lale Meydanı'nda “Uluslararası Lale Festivali” düzenlenir. Çiçekçiler lalelerini yarıştıır. Festivalde “En Güzel Lale”, “En Güzel Lale Bahçesi” ve “En iyi Lale Üreticisi” ödülleri verilir. Ayrıca Sincanlı sanatçılar tarafından Ankara Oyun Havaları çalınır, söylenir.

Uluslararası Bayındır Çiçek Festivali

Bayındır, İzmir'in tarihî ilçelerinden biridir. Bayındır'da eskiden beri her yıl çiçek şöleni düzenlenir. Şölenler, 2009 yılında festivale dönüştürülür. 2010'da festival uluslar arası bir kimlik kazanır. Her yıl nisan ayının ortalarında “Uluslararası Bayındır Çiçek Festivali” yapılır.

Festivalde konserler, yarışmalar, halk oyunları gösterileri ve uçurtma yarışmaları yapılır. Ayrıca festival sırasında ziyaretçilere yöresel yemekler ikram edilir. Her yıl çok sayıda ziyaretçi Bayındır'a gelir. 2011 yılında festival bölgesi 700 bin kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 123).

Altın Portakal Film Festivali

Altın Portakal Film Festivali, Avrupa ve Asya'nın en köklü film festivallerinden biridir. Bu festival Türkiye'nin en eski film festivalidir.

İlk olarak 1950'li yılların ortalarında, Antalya tarihi Aspendos Tiyatrosu'nda düzenlenir. Konserler ve tiyatrolar, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin temel taşıını oluşturur. Festival, 1960'lı yılların başına kadar bir şenlik havasında sürer. Şenlik, bir süre sonra sinemayla birleşerek “Antalya Altın Portakal Film Festivali” ne dönüşür. Yörenin simgesi portakal, deniz ve Venüs Heykeli birleştirilir. Portakal sadece amblemin içine girmekle kalmaz, film festivalinin de ismi olur (Y.İ. Ders K. B1 s. 124).

Ülkemizin çeşitli şehirlerinde düzenlenen festivallere neredeyse dünyanın her yerinden büyük ilgi vardır. Dünyanın çeşitli ülkelerinden insanlar, eğlenmek için festival tarihlerini önceden öğrenip Türkiye'ye gelmektedirler.

Cannes Film Festivali

İlk olarak 1946'da Fransa'nın güneyindeki Cannes kentinde düzenlendi. Avrupa'daki en önemli üç film festivalinden biridir. Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye, Büyük Jüri, En İyi Yönetmen, En İyi Kadın Oyuncu, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Senaryo, En İyi Kısa Film, Altın Kamera ve Jüri ödülleri verilir (Y.İ. Ders K. B1 s. 124).

Uluslararası Belgesel Film Festivali

“1988 yılından beri her yıl Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da düzenlenir. Dünyanın en büyük belgesel festivalidir. Amacı, yaratıcı belgeselleri desteklemek ve bu belgeselleri çok sayıda seyirciyle buluşturmaktır. Festivalde yaklaşık 120.000 izleyici bu belgeselleri izlemektedir” (Y.İ. Ders K. B1 s. 124).

Y.İ. Ders K. B2'de ise bu kültür ögesi hakkında bilgi bulunmamıştır.

4.2.13. Sağlık / Spor

Alzheimer hastalığının adı geçmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 74).

Bu öge ile ilgili Y.İ. Ders K. B2'de uzmanların tavsiyeleri vardır. Bunlar:

- 1) *Daha fazla su için.*
- 2) *Gün boyunca üç saatten fazla aç kalmayın.*
- 3) *Bol bol meyve ve sebze tüketin.*
- 4) *Sabah erken kalkın ve akşam geç yatmayın.*
- 5) *Katkılı, boyalı, işlem görmüş gıdalardan uzak durun.*
- 6) *Günde en az bir saat açık havada yürüyün (Y.İ. Ders K. B2 s. 76).*

Aynı ders kitabında diyet yan kültür ögesine dair, “Bu Rejimle Tansiyonum Düzeldi ve 12 Kilo Verdim” başlıklı bir yazı vardır. Burada doktorun tavsiyesiyle ve “Kan Grubu'na Göre Beslenmek” adlı kitaba göre diyet uygulayan birinin altı ay içinde 12 kilo verdiği anlatılmıştır.

Yine aynı ögede ders kitabında, Sabah Gazetesi'nin “Herkes Ağırlığının Yüzde 3'ü Kadar Su Tüketmeli” başlıklı bir yazısı vardır. Yazıda kan grubu diyeti anlatılmıştır (Y.İ. Ders K. B2 s. 84).

Aynı ögeyle ilgili “Ölçüyü Kaçırmak” adlı bir metin vardır. Metinde şeker hastalığı anlatılmıştır.

Aynı ders kitabında sporlarımız yan ögesine dair, yamaç paraşütü sporundan bahsedilmiştir (Y.İ. Ders K. B2 s. 132).

4.2.14. Tarih

“Fısıltı Haberleri” başlığıyla Kahramanmaraş’ta yaşayan 123 yaşındaki Mehmet Tatar, bir şeker firmasının reklam filminde oynamasıyla, 72 yaşındaki millî atlet Hasan Kınalı ise birinciliği kimseye kaptırmamakla ve çok sayıda aldığı madalyalarla adından söz ettirmiş ve tarihin ünlü şahsiyetleri arasındaki yerlerini almışlardır. Japon dağcı Yuichiro 80 yaşında Everest tepesine tırmanarak, ABD’li George Blair ise Florence Gölünde ilginç rekor demesiyle tarihteki yerini almıştır (Y.İ. Ders K. B1 s. 10).

“Dil Ne Taşır?” başlıklı okuma metninde Araplara Türkçe’yi öğretmek amacıyla yazılan Divânu Lügat’it-Türk eserinin sahibi Kâşgarlı Mahmut’un adı geçmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 57).

İstanbul’da yer alan Sultan Ahmet Camisi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Kapalı Çarşı, Dolmabahçe Sarayı ve Eyüp Sultan tarihî yerlerinin adı vardır (Y.İ. Ders K. B1 s. 73).

Dünya çapında çok bir ressam olan, eserleri hem Türkiye’de hem de yurtdışındaki sergilerde yer alan Eşref Armağan’ın biyografisine yer verilmiş (Y.İ. Ders K. B1 s. 92).

Ünlü müzisyenler Beethoven ile Mozart’ın adı geçmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 93).

“Yağmur Adam” adlı okuma metninde Charlie (Tom Cruise) anlatılmış (Y.İ. Ders K. B1 s. 98).

“Zor Hayatlar” başlıklı dinleme metninde Dünya’nın en meşhur akrobatı olan 2 Mayıs 1924’te hayata veda eden Amerika’lı Eli Bowen’dan, bu gün hala Amerika’nın en sevilen beysbolcularından biri olan Jim Abbott ve 2011 yılında Konya’da “Yılın Engelli Sporcusu” seçilen Nazmiye Muslu’dan bahsedilmiş. Nazmiye Muslu, 2012’de Londra Paralimpik Olimpiyatlarında altın madalya kazanmıştır. Altın madalya kazanmanın yanında 109 kiloyu kaldırarak Dünya Rekorunun da sahibi olmuştur (Y.İ. Ders K. B1 s. 101).

Dünya'nın en yüksek zirvesi Everest'e tırmanan ilk görme engeli Erik Weißenmayer'in adı geçmiştir. Erik, "Touch the Top of the World" adlı kitabıyla maceralarını sevenlerine ulaştırmıştır (Y.İ. Ders K. B1 s. 103).

Olağandışı müzik yeteneği ile Türk ve Avrupalı müzik çevrelerinin hayranlığını kazanan, 16 yaşından bu yana dünya sahnelerinde yerini alan İdil Biret anlatılmıştır (Y.İ. Ders K. B1 s. 163).

Y.İ. Ders K. B2'de ise aynı ögenin yan kültür ögesi olan ünlü şahsiyetler başlığında Erasmus, Ahmet Yesevî, Mevlana, İbn-i Sina, Leonardo Da Vinci, Kâşgarlı Mahmut ve Yusuf Has Hacıp'in adı geçmiştir. Kâşgarlı Mahmut, Y.İ. Ders K. B1'de de geçmiştir.

Aynı ders kitabında "Sanata Adanmış Bir Ömür" adlı bir okuma metni vardır. Metindeki ünlü şahsiyetler: Mimar Sinan, Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim'dir. Ayrıca Mimar Sinan'ın ünlü eserleri Şehzâdebaşı Cami, Süleymaniye Cami ve Selimiye Cami'den bahsedilmiştir (Y.İ. Ders K. B2 s. 113).

Aynı ögeyle ilgili "Sıra Dışı Başarılar" başlıklı bir yazı vardır. Burada 3 yabancı ünlü şahsiyet ve başarıları anlatılmıştır:

- 1) *Phyllis Turner, Phyllis Turner, Avustralya'nın Adelaide Üniversitesinde 90 yaşında başladığı yüksek lisans programını 94 yaşında tamamladı. Bir baston yardımıyla yürüyen Turner'in danışmanı: "Çok canlı bir zihni var. İlgilendiği konular 25 yaşındaki birinden farklı değil." diyerek öğrencisinin dünyada, lisansüstü eğitimini tamamlayan en yaşlı kişi olduğunu belirtti.*
- 2) *Ses ve Yankı ile Yönünü Bulabilen Çocuk, Dünyayı Gezecek. Ben Underwood'un gözleri kanser nedeniyle 3 yaşında iken alınmasına rağmen Ben, basketbol oynamaya, bisiklete binmeye devam etti ve hayatını normal bir şekilde sürdürdü. Dünya seyahatlerine tek başına çıkabilmek için sesle yer belirleme tekniğini öğrendi. Ben Underwood, tıpkı bir yunus veya bir denizaltı dinleme cihaz gibi yankı ile yönünü bulabilen dünya üzerindeki tek insan.*
- 3) *Avustralyalı 16 yaşındaki Jessica Watson, tekneyle çıktığı dünya turunu tamamlayarak "dünyayı tek başına, durmadan ve yardımsız dolaşan en genç kişi" oldu (Y.İ. Ders K. B2 s. 130)*

4.2.15. Temizlik

Yedi İklim Türkçe B1-B2 Ders Kitapları'nda bu ögeyle ilgili bilgi bulunamamıştır.

4.2.16. Yiyecekler / İçecekler

“Yemek Kokusu” başlıklı okuma metninde yemek kokusu, “mutlu ev” kokusuna benzetilerek sarma, dolma, biber dolması, börek ve mantı yemeklerinin adı geçmiş (Y.İ. Ders K. B1 s. 42).

“Menemen” adlı okuma metninde yemek için gerekli malzemeler ve yemeğin hazırlanışı anlatılmış (Y.İ. Ders K. B1 s. 114).

“Tuzlu Kahve” adlı okuma metninde “tuzlu kahve” içmenin Türklerde âdeti bir bağımlılık olduğu, Türkiye’de evlilik öncesi kız isteme merasimlerinin vazgeçilmez bir unsuru olduğu belirtilmiştir (Y.İ. Ders K. B1 s. 145).

Y.İ. Ders K. B2’de “Analı Kızlı Çorba” tanıtılıp hazırlanışı anlatılmıştır:

Analı kızlı çorbası, yöresel çorbalarımız arasında lezzetiyle ünlüdür. Bu lezzeti mutlaka tatmalı ve tattırmalısınız, hatta siz de bizim gibi ana kız bir araya gelip büyük bir zevkle çorbanızı yapabilirsiniz. Kolay gelsin anneler ve kızları... (Y.İ. Ders K. B2 s. 86).

Aynı ders kitabında “Ölçüyü Kaçırmak” adlı metinde meyan şerbetinden bahsedilmiştir (Y.İ. Ders K. B2 s. 90).

Aynı ögede “Yemek Yapmak Uzmanlık İster” adlı bir metinde et ve kümes hayvanları, balık, kurubaklagiller, yumurta, yağlar, sebze ve meyvelerin pişirme şekilleri anlatılmıştır (Y.İ. Ders K. B2 S. 94-95-96).

4.2.17. Zaman

Ders kitabında yer alan zaman ifadeleri genellikle öğlen, akşam, saat olarak ise yazılı ile bire yirmi kala şeklindedir (Y.İ. Ders K. B1 s. 33).

4.3. Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları’nda Kullanılan Kalıp İfadeler

Selam göndermek (Y.İ. Ders K. B1 s. 10)

Miras kalmak (s. 15)

Zamana ayak uydurmak (Y.İ. Ders K. B1 s. 16)

Şikâyet etmek (Y.İ. Ders K. B1 s. 19)

Kıymet bilmek

Rol üstlenmek (Y.İ. Ders K. B1 s. 23)

Haber iletmek (Y.İ. Ders K. B1 s. 24)

Üstüne yok (yetenek anlamında) (Y.İ. Ders K. B1 s. 25)

Saz ustası (Y.İ. Ders K. B1 s. 29)

Karın tokluğuna çalışmak

Ekmeğini eline almak

Özür dilemek (Y.İ. Ders K. B1 s.30)

Hayatını kaybetmek (Y.İ. Ders K. B1 s. 43)

Vefat etmek

Hakk'ın rahmetine kavuşmak

Hayata dönmek

Evlatlıktan reddetmek

Hayal kurmak (Y.İ. Ders K. B1 s. 49)

Sabahı zor etmek (Y.İ. Ders K. B1 s. 49)

Gözünü ayırmamak

Kalbi yerinden fırlamak

Şükürler olsun

Gözünüz aydın

Selâmünaleyküm (Y.İ. Ders K. B1 s. 50)

Aleykümselâm

Allah gönlüne göre versin

Ayaklarına kara sular inme. (Y.İ. Ders K. B1 s. 63)

Can kulağıyla dinlemek (Y.İ. Ders K. B1 s. 74)

Boşa gitmek

Dili tutulmak (Y.İ. Ders K. B1 s. 97)

Çileden çıkarmak (Y.İ. Ders K. B1 s. 99)

Kendini tutamamak (Y.İ. Ders K. B1 s.102)

Kişilik kazanmak

Kendine gelmek

Kendi kendini yemek

Allaha ısmarladık

Allah'a şükür

Allah korusun. (Y.İ. Ders K. B1 s. 165)

Gözlerine inanamamak

Saçlarına ak düşmek

Maşallah sen hiç değişmemişsin

Göbek bırakmak

Ayakta konuşmak

Hayat şartları

Hayırlısı olsun

Geleceğe dair hayaller kurmak

Mutlu bir yuva kurmak

Sıra arkadaşı

Kitap kurdu

Kitaplardan kopmamak

Nasipten öteye yol yoktur.

Eskilerden konuşmak

Eski günlerde olduğu gibi

Telefonunu vermek (Y.İ. Ders K. B2 s. 12).

Araba kullanmak

Püf noktası işe kabul edilmek

Yalnız başına

Hayatınızın aşkı

Tanışmaya can atmak

Hayat arkadaşı

Baş başa kalmak

Tanırma fırsatı elde etmek (Y.İ. Ders K. B2 s. 15).

Dile getirmek

Kollamak

Elde etmek

Yerli yersiz

Söz vermek

Yaralamak

Kulak ardı etmek

Belli etmek

Tedirgin etmek

Yakınlaştırmak

Haksızlık etmek

(Bir iş) elinde olmak (Y.İ. Ders K. B2 s. 61).



BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Çalışmamızda, kültürün yabancı dil öğretimindeki rolü ve önemi belirtilerek incelediğimiz ders kitaplarında aktarılan kültür öğeleri ayrıntıları ile sunulmuştur.

“Kültür, yabancı dil öğretiminde dilden ayrı tutulan bir unsur olarak görülmemeli ve yabancı dil öğretiminin bir parçası olmalıdır. Sınıf ortamında öğrencilere özellikle vurgulamamız gereken nokta dilin bir araç, kültürün ise bir mesaj olduğudur” (Peck, 1998). Yabancı dil öğretimi, kültür öğretiminden bağımsız değildir. Aksine dil ile kültür, biri öğretilirken diğ erinin örtük ya da açık şekillerde öğretildiği, öğrenildiği birbirine bağlı önemli iki unsurdur. Dolayısıyla yabancı dil öğrencisi, dil öğrenimi süresince yabancı dilin ait olduğu kültür hakkında da bilgi sahibi olacak ve bir kültürlenme sürecinden geçecektir. Bu süreçte ders kitapları, kullanılan en yaygın materyaller olduğundan aktarılacak kültür öğelerinin seçiminde dikkatli olunmalıdır. Bu noktada yabancı dil öğretimi ders kitapları hazırlayıcılarına büyük görevler düşmektedir.

Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1ve B2 Ders Kitapları, kültürel asıl ve yan öğelerin aktarımı açısından incelendiğinde belirlediğimiz kültür öğelerinin çoğuna yer verilmediği görülmüştür. Bir başka deyiş le saptadığımız kültürel asıl ve yan öğelerin çok azına değ inilmiştir. Oysaki zengin ve çeşitlilik arz eden kültür değerleriyle ülkemiz, geniş bir konuma sahiptir. Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1ve B2 Ders Kitapları’na kıyasla Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde, kültür öğelerinin daha yoğun, farklı ayrıca bol bilgi içerikli ve bol resimli olduğu görülmüştür.

Okur ve Keskin (2013), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’ni kültürel unsurlar açısından değerlendirdiği çalışmasında, çalışmamızdan farklı olarak kültürel öğeleri sayıca değerlendirmiş, temel seviye kitaplarında kültürel öğelerin sayıca az, orta seviye ders kitaplarında ise daha fazla öğeye yer verilmesine rağmen kültürel öğelerden daha fazla yararlanılması gerektiğini belirtmiştir. Fayma Burcu Bayraktar (2015) da, Yabancılar İçin Türkçe Öğretiminde Faydanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi adlı tezinde, yaklaşık olarak benzer tespitlerde bulunmuştur. Araştırmacıların bu tespitleri çalışmamızı destekler niteliktedir.

Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1’de yer verilen kültür öğelerinden bazıları şöyledir: Aile asıl kültür ögesinin başlığı altında sunulan bilgi içeriklerinde, Türk aile yapısının tanımı, oluşumu, yapısı ve özellikleri açıklanarak bir görsel sunulmuştur.

Hamamların toplumsal hayattaki rolü, misafir kültürümüz, acil ve önemli telefon numaralarımız, akbil, fatura yatırma adresleri ile işlemleri hakkında bilgi verilmiştir. Erasmus programı için ülkemize gelen bir yabancının İstanbul’da yaşadığı günler birinci ağızdan anlatılmıştır. İlginç yaşam öyküsüyle yurt dışına açılan bir vatandaşımız, Hamdi Ulukaya’nın başarılarla dolu şaşırtıcı öyküsüne yer verilmiş. Türkiye’de yer alan yabancı okullardan dördü hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Edebiyat asıl kültürel ögesi başlığı altında sunulan aktarımlar, Türk dilinin ve öğreniminin diğer dillerden farkının bilimsel açıklaması, Nasreddin Hoca’nın “Kazan” fıkrası, Türkçe ve diğer dillerdeki ilginç kelime benzerlikleri ve örneklerdir. “İlginç Meslekler” başlıklı yazıda, ramazan davulculuğu kısaca tanıtılmıştır. Bunun yanı sıra çeşitli mesleklerden de bahsedilmiştir. Piknik temalı bir metinde bazı yemeklerimizin adına yer verilmiştir. Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B2 ise kültürel asıl ve yan öğelerin aktarımı açısından incelendiğinde kurumlar, edebiyat / sanat, coğrafya, zaman moda, müzik, dil, tarih, tıp gibi kültürel asıl ve yan öğelere ait bilgi içerikleri olduğu görülmektedir. Edebiyat / sanat asıl ögesi başlığı altında Orhan Veli şiiri, Nasreddin Hoca fıkrası, görseller, Sunay Akın Oyuncak Müzesi ile ilgili bazı kısa bilgi içerikleri yer almaktadır. Evliyâ Çelebi’nin “Seyahatnâme” eseri tanıtılmıştır. Coğrafya asıl ögesi başlığı altında ders kitabını incelediğimizde İstanbul’un tarihî ve turistik yerlerinin adları ile çeşitli ilçelerinin adı ve tanıtımının ağırlıklı olduğu görülmektedir. Müzik asıl ögesi ile ilgili “Müzikle Tedavi” konusuna değinilerek müzik kültür ögesi çeşitli görsellerle desteklenmiştir. II. Beyazıt’ın yaptırdığı Edirne Şifahanesi hakkında bilgi vardır. Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın ünlü “Marifetnâme” eserinde insanların kişiliklerini anlama konusunda bilgi verilmiştir. Ünlü Mihrimah Cami’nin Mimar Sinan açısından önemli olduğu dile getirilmiştir. Yiyecek ve içeceklerimizle ilgili Türk kahvesi, et pişirme, mangal alışkanlığımızdan bahsedilerek Türk mutfağı hakkında bahsedilecek pek çok başlık varken mutfağımız kısaca tanıtılmıştır.

Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2 Ders Kitapları, aktarılan kültür öğeleri açısından karşılaştırıldığında ulaşılan sonuçlar sırasıyla şöyledir:

- 1) Aile ve komşuluk ilişkileri asıl kültür ögesi ile yan kültür ögeleri her iki kitapta bilgi içerikli görsel eşliğinde sunulmuştur.
- 2) Her iki kitap, bazı toplumsal değerlerimizden olan misafir kültürünü ele alarak bu ögenin başka ülkelerle karşılaştırması yapılmıştır.
- 3) Her iki kitap, coğrafya asıl ögesi altında en çok İstanbul'dan bahsetmiştir.
- 4) İst. Ders K. B1'de devlet asıl ögesinin yan ögelerinden eğitim anlatılmış ancak İst. Ders K. B2'de bu yan öge hiç ele alınmamıştır. Oysaki eğitim, ders kitaplarında olması beklenen önemli ögelerdendir.
- 5) Her iki kitapta da dil asıl ögesi bulunmaktadır.
- 6) Sadece İst. Ders K. B1' de din asıl ögesi vardır.
- 7) Edebiyat / Sanat ögesi her iki kitapta da yer almıştır.
- 8) Ev asıl kültür ögesi İst. Ders K. B1' de ayrıntılı bir şekilde işlenmiş ancak İst. Ders K. B2'de bu öge yer almamıştır.
- 9) Halk kültürü ve bazı yan kültür ögeleri İst. Ders K. B1' de yer alırken İst. Ders K. B2'de bu öge veya yan ögeleri yer almamıştır.
- 10) İşler/meslekler ögesiyle ilgili sadece İst. Ders K. B1'de bazı meslekler sunulmuştur.
- 11) İst. Ders K. B1'de çok az moda ögesi varken bu öge ve yan ögeleri çoğunlukla İst. Ders K. B2'de işlenmiştir.
- 12) Müzik ögesi sadece İst. Ders K. B2'de ele alınmıştır.
- 13) Özel günler asıl ögesiyle ilgili İst. Ders K. B1'de sadece doğum günü kutlaması yer almıştır. İst. Ders K. B2'de bu öge yoktur.
- 14) Sadece İst. Ders K. B2'de psikoloji ögesi işlenmiş olup sağlık / spor'a ait iki kitapta da yok denecek kadar az bilgi vardır.
- 15) İki kitapta da tarih asıl ögesi ile yan kültür ögeleri işlenmiş olup bu ögede yabancı kültürleri de yer almaktadır.
- 16) Temizlik ögesi, sadece İst. Ders K. B1'de tek cümle şeklinde geçmiştir.
- 17) Yiyecekler/içecekler/tatlılar açısından ülkemiz zengin olmakla birlikte ders kitaplarında bu ögeler yeterince işlenmemiştir.
- 18) Zaman ögesi iki kitapta da yok denecek kadar azdır. Bu ögeye dair geçen ifadeler daha çok çocukken, büyükken, önceden, sonra vb. şeklindedir.

- 19) Her iki kitapta da tekrar edilip işlenen konular vardır. Bunlar: İstanbul'un tanıtımı, Türk ailesinin tanımı, komşuluk bağları, özellikleri ve yapısı ile Nasreddin Hoca'nın fıkralarıdır.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 ders kitapları, kültürel asıl ve yan öğelerin aktarımı bakımından incelendiğinde tespit ettiğimiz kültür öğelerinin çoğunluğuna yer verildiği görülmüştür. Bu kitaplarda çok sayıda asıl ve buna bağlı yan kültür öğeleri bulunmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1'de özellikle devlet, dil, edebiyat / sanat, halk kültürü, tarih, yabancı kültür asıl ve yan kültür ögesi bilgilerinin yoğunlukta olduğu görülmüştür. Devlet asıl ve yan kültür ögesinde iş, eğitim, çeşitli bayramlar, Atatürk ve Atatürk'e bağlı olarak devlet, kurucu, lider, yeniden doğuş, kazanılan zaferlerle ilgili bilgiler ve görseller sunulmuştur. Dil asıl ve yan kültür ögesinde dilimizin bazı özellikleri, ilk Türk dilbilimcisi Kaşgârlı Mahmut ve ünlü eseri *Dîvânü Lugât'it- Türk*, özelliği, hazırlanış amacı, yabancılara Türkçe öğretimi, Türkçe öğrencileri, Yunus Emre Enstitüsü, kuruluş amacı, merkez ve şubeleri, işleyişi bilgileri vardır. Edebiyat / sanat asıl kültür ögesinde Emrah ile Selvihan hikâyesi, yerli-yabancı filmler, yönetmen ve oyuncular, gösteriler, coğrafyaya özgü temsili festivaller, çeşitli kitaplar ve yazarları, Neşet Ertaş ve eserleri, Âşık Veysel Şatıroğlu, eserleri, şiirler, maniler, Ağustos Böceği ile Karınca türünden hikâyeler, çizgi kahramanlar görsellerle desteklenerek sunulmuş özellikle Türklerde önemli yer tutup ciddi sanatlar hâline gelen hat-çini, çanak, çömlek, ciltçilik ve seramik sanatlarına yer verilmiş. Halk kültürü ögesinde Türk kültüründe önemli yer tutan Hıdırellez, çeşitli danslar, düğün, kına gelenekleri ve Türklerdeki çeşitleri anlatılmış. Tarih ögesinde tarihî Ayasofya Müzesi, Eyüp Sultan Camii, Sultan Ahmet Camii, Küçüksu Kasrı, ünlü Amerikalı oyuncu Tom Cruise, dünyaca ünlü müzisyenler, Beethoven, Mozart, İdil Biret bilgileri bulunmaktadır. Yiyecek ve içeceklerimizle ilgili menemen, sarma, börek, dolma, mantı ve tuzlu kahve geleneği anlatılmıştır. Bu setteki kalıp ifadelerin, Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2 Ders Kitapları'ndan farklı olarak nerede, ne zaman ve hangi durumlarda kullanıldıkları hakkında okuyucuya bilgi verilmiştir. Ayrıca ifadeler metinden bağımsız değildir. Aksine kalıp ifadeler, metin içinde kullanılarak anlam güçlendirilmiş böylece söz varlığımız hakkında bilgilendirici olmuştur. Sonuç olarak, Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2, Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2'ye göre kalıp ifadelerin kullanımı açısından daha yeterli ve uygundur.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi B2 asıl ve yan kültür öğeleri bakımından incelendiğinde aile ve komşuluk ilişkilerinin, misafir kültürünün, yoğun coğrafya bilgilerinin, devlet asıl ögesinin yan öğelerinden eğitimin, Atatürk'ün sanat üzerine sözlerinin, az da olsa dil ögesinin olduğu, kalıp ifadelerin bolca yer aldığı, halk kültürü

asıl ve yan kültür öğelerinin sunulduğu, edebiyat / sanat, sağlık / spor öğeleriyle alanında ün yapmış Türk insanlarına değinildiği, yiyecek ve içecekten bahsedildiği bunun yanı sıra özel günler, müzik, temizlik, psikoloji, din öğelerinin yer almadığı görülmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları, aktarılan kültür öğeleri açısından karşılaştırıldığında ulaşılan sonuçlar sırasıyla şöyledir:

- 1) Her iki kitap, aile ve komşuluk ilişkisi ile misafirlik kültürünü ele almıştır.
- 2) Her iki kitap, coğrafya asıl ve yan kültür öğelerinin bilgisi bakımından farklı ve zengindir.
- 3) Her iki kitap, devlet asıl ögesi altında Atatürk'ten bahsetmiştir.
- 4) Y.İ. Ders K. B1'de dil ögesi ağırlıklı işlenmiş ancak B2'de bu ögeye çok az değinilmiştir.
- 5) İki kitapta da kalıp ifadeler metin içinde verilerek kullanım şekilleri de gösterilmiştir. Bu, yabancı dil olarak Türkçe öğrencileri için faydalı bir çalışmadır.
- 6) Söz konusu kitaplarda müzik, din, özel günler, temizlik, psikoloji öğeleri yer almamaktadır.
- 7) Bu kitapta halk kültürü ve buna bağlı yan öğeler çokça işlenmiştir.
- 8) Sağlık / spor, tarih, yiyecek / içecek kültürü hakkında bilgiler vardır.

İnceleme kapsamımıza aldığımız Yabancılar İçin Türkçe İstanbul B1 ve B2 ile Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 Ders Kitapları dizininde yer alan kültürel öğelerin aktarımı açısından konu ve içerik incelemesi yaptığımızda ulaştığımız sonuçlar şöyledir:

- 1) İstanbul B1 ve B2 ders kitaplarında yer alan metinlerde belirlediğimiz bütün asıl ve yan kültürel öğelerin tanıtımına yeterince yer verilmemesine karşın Yedi İklim B1 ve B2 ders kitaplarında daha çok kültür ögesine rastlanmıştır.

- 2) Yedi İklim ders kitabının aksine İstanbul ders kitaplarında devletimize ait kurumlardan, başkentimizden, özellikle de Mustafa Kemal Atatürk'ten sözcüksel de olsa hiçbir şekilde bahsedilmemiştir. Yedi İklim'de ise Atatürk portreleri, zaferleri ve Türk milletinin kurtuluşu yer almıştır.
- 3) İstanbul B1 ve B2'de konu içerikleri bilgi açısından eksik, yüzeysel, belirgin kültürel özelliklerimizi bile tanıtmada yetersizdir. Bunun yanında Yedi İklim B1 ve B2' de kültür aktarımı açısından hedef kültür olan Türk kültürüyle ilgili hem sayıca hem de içerik olarak daha çok kültür ögesi vardır.
- 4) İstanbul B1 ve B2'deki bazı resimler, Türk insanını yansıtmamaktadır. Özellikle aile resimlerindeki kişilerin Türklere değil yabancılara benzediği görülmüştür. Yedi İklim B1 ve B2'deki kişiler Türk insanını yansıtmaktadır.
- 5) Bazı kitaplarda Türk dil bilgisi yapılarının öğretimi, kültürel öğelerin önüne geçmiş dil yapılarıyla kültürel öğeler iyice sentezlenerek verilmemiştir. Amacın dil öğretimi ile birlikte kültür öğretiminin de olduğu bilgisi göz ardı edilmiştir. Yedi İklim kitapları bu konuda daha dengelidir.
- 6) Kitaplarda, Türk kültürünün maddî ve manevî yönleri hakkında başta genel bir tanıtım, bilgilendirme yapılmamıştır.
- 7) Ders kitap setlerinde aktarılan asıl ve yan kültür öğelerinin bilgi sunumu, belli bir "Kültür Aktarımı Planı ve Haritası" ışığında olması gerekirken hangi ünite, hangi kültür ögesinden bahsedileceği ve içeriğinde hangi bilgilerin olması gerektiği şeklinde planlı ilerlememiştir.
- 8) İstanbul B1 ders kitabında olup B2' de olmayan kültürel öğeler şunlardır:

Ev, din, halk kültürü, işler/meslekler, özel günler, sağlık/spor, temizlik asıl ve yan kültür öğeleri. B2'de olup da B1 ders kitabında olmayan kültürel öğeler ise dil, moda, müzik, zaman ve psikoloji.

- 9) İstanbul ders kitap setinde, tablomuzda belirlediğimiz asıl ve yan kültürel öğelerin çoğunun bilgisine yer verilmemekle birlikte sunulan konularda yer yer tekrara başvurulmuştur. İstanbul'un tanıtımı, İstanbul'da yaşam, Türk aile yapısı, Nasreddin Hoca fıkraları tekrara düşülen konulardır.
- 10) Yedi İklim B1 ders kitabında olup B2'de olmayan kültürel öğeler: dil, din, özel günler, psikoloji, zaman ve müzik.

- 11) Kitaplardaki metinlerde Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 ve B2 dışında genellikle geçen yer İstanbul'dur. Daha çok İstanbul'da yaşam üzerine metinler yer almaktadır. Bu durum, yabancılara ülkemizin İstanbul'dan ibaret olduğu izlenimi vererek yanlış bilgiye sebep olabilir. Oysa ülkemiz, hemen hemen her bölgesi ve şehriyle bir harikalar diyarıdır. Tarihi dokusu, matematiksel ve özel konumu sayesinde farklı iklim tiplerinin aynı anda görüldüğü bir coğrafyada yer alması, topraklarında yetişen farklı tarım ürünleri, yiyecek, içecek ve daha pek çok açıdan çeşitliliği bir arada barındırır, kendine has özellikleri olan bir ülkedir.
- 12) Ülkemize ait tüm bu özellikler ders kitaplarında daha dengeli ve sistemli şekillerde sunulabilir.
- 13) Yabancılara Türkçe öğretiminde aktarılması gereken öğeler belirlenerek “Kültür Aktarımı Plânı ve Haritası” oluşturulabilir. Bu çalışma ile yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi ve kültür aktarımı belli kurallara ve sistematığa göre olacaktır. Böylece kitapların yazılması aşamasında hangi seviyede, hangi asıl ve yan kültür öğelerinin, ne kadarının aktarılacağı konusu açıklığa kavuşacaktır.

5.2. Öneriler

Ders kitaplarını kültürel öğelerin aktarımı açısından incelediğimizde, gördüğümüz eksikliği tamamlamak amacıyla birtakım öneriler dile getirmek istiyoruz. Önerilerimiz maddeler hâlinde sırasıyla şöyledir:

- 1) Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında, öncelikle hangi kültür öğelerinin aktarılması gerektiğine yönelik kitap seviyelerine uygun “Kültür Aktarımı Plânı ve Haritası” oluşturulmalıdır. Oluşturulacak plân içerisinde “hangi seviyede, hangi kültürel öğemizi ne kadar ve nasıl aktaracağız?” sorularının cevapları bulunmalıdır.
- 2) “Kültür Aktarımı Plânı ve Haritası” doğrultusunda ders kitaplarının hazırlanması, incelenmesi ve değerlendirilmesi belli kurallara göre olacağından kültür aktarımı daha sistematik olacaktır. Kitapların yazılması aşamasında hangi seviyede, hangi asıl ve yan kültür öğelerinin, ne kadarının aktarılacağı konusu

sorun olmaktan çıkacaktır. Hazırlanacak plân sayesinde araştırmacılar, dengeli ve sistemli bulgulara ulaşılacaktır.

- 3) Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitabının seviyesi ile aktarılması planlanan kültürel öğeler belirlenerek belli bir sıraya göre işlenmelidir.
- 4) Ülkemiz yüz ölçüm açısından geniş bir alana kuruludur ve pek çok ülkeyle komşudur. Bazı komşu ülkelerimizin de resmî dili Türkçe'dir. Yurdumuzun, bölgelerimizin kısaca tanıtımı yapılabilir. Bu, öğrenilecek dilin konuşulduğu coğrafya hakkında okuyucuya bilgi sağlayacaktır.
- 5) Ders kitaplarında yer alacak resimler Türk kültür hayatını yansıtmalı, resimlerdeki kişiler yabancılar değil Türkler olmalıdır.
- 6) Zihnin görsel bilgiyi depolama kapasitesi, sözel bilgiden fazladır. Kültürel öğelerin aktarımı ile ilgili kalıcı öğrenmeyi sağlaması adına görsele daha çok yer verilebilir.
- 7) Yabancı dil öğretiminde amaç, dil öğretimi olduğu kadar yabancı bir kültürün de öğretimidir. Bu açıdan düşünüldüğünde ders kitaplarındaki kültür öğeleri bilinçli ve özenle seçilmelidir.
- 8) Eski ve köklü bir kültüre sahip olan Türk kültürünü yabancılar daha iyi ve daha somut bir şekilde tanıtmak amacıyla Türk kültürünü kapsayan bilgi içerikli, özellikle de resimli sözlükler oluşturulabilir. Öyle bir çalışmanın varlığı farklı ve öğretici olacaktır.
- 9) Günlük hayatta Türkler için çok anlamlı olan Kurban ve Şeker Bayramlarından daha çok bahsedilebilir. Bu bayramların bizde yarattığı derin sevinç ve heyecan metinlere aktarılabilir. Bu özel günleri çocukların da çok sevdiği, her yıl sabırsızlıkla beklendiği bilgileri geçmiş ve günümüz bayramları karşılaştırılarak verilebilir.
- 10) Millî bayramlarımızdan 23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı tarihiyle birlikte çocukların dilinden şiir, yazı, çeşitli etkinlikler ve resimlerle aktarılabilir. Bununla birlikte 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı gibi önemli günler tarih, özet bilgi, kutlanma nedenleri açıklanarak verilebilir.
- 11) Türk mutfağı neredeyse dünyanın hemen her yerinde tanınmış bir mutfaktır. Çorbalar, sebze yemekleri, hamurlu yiyecekler, zeytinyağlılar, et yemekleri,

tatlılar ve çeşitli içecekler açısından zengindir. Dolayısıyla tanıtıma daha çok yer verilebilir.

- 12) Her bölgemize ve ilçemize özgü yiyeceğimiz vardır. Bunların hepsi olmasa da çok meşhur olan yiyeceklerimiz kısaca tanıtılabilir.
- 13) Ülkemizdeki iklim çeşitliliği beraberinde çok çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesini sağlamıştır. Kiraz, üzüm, çilek, vişne, kivi, kayısı, portakal, greyfurt, şeftali, ejder meyvesi gibi doğal yetiştirme alanı ülkemiz olan, her ülkede yetişmeyen bazı tarım ürünlerimizin festivalleri bile yapılmaktadır. Bunlar kısa bilgi yanında görsel ile de sunularak tanıtılabilir. Hatta ünite adı geçiyorsa ünitenin işleneceği derste öğretmen sınıf ortamında öğrencilere tanıttığı meyveden ikram edebilir.
- 14) Bir ülkenin dili gibi kültürü de okunabilir ve yaşanabilir. Yabancılar Türkçe öğretiminde belirli gün ve haftalar eğitim programı içerisinde planlanarak tanıtılmak istenen ya da yabancılar tarafından merak edilen yerlere geziler düzenlenebilir. Bu geziler öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişimi artırarak dil öğrenimini de destekleyecektir.
- 15) Türk kültürünün tanıtımında, yabancılar tarafından anlamı bilinmeyen ya da anlam karmaşası yaratan sözcükler elbet olacaktır. Bunun için ders kitaplarının en son kısmında “Resimli Kültür Sözlüğü” veya resim gerektirmeyen öğeler için “Kültür Sözlüğü” başlıkları altında sözlükler oluşturulabilir. Bu, öğrencilerin hiç bilmedikleri ya da yanlış bildikleri herhangi bir kavrama hemen ders kitabında kolayca ulaşmalarını sağlayacaktır. Böylece kültürel öğelerimizin aktarımı hem daha kolay, açık, somut ve görselle birleştğinde ise daha etkili olacaktır.
- 16) İşlenen ünite adları, konular, okuma, yazma, konuşma ve dinleme metnlerinin başlıkları dahi kültürel bilgi sağlayacak şekilde seçilmelidir.
- 17) Hemen hemen her ünitenin sonunda işlenen konulara paralel olarak “Kültürel Etkinlikler” başlığı altında yabancı dil olarak Türkçe öğretimini daha eğlenceli ve etkili bir hâle getirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar

- Açık, F. (2008). *Türkiyede yabancılara Türkçe öğretirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi, Lefkoşa.
- Akarsu, B. (1984). *Wilhelm Von Humboldt'ta Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aksan, D. (1975). *Ana dili*. Türk dili. 31(285), 423-434.
- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi*. Ankara: 5. Baskı Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyüz, Y. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. M.Ö. 1000- M.S. 2014. Ankara: 26. Baskı Pegem Yayınevi.
- Arslan, M. (2012). *Tarihî süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları*. KSÜ. Sosyal Bilimler Dergisi / KSÜ Journal of Social Sciences,(9)2.
- Aslan, Y. (2007). *Yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar*. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, Ankara.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Barın, E. (2004). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler*. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1.
- Barın, E. (2004). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler*. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları, (1), 19-30.
- Bayraktar, F. B. (2015). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi*. Turkish Studies. 5(4) 221-235.

- Brooks, N. (1975). *The analysis of foreign and familiar cultures. The Culture Revolution in Foreign Language Teaching*. Haz. R. C. Lafayette. Skokie. Illions: National Textbooks Company, 19-31.
- Byram, M. (1989). *Culture studies in foreign language education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Bulut, S. (2012). Anadolu Ağzlarında Kullanılan Kalıp Sözcükler ve Bu Kalıp Sözcüklerin Kullanım Özellikleri, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4* : 1117-1155, Ankara.
- Demir, A. & Açıık, F. (2011). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. TÜBAR- XXX, Güz.*
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul:Ekin Eğitim Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metinler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eagleton, T. (2016). *Kültür Yorumları*. İstanbul: 3. Baskı, Ayrıntı Yayınları.
- Ergin, M. (1999). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Ergün, M. & Özsüer, S. (2006). *Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 269-292.
- Erişkon, B. (1996). *Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Ülkebilgisi ve Kültür Aktarımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gömlüksiz, M. N. & Elaldı, Ş. (2011). *Yapılandırma yaklaşım bağlamında yabancı dil öğretimi*. Turkish studies: International periodical for the languages, *Literature and History of Turkish or Turkic*. Turkey, 6(2), 443-454.
- Gökarp, Z. (2003). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Gökberk, M. (2018). *Değişen Dünya Değişen Dil*. İstanbul: 8. Baskı, Yapı Kredi Yayınları.
- Gumpertz, J. J. (1982). *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün abc'si*. İstanbul: 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları.
- Halliday, M.A.K. (1978). *Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning*. Sdney: Edward Arnold.

- Hengirmen, M. (1993). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: 24. Baskı, Nobel Yayınevi.
- Kast, B. & Neuner, G. (1994). *Zur analize begutachtung und entwicklung von lehrwerken for den fremds prachlichen deutschunterricht*. Berlin:Langenscheidt.
- Koç, N. (1998). *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. s. 160.
- Kongar, E. (2005). *Kültür Üzerine*. İstanbul: 5. Baskı, Remzi Kitabevi.
- Kramsch, C. (1998). *Language and culture*. Oxford. UK: Oxford University.
- Lado, Robert. (1986). “How to Compare Two Cultures”, CultureBound, Ed. Joyce Merrill Valdes, Cambridge University Press, pp. 52-64.
- Lessard-Clouston, M. (1997). *Towards an Understanding of Culture in L2/FL Education*. In Ronko, K.G. Studies in English, 25, 131-150 Japan: Kwansei Gakuin University Press.
- Martinet, A. (1985). *İşlevsel Genel Dilbilim*. Ankara: Türkçe çeviri.
- Okur, A. & Keskin, F. (2013). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği*. International Journal of Social Science, 2, 1619-1640.
- Özışık, C. (2004). *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Farkındalık: New Headway Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özil, Ş. (1991). *Dil ve Kültür, Çağdaş Kültürümüz, Olgular, Sorunlar*. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği. İstanbul: Cem Yayınevi. s. 95-115.
- Peck, D. (1998). *Teaching Culture: Beyond Language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Polat, T. (1993). *Yazınsal Metinler ve Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi*. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi.

- Songül, S. (1991). *Hedef Kültürün Aktarılmasının Amaçları ve Öğretim Teknikleri*. Dil Öğretim Dergisi, s. 3. Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları.
- Straub, H. (1999). *Designing a Cross-Cultural Course*. English Forum, vol.37:3, July-September.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tapan, N. (1989). *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Özgün Metinlerin İşlevi*. Dilbilim Dergisi VIII. İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi. s. 183-192.
- Tapan, N. (1990). *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi*. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII. İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi. s. 55-68.
- Tapan, N. (1995). *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası Bildirişim Odaklı Yaklaşım*. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX. İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi. s. 149-167.
- TDK. (2011). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Uygur, N. (2018). *Dilin Gücü*. İstanbul: 8. Baskı, Yapı Kredi Yayınları.
- Uygur, N. (2003). *Kültür Kuramı*. İstanbul: 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları.
- Vardar, B. (1998). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Ankara: 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yılmaz, F. & Şenden, Y. (2015) *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözcükler: Babam ve Oğlum Film Örneği*. s. 2
- Yüceol Özezen, M.(2001). *Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz*. Türk Dili, 600: 869-879.
- Mirici, İ. H. (2009). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa dil Portfolyosu nedir?* (<http://adp.meb.gov.tr/nedir.php> erişim tarihi 15.12. 2009).
- Council of Europe. 1998. "Learner autonomy in modern languages". Strasbourg: Editions of Council of Europe.
- Council of Europe. 2001. "Common european framework of reference for languages". Cambridge UP: Cambridge.
- Council of Europe. 2005. The European Language Portfolio: Introduction. Strasbourg, Council of European Modern Languages Division. [http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main pages/introduction.html](http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main%20pages/introduction.html)

- Council of Europe. 2007. European Language Portfolio: Procedures for validation. Strasbourg, Council of Europe Modern Languages Division. [http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main pages/ validation. html](http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main%20pages/validation.html)
- European Commission. 1997. "Multilingual Comprehension in Europe". Proceedings of the Brussels Seminar, 10-11 Mart 1997.
- Glover. P., İ. H. Mirici, M. Aksu. 2005. "Preparing fort he European Language Portfolio: Internet connections" *Ocak 2005, 6 (1) , Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.*
- Mirici, İ. Hakkı. 2006. "Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Ülkemizde Çocuklara YABANCI Dil Öğretimi: Yenilikler, Öneriler". *İlköğretmen*. Eylül 2006, Sayı 1, Ankara: Kök Yayıncılık ISSN 1307-1238.
- Mirici, İ. H. 2000. "European Language Portfolio: A tool for a common language education policy in Europe." *Journal of Interdisciplinary Education*, 6 (1): 161-166.
- Mirici, İ. H. 2007. "Training Multicultural and Plurilingual Children with and Identify of European Citizenship". *Proceedings of the International Academic Conference Children's Identify and Citizenship in Visegrad Context*, Presov Üniversitesi, 29-32.

Elektronik Kaynaklar

<http://adp.meb.gov.tr/nedir.php> erişim tarihi 22.02.2019.

EKLER

EK1: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?

Doç. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ

Ulusal Koordinatör

Ülkemiz, Avrupa’da ortak eğitim uygulamalarını öğreten Socrates Projesine 24 Ocak 2000 tarihinde 253/2000/EC sayılı Avrupa Konseyi kararıyla katılmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretim uygulamaları ülkemizde de benimsenmiştir. Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümüne belirlenen eğitim politikalarına göre yapılmaktadır. Avrupa’da ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages) ‘ın oluşturmuştur. Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının Dayandığı Temel Prensipler

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ), yabancı dil öğretimi ve öğrenme düzeyleri için bir göstergeler tablosunu ve geçerliliği onaylanmış dil yeterliliği ölçütlerini içerir. ADÖÇ’ün temel amacı, yabancı dil öğretimini üç temel felsefeye dayandırmaktadır. Bunlar: Öğrenen Özerkliği, Kendini Değerlendirme ve Kültürel Çeşitlilik olarak sıralanabilir. Bu üç temel felsefeye dayalı olarak ayrıca, üç ana bölümden oluşan Avrupa Dil Portfolyosu (European Language Portfolio) geliştirilmiş, ADÖÇ’ ün felsefesinin tüm ülkelerde aynı biçimde hayata geçirilmesi ve uygulamalara ortak bir standart getirilmesi somut biçimde sağlanmaya çalışılmıştır. ADP’nun bölümleri ve ADÖÇ ile ilişkili olduğu eğitim felsefeleri aşağıdaki gibidir:

1) Dil Pasaportu

- konuştuğu diller ve düzeyi ile ilgili bazı kişisel bilgiler

(Kendini Değerlendirme)

- Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce geliştirilmiş dil düzeyi göstergeleri (Standart Değerlendirme) bulunur.

2) Yabancı Dil Özgeçmişi

kendini fark etme

(Kendini Değerlendirme / Öğrenmeyi Öğrenme / Özerklik),

-“ yapabilirim” ifadeleri

(Kendini Değerlendirme),

- kültürlerarası deneyimler Kültürel Çeşitlilikler alır.

3) Dosya

- Sertifika, diploma, proje örnekleri, makaleler gibi belgeler bulunur.

(Kendini Değerlendirme / Özerklik)

.

Avrupa Dil Portfolyosunun Dayandığı Temel Prensipler

ADP bir ders kitabı ya da bir kaynak kitap özelliği taşımamaktadır. Öğrenenin kendisine ait bir dosyası niteliği taşıyan bu portfolyo, bireylerin okul içinde ya da dışında yabancı dil öğrenimi süreci boyunca kendisinin hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesini ve planlamadan değerlendirmeye kadar tüm yabancı dil öğretimi sürecine katılımını sağlayan bir araçtır. Bu da, Avrupa Konseyi'nin özellikle sağlamaya çalıştığı, yabancı dil öğretiminde “Kendini Değerlendirme” ve “Öğrenen Özerkliği” felsefelerini desteklemektedir

ADP'deki ölçütler, ulaşılması planlanan bir amaçtır. Bu amaca ulaşmada, öğretmenin yapması gereken, sınıfta “Öğrenen Özerkliği” ve “Kendini Değerlendirme” uygulamalarını ön plana çıkararak ve “Kültürel Çeşitlilik” gerçeğini de göz önünde bulundurarak öğretme etkinliklerini gerçekleştirmektir. Öğretmenin bunu yapmasını sağlamak ve bir standart ölçüt oluşturmak için hazırlanan Dil Pasaportu, bireyin bildirimlerini temel alarak doldurulacak bilgileri içermektedir. Böylece, bu pasaportta bireyin ne derece dil bildiği, hangi dil becerisinin Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlere göre hangi düzeyde olduğu bireyin kendisi tarafından belirlenmektedir. O nedenle, bireylerin yabancı dil öğrenimi süreci başında kendisinin Avrupa Konseyince belirlenen ortak standartlarda hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesi ve yabancı dil öğrenimleri ile ilgili böylesi bir

beyanı doğru biçimde verebilmesi sağlanmaktadır. Böylece, programın, ders kitabının ve öğretmenin hedefleri, öğrencinin kendisinin de ulaşmayı amaçladığı hedefleri haline gelmektedir. Avrupa Konseyi bunu, “Modern Dillerde Öğrenen Özerkliği” olarak tanımlamaktadır. Modern Dillerde Öğrenen Özerkliği kavramını aşağıdaki tanımlarla açıklamak mümkündür:

Özerklik: Hangi dili öğreneceğine kendisinin karar vermesi ve yeni bir dili öğrenmeyi aktif ve bağımsız olarak gerçekleştirebilmesi,

Sorumluluk alma: Öğrenenin kendisine ait bireysel çalışma plan ve programını dışarıdan yardım alarak ya da almadan geliştirip uygulayabilmesi,

Kendini yönlendirme: Öğrenenin yeni bir dili hangi yolla öğrenebileceğini kendisinin belirleyebilmesi ve çeşitli öğrenme durumlarında kendi bireysel stilini geliştirebilmesi,

ADP, ADÖÇ’ne dayalı bir değerlendirme sistemidir. Bu değerlendirme sistemi Dinleme, Okuma, Üretimsel konuşma, Karşılıklı Konuşma ve Yazma becerilerine dayalı A1, A2 (Başlangıç Düzeyi), B1, B2 (Orta Düzey) ve C1, C2 (İleri Düzey) düzeyleri olarak belirlenmiştir.

Avrupa Dil Portfolyosu’nun işlevleri iki grupta toplanabilir:

1. Kayıt Altına Alma ve Bildirim İşlevi: ADP’ye sahip bir birey, portfolyonun Dil Biyografisi bölümünde kendi öğrenme stilini, dilsel ve kültürler arası deneyimlerini ve öğrendiği dilleri Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlere göre hangi düzeyde kullandığını belirlemekte ve kayıt altına almaktadır. Zaman içerisinde de kendisinin yansıttığı bu bilgileri yeniden değerlendirerek portfolyosunu güncellemektedir. Böylece bu birey kendi ülkesinde herhangi bir başka okula ya da herhangi bir Avrupa ülkesine gitmek durumunda kaldığında yeni öğretmeni bireyin kendisi tarafından portfolyosunda beyan ettiği bilgileri göz önünde bulunduracak ve ona en yararlı öğrenme ortamını sağlamaya çalışacaktır. Standartlar ve kullanılan araç (Dil Portfolyosu) ortak standartları yansıttığı için bu durum öğretmene herhangi bir zorluk yaratmayacaktır. Bu yönüyle ADP hem bir kayıt aracı hem de bir bildirim aracı özelliği taşımaktadır.

2. Pedagojik İşlevi: Bireyin yeni bir dil öğrenmeye başladığı andan itibaren sahip olacağı dil portfolyosu, onun yeni bir dil öğrenme sürecinde sürekli kendini değerlendirmesine, böylece de kendi öğrenme süreci ile ilgili “farkındalık” özelliğini taşımasına, süreç içerisinde durumunu yeniden değerlendirerek “kendini değerlendirme” alışkanlığını edinmesine, eksikliğini duyduğu becerilerini geliştirmek

için öğretmeni ya da çevresindeki insanlardan yardım isteyerek bunu da kendi yöntemlerine göre belirleyerek kendisine ait bir ‘‘özerklik’’ modelini oluşturmaya olanak sağlayacaktır. Bunlara sahip bir öğrencinin bulunduğu sınıf, tamamen ‘‘öğrenen merkezli’’ eğitim veren ve öğretmenin sürekli ‘‘yansımacı’’ bir öğretme modeli uyguladığı bir sınıf olacaktır. Öğrenenler her zaman bir önceki öğrenme durumlarını değerlendirdikleri için ve kendi dil gelişimlerini ortak ölçütlerle takip etme olanağına sahip oldukları için ‘‘yapılandırmacı’’ bir öğrenme süreci yaşama olanağına sahip olacaklar ve öğretmenlerini ‘‘çoklu zeka’’ anlayışına uygun materyaller geliştirmek için birbirleriyle yardımlaşarak ‘‘işbirlikçi öğretim’’ modelini oluşturmaya yönelteceklerdir. Bu bakış açısıyla da Avrupa Dil Portfolyosunun gerçek anlamda bir pedagojik işlevinin olduğu söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı, 15-18 ve 10-14 yaş grubu öğrenenler için Avrupa Konseyi Dil Politikaları Bölümüne 47.2003 ve 80.2006 onay numarası iki adet ADP geliştirilmiştir. Avrupa Ülkelerinde hâlen uygulanmakta olan ADP’suna dayalı yabancı dil öğretiminin, ülkemizde de ilköğretim çağından itibaren başlatılması, çocuklarımızın gelecekteki eğitim etkinliklerinde Avrupalı yaşlılarından geri kalmamasına olanak sağlayacaktır. Yani, Lizbon projesinde yer alan ‘‘her Avrupa vatandaşının 2010 yılına kadar en az iki yabancı dili konuşur ve anlar düzeyde öğrenmesi’’ koşulunu yerine getirmelerinde önemli bir katkı sağlayacaktır.

‘‘Ağaç yaş iken eğilir’’ atasözümüzden hareketle, Türk Milli Eğitim sisteminde yabancı dil eğitiminin AB ülkelerindekine benzer hâle getirilebilmesi için, özellikle ilköğretim kademelerinde ADP kullanımının amacına uygun biçimde yapılması gerekmektedir. Bunun için de portfolyo kullanımını gerektiren eğitim felsefelerinin iyi anlaşılması ve öğretim etkinliklerinin bu felsefelere dayalı olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. ADP kullanımının temelinde yatan ‘‘Öğrenen Özerkliği’’, ‘‘Kültürel Çeşitlilik’’ ve ‘‘Öğrenenin Kendini Değerlendirmesi’’ kavramlarını çocuklarımıza yabancı dil öğrenen öğretmenlerimizin ve ders araç-gereçleri hazırlayanların göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

ADÖÇ’e dayalı geliştirilen ADP, basılı bir materyal olarak kalmak yerine, uygulamalara etkisi olan, çerçeve programın altında yatan eğitim felsefelerinin yaşama geçirilmesine olanak sağlayan işlevsel bir araç hâline gelmelidir. Bireylere yabancı dil öğrenen öğretmenler zaman zaman öğrencilerinin portfolyolarını öğrencileri ile birlikte inceleyerek onlara dönütler vermeli ve öğrencilerinin kendi dil öğrenme süreçlerine

ilişkin değerlendirmeleri hakkında kendi bakış açısıyla yorum getirmeli ancak öğrencilerin kendileri hakkında yaptıkları değerlendirmelere müdahale etmemelidir. Öğretmenler, hazırladıkları ek materyalleri birbirleriyle paylaşarak öğrencilerin gereksinimlerine göre hazırlanan materyallerde çeşitlilik sağlanmalıdır.

Avrupa Dil Portfolyosunun Bölümleri ve Kullanımı: Öğrencinin kendi malı olan dil portfolyosu, kendisi tarafından saklanacak ve yaşı küçük olanlar gerektiğinde öğretmenin ve velisinin yardımı ile kullanacaktır. Öğrenciyle birlikte değerlendirme yaparken, öğretmen ve velilerin amacı kesinlikle öğrencinin kendi değerlendirmesini eleştirmek ya da kontrol etmek olmamalı, öğretmen ya da veli olarak kendi görüşlerini yansıtmak olmalıdır. Değerlendirme yapılması gereken bir farklılık söz konusu olursa, bunun sadece öğrencinin kendi tarafından dikkate alınması doğru olacaktır.

Portfolyonun bölümleri ve her bir bölümde yapılması gerekenler aşağıdaki gibidir:

1. Dil Pasaportu: Bu belge, öğrenenin dil becerilerinin, sertifikalarının, diplomalarının ve değişik dillerde edinilmiş deneyimlerinin bir kayıdır. Bu belgedeki dil becerileri, ‘‘Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programındaki yeterlik düzeylerine göre tanımlanmaktadır. Bu ölçek Dil Pasaportu’nda ‘‘Kendini Değerlendirme Tablosu’’ Dil pasaportu, Kendini Değerlendirme Tablosu dışında ayrıca aşağıdaki bölümleri de içermektedir:

a) Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nda Belirtilen Dil Becerileri Profili

Bu bölüme öğrenci, ortak ölçütlere göre (A1-C2) hangi dili hangi düzeyde kullandığını işaretleyecektir. Zaman içerisinde dil kullanımındaki ilerleme ya da gerilemelere göre bu işaretlemesini değiştirebilecektir. O nedenle işaretlemeler genelde kurşun kalemle yapılmalıdır.

Aşağıda basit bir tablo örnek olarak gösterilmiştir:

Dil Becerileri Profili

Dil: İngilizce						
	A1	A2	B1	B2	C1	C2
DİNLEME						
OKUMA						
KARŞILIKLI KONUŞMA						
ÜRETİMSSEL KONUŞMA						
YAZMA						

Yukarıdaki tablodan, öğrencilerin İngilizce’yi Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlerde, dinleme becerisinin A1, okuma becerisinin A2, karşılıklı konuşma becerisinin A1, üretimsel konuşma becerisinin A2 ve yazma becerisinin A1 düzeyinde olduğunu ve işaretlemelerini de buna göre yaptıklarını anlıyoruz.

Unutulmamalıdır ki öğrenci kendi beyanını hiçbir şekilde bir belge ile göstermek zorunda değildir. Ancak, bir kuruma başvuruluyorsa ve bu kurum belirli bir düzeyde yabancı dil bilme koşulu arıyorsa, öğrenciden bunu bir belge ile ispatlaması istenebilir. Ancak, bireyin kendi değerlendirmesinin ispatı koşulu aranmaz.

b) Dil geçmişi ve Kültürlerarası Deneyimleri

Bu bölümde öğrencinin öğrendiği yabancı dilin anadil olarak konuşulduğu ya da konuşulmadığı ülke / ülkelerdeki kültürlerarası deneyimlerin işaretlemesi beklenmektedir.

c) Sertifika ve Diploma Kayıtları

Bu bölümde bireyin aldığı diploma ve sertifikaların bir kayıt tablosu yer almaktadır. ADP’nin Dosya bölümündeki diploma ve sertifikalara ait bilgiler bu tabloda belirtilecektir.

Öğretmenler ve veliler, Dil Pasaportu’ndaki bilgileri düzenli olarak güncellemesinde öğrenciye yardımcı olmalıdırlar. Gerekli açıklamalar ise Dil Portfolyosunun her bölümünün başında bulunmaktadır.

2)Yabancı Dil Özgeçmişi

Avrupa Dil Portfolyosunun bu bölümü, öğrencinin yabancı dil geçmişinin bir kayıdır. Öğrencinin dil öğrenim hedeflerini belirlemesine, kendini ortak ölçütlere göre değerlendirerek dil yetkinliklerini ve yeni öğrendiği dildeki ilerlemesini kaydetmesini sağlamaktadır. Yabancı Dil Özgeçmişi dört bölümden oluşur. Bunlar:

a) Dil Öğrenim Öyküsü

Bu bölümde birey, yabancı dilini öğrendiği okullar ve kurslara ait bilgileri kaydeder. Gerekli açıklamalar ilgili tabloların başında bulunmaktadır.

b) Dil Öğrenim Sürecini Değerlendirme

Bu bölümde, bireyin kendisinin nasıl bir öğren olduğunu fark etmesine ve öğrenmeyi öğrenmesine olanak sağlanmaktadır. Bu bölümde, çocuklar için doğru olan öğrenme modellerinin belirlenmesinde ve ilgili yerin işaretlenmesinde öğretmen ve veli yardımına başvurulabilir. Bireyin kendine bir öğrenme modeli belirlemesi, öğretme etkinliklerinde öğretmenin ona yardımcı olmasında kolaylık sağlayacaktır.

c) Dil ve Kültürlerarası Deneyimler

Bu bölümde çocuk yabancı dili nasıl öğrendiğine ilişkin kayıt tutacak ve varsa farklı kültürlerle ilgili deneyimlerine yer verecektir. Tabloların nasıl doldurulması gerektiği ile ilgili bilgiler bu bölümün de ilgili yerlerinde bulunmaktadır.

d) Kişisel Dil Başarıları

Bu bölümde birey, yabancı dilinde neleri ne düzeyde yapabildiğini belirleyerek yabancı dildeki yetkinliği açısından kendini değerlendirecektir. Bireyin “yapabiliyorum” dedikleri edinimlerini temsil etmektedir. Henüz yapmadıkları ise hedefleridir. Böylece programın hedefleri bireyin de hedefleri olmaktadır. Bu bölümdeki bireye ait değerlendirmelerle öğretmen ve velilere ait değerlendirmeler farklılık gösterebilir. Birey, bu değerlendirme farklılıklarını göz önünde bulundurarak çalışmalarını şekillendirecektir. Öğretmen ve veliler kesinlikle bireyin değerlerine karışmamalıdır.

3)Dosya

Bu bölümde birey, yabancı diline ait sertifikalar, diplomalar, proje örnekleri, ödevler, mektuplar ya da günceler gibi belgeleri bulundurur. Dosyasına hangi belgeleri

koyacağına ve güncellemeyi nasıl yapacağıyla ilgili kararlar yalnızca öğreniciye ait olmalıdır. Öğrenici, dosyası çok kalınlaştığında ya da yabancı dil gelişimine göre önemini kaybeden belgeleri yenileyebilir.

ADP kullanımına ilişkin uygulamalar ve örnekler öğretmenler tarafından çok iyi bilinmeli ve konu her boyutuyla çok iyi anlaşılmalıdır. Aksi takdirde öğretmenler, ADP kullanımının çocuklar için bir angarya, kendileri için ise ek bir külfet olduğunu düşünebilirler. O nedenle, öğretmenlerimizin ADP kullanımı ile ilgili seminer, sempozyum ve konferanslara katılmaları, ADP kullanan diğer Avrupa ülkelerindeki meslektaşları ile etkili iletişim içerisinde olmaları, yaptıkları bu çalışmanın uzun vadede ülkemizdeki yabancı dil öğrenme sürecine sağlayacağı katkıyı iyi kestirmeleri ve emeklerinin boşa gitmeyeceğini, bir gün bu yaptıkları uygulamaların diğer kuşaklara da aktararak ülkemizde yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecine yeni bir boyut kazandıracağını anlamalarına olanak sağlayacaktır. Belki de yıllardır ülkemizde yaşayan herkesin sorduğu “Biz neden yabancı dil öğrenemiyoruz ve öğretemiyoruz?” sorusunun gelecekte artık sorulmasına gerek kalmamasını sağlamada önemli bir katkılarının olacağını anlamaları, öğretmenlerimizi, velilerimizi ve öğrencilerimizi olumlu yönde güdüleyecek ve beklenen başarının yakalanmasına katkı sağlayacaktır.

O nedenle, öğretmenlerimizin bir akademisyen gibi alanlarıyla ilgili okumalarının, araştırmalar yapmalarının, deneyimlerini paylaşarak birbirlerinden güç ve destek almalarının, kabuklarını kırıp, kendilerinin doğrudan uluslararası iletişim yoluyla bilgiye ulaşmalarının sağlanması son derece doğru bir karar olacaktır. Bu nedenden dolayı öğretmenlerimizin, özellikle yabancı dil öğretmenlerimizin bir yabancı dili iyi derecede bildiklerini ve kendilerini geliştirmelerinde en önemli rol oynayan bilgiye yabancı dilde de ulaşma becerisine kendilerinin sahip olduklarını hatırlamalarında yarar olduğu düşünülebilir.

Özetle, ülkemizde çok yeni bir kavram ve uygulama olan ADP kullanımının yaygınlaştırılması ve başarıya ulaşması öğretmenlerimizin önünü açan, onları kendilerini geliştirmeye güdüleyen ve yaptıkları işi önemseten ve mesleklerine duydukları saygının artmasına olanak sağlayan bir eğitim politikası olduğu söylenebilir.

Ek 2. Yabancı Dil Yeterliliği Ölçütleri

(Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümünce hazırlanan kaynaklardan uyarlanmıştır.)

Beceriler	A1	A2	B1	B2	C1	C2
DİNLEM E	Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları yavaş ve net konuşulduğu anda anlayabilirim.	Beni doğrudan ilgilendiren konularla ilişkili kalıpları ve çok sık kullanılan sözcükleri anlayabilirim.	İş, okul, boş zaman vb. ortamlarda sürekli karşılaşılan bildik konulardaki net, standart konuşmanın ana hatlarını anlayabilirim. Güncel olaylar ya da kişisel ilgi alanıma giren konularla ilgili radyo ve televizyon programlarının çoğunun ana hatlarını yavaş ve net olduğundan anlayabilirim.	Güncel bir konu olması koşuluyla uzun konuşma ve sunumları anlayabilir, karmaşık tümcelerle yapılan tartışmaları takip edebilirim. Televizyon haberlerini ve güncel olaylara ilişkin programların çoğunu anlayabilirim. Standart dilin kullanıldığı 1 filmlerin çoğunu anlayabilirim.	Açıkça yapılandırılmış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş sadece ima edilmiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilirim. Televizyon programlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.	İster canlı ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmem. Sadece normal anadili konuşma hızından ise, aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.
OKUMA	Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.	Kısa ve basit metinleri anlayabilirim. İlanlar, kullanım kılavuzları, mönüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir ve kısa kişisel mektupları	Meslekle ilgili ya da günlük dilde en sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilirim. Kişisel mektuplarda belirtilen olay, duygu ve dilekleri anlayabilirim.	Yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri, güncel sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları okuyabilirim. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilirim.	Üslup farklılıklarını da ayırt ederek uzun ve karmaşık, somut ya da edebi metinleri okuyabilir, ilgi alanımla alakalı olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.	Kullanım kılavuzları, uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dilbilgisel açıdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolaylıkla okuyabilir ve anlayabilirim.

		anlayabilirim.				
KARŞILI KLI KONUŞMA	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinelemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.	Bildik konular ve faaliyetler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek bir çok durumla başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (Örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda hazırlık yapmadan konuşmalar katılabilirim.	Öğrendiği m dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı uygun kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.	Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilir ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.
SÖZLÜ ANLATIM	Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.	Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim.	Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca	İlgi alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.	Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.	Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilirim, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.

			sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.			
YAZILI ANLATIM	Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim. Örneğin; Otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi.	Kısa, basit notlar ve iletiler yazabilirim. Teşekkür mektubu gibi çok kişisel mektupları yazabilirim.	Bildik ya da alanıma giren konularla bağlantılı bir metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi betimleyen kişisel mektuplar yazabilirim.	İlgi alanıma giren çok çeşitli konularda anlaşılır, ayrıntılı metinler yazabilirim. Belirli bir bakış açısına destek vererek ya da karşı çıkarak bilgi sunan ya da ve nedenleri süren bir kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Olayların ve deneyimlerimin benim için taşıdıkları önemi ön plana çıkaran mektuplar yazabilirim.	Görüşlerimi ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilirim. Bir mektup kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilirim. Hedef belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.	Uygun bir üslup açık, akıcı metinler yazabilirim. Okuyucunun önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırmayla bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar, raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî ya da edebî yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilirim.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Filiz ÖRDEK
Doğum Tarihi : 28.10. 1988
Doğum Yeri : Antakya
e-posta : filizordekk@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Yüksek Lisans: 2017-2019 Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Lisans: 2008-2010 İstanbul Kültür Üniversitesi / Fen Edebiyat Fakültesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

2010-2012 Çukurova Üniversitesi / Fen Edebiyat Fakültesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

2012-2013 Çukurova Üniversitesi / Pedagojik Formasyon Eğitimi / Eğitim Fakültesi.

İŞ DENEYİMİ

2013-2014 Sözleşmeli Türkçe Öğretmenliği.

2017 Türkçe Öğretmenliği.

2018 Erasmus Staj Programı. Yunus Emre Enstitüsü'nde "Ana Dili Türkçe Olan Çift Dilli Çocuklara Türkçe Öğretimi."

2019 Özel Hatay Fen Lisesi. Kurucu ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni.